

อักษร์บร้าการกับการเป็นสมาชิกสภាភູແທນ

ເຕະບູພຣ ອຸກສີພິກັນ*

I. ກໍານຳ

ຕັ້ງແຕ່ມີກາລືອກຕັ້ງທີ່ໄປເມື່ອວັນທີ 10 ດຸນກັນພັນ 2512 ເຖິງຕົ້ນມານີ້ ຈະສັງເກດໄດ້ວ່າ ກາລືອງຂອງປະເທດໄທທີ່ໃນຮາຍບໍ່ໄວ້ກວ່າປະຊຸມໄປໄຕຍເຮັມຄຶກຄັ້ງຂຶ້ນອີກຮະຍະໜີ່ ໂດຍແດພາະ ເມື່ອມີກາລືອກສົມພໍປະໜຸມຮູ້ສົກ ແລະສາມາຊີກສົກສົງເກດ ໄດ້ກຳນົດທີ່ໃນສານີຕົບຝູ້ລູ້ທີ່ແກນຮາຍງົງ ສ້ອມວັດທະນປະເທດທ່າງໆ ທັງວິທີ ໂກຮ້າຕົ້ນ ແລະຫັນສື່ອພິມພໍ ຕ່າງກີ່ເສັນຍ້ວາຄວາມເຄື່ອນໄຫວ ໃນກາລືອກແລະຮູ້ສົກເສັນອມານີ້ໄດ້ຈຳກັດ

ໃນບຽນຄາ່ວາສານຄວາມເຄື່ອນໄຫວເກີຍກັບຮູ້ສົກນີ້ ທີ່ໄດ້ຮັບກາລືອກສົກສົງເກດ ກວ້າງຂວາງເທິ່ງຈະໄດ້ ບທາກ ພຸດຕິກຣມ ແລະກາຮ່າທີ່ຂອງສາມາຊີກສົກສົງເກດ¹ ເພວະ ເມື່ອພິຈາລາດຈາກຂ່າວທີ່ປ່າກູ້ໃນໜັກໜັງສື່ອພິມພໍແລ້ວຈະພາວ່າ ສາມາຊີກສົກສົງເກດທີ່ກຳນົດມີ ບທາກພຸດຕິກຣມທ່າງໆ ກັນ ເປັນກັນວ່າ “ສສ. ເສັນໄທ້ສົບສວນ ແລະປັດຜູ້ວ່າຮາຊກາຈັງຫວັດ” “ສສ. ຈະໄທ້ກົມເຮົ້ມນາຕີໄຊ້ຄ່າເສີ່ຍຫາຍ 182 ລ້ານນາກ ສູານອນນຸມຕີໃຫ້ໜ້ອດຈັກຮັດແລ້ວໃຊ້ງານໄມ້ໄດ້ ຕາມປະສົງຄົງ” ທີ່ວົວ “ສສ. ເລີ່ງກາຈີ..” “ສສ. ໂຈນຕີຮູ້ປາລ ຄວາຍ” “ສສ... ໄນກາສັນຕິກຸດ ດົດ ເວີ່ຍທັກໂນຟີ ທີ່ວົວ “ສສ. ... ປະຊຸມປົບຮູ້ກາລໃຫ້ປັບປຸງຮູ້ມາຕີ” ລາຍງາ²

ບທາກ ພຸດຕິກຣມແລະກາຮ່າທີ່ຂອງສາມາຊີກສົກສົງເກດຕາມຕ້ວອກຄ່າງທີ່ກ່າວຂ້າງຕົ້ນນີ້ ເປັນສ່ວນໜີ່ຂອງພຸດຕິກຣມທັງໝາຍທີ່ກຳນົດມີກາລືອກສົກສົງເກດ ເຊັ່ນ “... ສາມາຊີກສົກ ສົງເກດບາງສ່ວນໄດ້ກໍລາຍເປັນນັກກາລືອກສົກໂຄກາສ ພຍາຍາມກາຍບໂກຍພລປະໂຍຊນີ່ໄສ່ຕານຕ້ວຍ

*ເຕະບູພຣ ອຸກສີພິກັນ ຮາ. ເກົ່າດິນິຍ, ຮປນ. ເກົ່າດິນິຍ ອາຈານປະຈຳຕໍ່ຕໍ່ຕໍ່ ສາມັນນັບຜົມຫຼິດພັດນັບຮັກຮາສຫຼົງ

ຝ່າຍໆເບີນຄາອນຄຸນຄຸນຫ້າຍັນນີ້ ເກີດພລ ແລະຄຸນຫຼຸຖົກ ໂກມຄຽງຈົນນີ້ ນັກສືກາປ່ຽນຢາໄກພະຮູ້ປະສານຄາສຕີ໌ ສາມັນນັບຜົມຫຼິດພັດນັບຮັກຮາສຫຼົງ ທີ່ໄດ້ໄວ່ຫເສື້ອຜູ້ເບີນອ່າງດີ່ງໃນກາງຈັດທຳຕາງໜັ້ນກົດໃນທົກຕາມນີ້

¹ໜໍາພື້ນເລັກແພະຜູ້ເກີດຮາຍງົງທີ່ໄດ້ຮັບກາລືອກສົງເກດ

²ອຸ່ນສື່ອພິມພໍ ຊາວໄທຍ ຄົນວັນທີ 7 ພຸດສົກຍານ 2513, ໄທຍວັນທີ 8 ສິງຫາກນ 2513, ພິບທີໄທຍ 22 ແລະ 23 ຕຸລາຄມ 2513, ເຄືນິວິສ 17 ກັນຍາຍ 2513, ແລະອັງໄທຍ ເຕົ່ງທີ່ 14 ພຸດສົກຍານ 2513.

วิธีทางค้าง ๆ หรือจะนั่นก้าวไปติดตามมิชชันโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์บ้าง โดยการจ้างใจบ้าง ก่อให้เกิดความมุ่งทางเดียวเป็น แต่ทำให้รู้สึกว่า “ไปทางปฏิบัติหน้าที่ได้เต็มที่”³ หรือ “การอภิปรายในสภาพผู้แทนราชฎร ส่วนใหญ่ไม่ก้าวเข้ามาในกระบวนการพูดเพื่อหาความเห็นด้วยให้เกิดสนับสนุน พูดไม่ตรงบุคคล”⁴ หรือ “เมื่อยังเป็นสาระบ้าง”⁵ หรือ “สมมุติคุณสมบัติไม่ถึงมาตรฐาน”⁶ เมื่อเปรียบเทียบกับองค์กรศิลป์ “สภาพผู้แทนยังคงพยายามคิดไม่น้อยที่เดียวที่ต้องความสามารถ การศึกษาและฐานะในสังคม”⁷ ข้อนี้สังเกตอีกประการหนึ่งก็คือ “ผู้แทนราชฎรส่วนใหญ่มาจากบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่สูงนักนั่นเอง”⁸

ไม่ว่าข้อกล่าว คือความคิดเห็นข้างต้นเหล่านี้จะเป็นความจริงหรือไม่มากน้อยเพียงใด ก็ตาม เรื่องที่เกี่ยวกับสมាជิกสภาพผู้แทน ล้วนเป็นเรื่องที่น่าสนใจกิจกรรมศึกษาวิจัยมากที่เดียว เพราะเป็นตัวจัดสำคัญในการประกอบระบบอาชีวชาชีวไทย และการศึกษาเกี่ยวกับสมាជิกสภาพผู้แทนที่อาจจะศึกษาได้หลายแบบทั้งด้านตัวบุคคล และค่านิยมของสมាជิกสภาพผู้แทน การรวมกลุ่มหรือพรวมการเมือง การย้าย การแยกตัวจากกลุ่ม หรือจากการปกครองเมือง การคัดเลือกตัวบุคคลที่จะสมัครรับเลือกตั้งในนามของพรวมการเมือง หากบทบาทและความรับผิดชอบของพรวมการเมือง รัฐสภา และสถาบันติดับัญชี บทบาทในการเสนอแนะสาธารณะนโยบายในด้านต่าง ๆ บทบาทในการพิจารณาพระราชบัญญัติในประมวลและกฎหมายต่าง ๆ บทบาทในการควบคุมการบริหารงานของรัฐบาลหรือภูมิหลังของสมាជิกสภาพผู้แทนในด้านสังคมและการเมือง เป็นต้น

สำหรับบทความนี้ผู้เขียนจะศึกษาวิเคราะห์ภูมิหลัง (Background) ของสมាជิกสภาพผู้แทน ในด้านอาชีพโดยเฉพาะจะเน้นในด้านอาชีพรับราชการ เพื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่เกย์มายาชีพรับราชการกับการเป็นสมាជิกสภาพผู้แทน โดยการวิเคราะห์จากผลการเลือกตั้งทั่วไป ตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งแรก เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2476 จนถึงการเลือกตั้งครั้งหลังสุด เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2512 ซึ่งผู้เขียนหวังว่าจะช่วยให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของอาชีพรับราชการกับโยกต์ในการเป็นสมាជิกสภาพผู้แทน รวมทั้งแนวโน้มและความเปลี่ยนแปลงและ

³ กมล สมวิเชียร, ผู้นำการเมืองไทย (พะนัง : โรงพิมพ์ของสมาคมสังคมภาษาศาสตร์, 2513), หน้า 27-28.

⁴ Ibid., หน้า 34-35.

⁵ Ibid., หน้า 86.

⁶ Ibid., หน้า 35.

⁷ Ibid., หน้า 86.

ผลก็ไม่ใช่ไรที่สำคัญคือภาระหนี้สิน อาจจะช่วยในการพิจารณาทำให้ดีคุณสมบัติของผู้มีสิทธิ์ ผู้มีชรัตน์ได้ก็คง แต่การที่ภาระหนี้สินโดยมาเกี่ยวกับสิทธิทางการเมืองของข้าราชการก็ควรหัน

ในการศึกษาเรื่องนี้ ข้อมูลที่ใช้เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ส่วนใหญ่ได้มาจากการเอกสารราชการ ซึ่งแสดงถึงการทำงานของรัฐบาลและการปกครอง กระทรวงมหาดไทยและเอกสารอื่น ๆ ในบทความนี้นอกจากตอนที่ว่าด้วยคำนำน้ำเสียงจะแบ่งเป็น 4 ชนิด คือ ตอนที่หนึ่งว่าด้วยสิทธิทางการเมืองของข้าราชการ ตอนที่สองเป็นผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างยาชีพรับราชการ กับการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง ตอนที่สามจะเป็นผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบจากผลการเลือกตั้งทุกครั้งรวมกัน ทั้งนี้โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างยาชีพรับราชการกับยาชีพื่อน ๆ และระหว่างยาชีพรับราชการต่างประเทศ ด้วยกัน ตอนสุดท้ายจะเป็นตอนสรุปผลการศึกษาวิเคราะห์ ดังจะพิจารณาได้ต่อไป

II. สิทธิทางการเมืองของข้าราชการ

ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับการบริหาร

ปัญหาที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการประจํากับการเมือง เป็นปัญหาหนึ่งที่ได้รับความสนใจและกล่าวถึงบ่อยมาก⁸ และเป็นปัญหาที่ยังหาข้อยุติไม่ได้ว่า ข้าราชการประจํากับการเมืองจะมีความสัมพันธ์กันมากน้อยแค่ไหน ให้เจิงจะหมายความ เพราะแท้ที่จริงแล้ว จะกำหนดให้เป็นสถาบันทางศิลปะได้ไม่ ยอมเข้าอยู่กับสิ่งแวดล้อมในแต่ละสังคม แต่ละภูมิภาค แต่ละประเทศ บางประเทศอาจจะเป็นโอกาสให้ข้าราชการมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการเมือง โดยสามารถมีส่วนร่วมได้มาก เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้โดยมิต้องลาออกจากราชการในขณะที่เป็นบุคลากรทางการเมือง⁹

กรณีจะเป็นอย่างไรก็ตามการที่จะพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการประจํากับการเมือง น่าจะพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายการเมืองก่อน เพราะว่า

⁸ พิจารณาได้จากบทความของกุณสุนทร ศรีสัตนา เรื่อง “ความเห็นกองทัพการเมืองของข้าราชการ” “การกุณข้าราชการให้เพื่อสาธารณะ” “การเมืองกับการบริหารในอดีตและวันนี้เดียวกัน” และ โดยเฉพาะ “ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับการบริหาร” ใน วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ ปีที่ 8 หน้าที่ 2 (มกราคม 2511) หน้า 228-264 และในรูปบทความ การเมือง ชีวิตพิมพ์เผยแพร่โดยโรงพิมพ์ส่วนห้องถีน กรมการปกครอง และ วิโรจน์ ภูจินดา, รวมบทความ การเมือง การบริหารในไทย (พะนก : โรงพิมพ์อักษรสมัยนี้, 2512)

⁹ ดู ลุบ ศรีสัตนา, *ibid.*, หน้า 241,

ทราบได้ก็ตามที่ยังไม่สามารถจะแยกการบริหารออกจากความเมืองได้ ทราบนี้ข้าราชการประจำก็ยอมจะไม่สามารถแยกตัวให้พ้นจากการเมืองได้

แนวความคิดที่จะแยกการบริหารออกจากความเมืองนี้ได้มีผู้พยายามเสนอมาแล้ว 70 ปีมาแล้วกับศาสตราจารย์ Woodrow Wilson ในสมัยที่ห้ามยังเป็นศาสตราจารย์อยู่ในมหาวิทยาลัยก่อนหน้าจะได้รับเลือกให้เป็นประธานาธิบดี ใช้เขียนบทความสั้นๆ ชื่อเรื่อง “The Study of Administration” เมื่อ ปี ค.ศ. 1887 ท่านได้กล่าวว่า

“การบริหารราชการ เป็นการดำเนินงานที่บุญน้อยของขอบเขตการคำแนะนำในการทางการเมือง บัญหานักยกับการบริหารราชการเป็นบัญหานักและส่วนกับบัญหางาน การเมือง ถึงแม้ว่าฝ่ายการเมืองจะเป็นผู้กำหนดค่าน้ำใจและหน้าที่ของข้าราชการประจำ แต่ฝ่ายการเมืองก็จะต้องไม่ผูกเกี่ยวกับการบริหารหรือใช้อิทธิพลบังคับให้ข้าราชการประจำปฏิบัติการใด ๆ เพื่อประโยชน์ทางการเมืองของตน”¹⁰

และประเด็นสำคัญที่ วูดโรว์ วินสัน กล่าวไว้ก็คือ “การบริหารงานของรัฐควรแยกออกจาก การเมือง โดยเฉพาะให้ข้าราชการประจำเป็นเจ้าหน้าที่รับผิดชอบปฏิบัติการให้บรรลุผลตามที่ บัญญัติไว้ในกฎหมาย”¹¹

การเสนอบทความเรื่องนี้ของ วูดโรว์ วินสัน ทำให้ท่านได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ให้ กำเนิดการศึกษาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งมีการศึกษาเพื่อหดاثยท่วไปในประเทศต่าง ๆ¹² การแยกการบริหารออกจากความเมืองนี้ออกจากจะก่อให้เกิดการศึกษาวิชารัฐประศาสนศาสตร์แล้ว ยังมีผู้เห็นว่าจะช่วยไม่ให้ฝ่ายการเมืองเข้าไป干扰ก่อภัยฝ่ายประจำดังที่ศาสตราจารย์ Luther Gulick กล่าวไว้ว่า

¹⁰ Reprinted in Albert Lepawsky, *Administration : The Art and Science of Organization and Management* (New York : Alfred A. Knopf Inc., 1952), pp.42-43.

¹¹ ขุน กาญจนไชยกร, “สืบสานวิชาการบริหารราชการ,” บรรณสาร สถาบัน, ปีที่ 1 ฉบับที่ 4 (ตค. 2512), หน้า 2.

¹² ในประเทศไทยเราได้มีการจัดการศึกษาวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์ ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งมาทางการสอนทางวิทยาลัย เป็นต้นมา และในบ้านก็มีแผนกวิชาที่มีในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท กล่าวคือแผนกรัฐประศาสนศาสตร์ กตัญ รัฐศาสตร์ ฯลฯ ทางการสอนทางวิทยาลัย และคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

การแยกการเมืองออกจากบริหารก็เพื่อเป็นหลักประกันว่า ผู้ยบริหารและผู้คนในบัญญัติซึ่งได้รับเดือดคงจะจากประชาชนโดยตรงจะต้องไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวกับก้าวสำคัญในการปฏิบัติงานของชั้นราชการซึ่งให้แต่งตั้งให้ผู้มีความรู้และความสามารถดีจริงด้วยตัวแทนของตนน่องกันไป และไม่เข้ามายุ่งกับการดำเนินการทางการเมือง การแยกชั้นราชการประจาราออกจากการเมืองก็ด้วยเหตุผลที่จะให้ผู้มีความรู้ความชำนาญในสาขาต่างๆ เข้ามายุ่งด้วยตัวแทนของตนน่องกันไป และไม่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะตัวแทนให้บัญญัติหน้าที่ของชั้นราชการประจารา¹³

แต่ยังไงก็ตาม ความพยายามที่จะแยก “การบริหาร” ออกจาก “การเมือง” โดยไม่เห็นสมควรที่จะให้นักการเมืองเข้าไปบุ่มบ่ามก้าวเข้ามายุ่งกับการบริหารงานประจำนั้นไม่สามารถจะทำได้สำเร็จ เพราะสภាពความเป็นจริงของ การปฏิบัติราชการที่มีปากฐานอยู่ไม่เบ็ดซ่องทางให้แยกการเมืองออกจากราชการได้เลย ถึงแม้ว่าโดยทฤษฎีแล้วการบริหารกับการเมืองนั้นเป็นการดำเนินการคนละส่วนคือ ฝ่ายการเมืองนั้น มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายการบริหารประเทศ และควบคุมการปฏิบัติงานของชั้นราชการให้บรรลุตามนโยบายดังกล่าว ส่วนการบริหารราชการหรือชั้นราชการประจำนั้น มีหน้าที่นำนโยบายที่ฝ่ายการเมืองให้กำหนดไว้มาปฏิบัติให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย แต่ในปัจจุบันนี้ การเมืองกับการบริหารมีการดำเนินการเกี่ยวข้องกันเป็นอย่างมาก ระหว่างการบริหารเองก็เป็นส่วนหนึ่งซึ่งไม่สามารถจะแยกออกจากระบบของการเมืองได้ ¹⁴

ดังที่มีผู้กล่าวว่า เป็นความยากลำบากไม่น้อยที่จะกำหนดลงให้ชัดเจนว่า การบริหารส่วนใดเป็นการเมืองและส่วนใดเป็นงานประจำ การเมืองและงานประจำมีส่วนสัมพันธ์และเหลือมล้าซึ่งกันและกันมากบ้างน้อยบ้างอยู่เสมอ ทั้งนี้ย่อมเป็นความจริงแม้แต่ในประเทศไทยประชาธิรัฐไทยใหญ่ๆ เช่นอย่างถุงหรือสหรัฐอย่างไรก็ตาม ¹⁵ และก็เป็นที่ยอมรับกันว่า การเมืองกับการบริหารนั้นเป็นของคู่กัน ไม่สามารถจะแยกออกจากกันได้โดยเด็ดขาด ดังคำพูดที่ว่า “การเมืองและการบริหารเปรียบเสมือนคนและหัวของเหวี่ยงยุบันเดียวกัน”

¹³ อ้างโดย ศุนทร ศรีสัตนา, *op.cit.*, หน้า 251.

¹⁴ *Ibid.*, หน้า 258.

¹⁵ บุญชัน พัฒนากร, บทที่ 4 การเมืองและราชการปักธง (พะนก: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2506), หน้า 41-42

นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาถึงภาพความเป็นจริงแล้วจะเห็นได้ว่า ไม่สามารถจะแยกการเมืองออกจากบริหารงานประจำได้ เพราะการที่จะขึ้นเส้นตายตัวเพื่อแบ่งส่วนนี้ออกจากกันให้ชัดเจ็นั้นกระทำมิได้ เพราะการบริหารราชการเป็นภารกิจที่ต้องดำเนินไปตามนโยบายให้บรรลุผล ดังนั้นรัฐมนตรีต้องเรื่องที่เกี่ยวกับการเมืองอยู่ทั้งสิ้น แม้แต่ทางการบริหารก็มีลักษณะเป็นการเมืองโดยนัยทั่วไป ไม่สามารถแบ่งส่วนนี้ออกจากกันได้ตามที่ต้องการ ดูจากกรณีของประเทศไทยในอดีต ในการจัดตั้งรัฐบาล ที่ต้องการให้เป็นรัฐบาลที่ไม่เกี่ยวกับการเมือง แต่ในท้ายที่สุด ก็ต้องยอมรับว่ารัฐบาลที่ตั้งขึ้นนี้ไม่ใช่รัฐบาลที่ต้องการ แต่เป็นรัฐบาลที่ต้องการให้เป็นรัฐบาลที่ไม่เกี่ยวกับการเมือง ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะพิจารณาว่าควรกำหนดสิทธิทางการเมือง ของข้าราชการหรือไม่อย่างไรและควรจะเปิดโอกาสให้ข้าราชการเด่นการเมืองได้หรือไม่อย่างใด ซึ่งประเด็นเหล่านี้จะต้องพิจารณาประกอบกัน

การที่จะพิจารณาถึงขอบเขตความเกี่ยวพันของข้าราชการกับ การเมืองและกำหนดสิทธิทางการเมืองของข้าราชการนั้น สิ่งที่จะต้องคำนึงถึง ก็คือ “ฐานะของข้าราชการ” ซึ่งเมื่อพิจารณาในแง่เชิงพบว่า ข้าราชการมี 2 ฐานะด้วยกันคือ ฐานะที่เป็นประชาชนคนหนึ่ง ซึ่งย่อมมีสิทธิตามรัฐธรรมนูญของประเทศไทย ที่เป็นฐานะหนึ่งที่เป็นข้าราชการ มีอำนาจ หน้าที่และบทบาทโดยเฉพาะแตกต่างจากฐานะแรก

เมื่อพิจารณาในเบื้องต้น ข้าราชการในฐานะเป็นประชาชนคนหนึ่งของประเทศไทย ก็ควรจะมีสิทธิตามรัฐธรรมนูญ ในการที่จะเข้าแสดงความคิดเห็นในการปกครองประเทศไทย เลือกันโดยบานทึก ที่ตนมีความพอใจมากที่สุด ตลอดจนควรจะมีโอกาสในการรวมกลุ่มการเมืองให้หรือกล่าวได้ว่า ในฐานะนี้ข้าราชการย่อมทรงสิทธิไว้ในทางส่วนตัวว่าจะนิยมบุคคลหรือคนใดนิยมทางการเมืองซึ่ง

¹⁶ ชุม กาญจนประกร, แนวคิดบรรยายหลักรัฐประศาสนศาสตร์ (กฤษรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2508), หน้า 15.

พระโคโคก์ได้ จะสนับสนุนพระราชการเมืองให้ ก็ได้เท่าที่จะไม่เสียผลแก่ราชการ และอยู่ภายใต้ ข้อบัญญัตตามที่กฎหมายของแต่ละประเทศกำหนดไว้¹⁷

ถ้าพิจารณาอีกแห่งหนึ่งว่า ข้าราชการนั้นเป็นบุคคลที่มีฐานะพิเศษแตกต่างจากประชาชน ในแห่งที่มีอำนาจ หน้าที่ และบทบาทโดยเฉพาะไม่เหมือนกับบุคคลธรรมดา ต้องทำหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะต่อประชาชนโดยไม่เลือกหน้า นำนโยบายของชาติมาปฏิบัติโดยสุจริตยุติธรรม โดยฐานะและบทบาทเหล่านี้ ข้าราชการควรจะต้องวางแผนให้มีภารกิจทางการเมือง

ความจริงแล้วความเป็นภารกิจทางการเมือง (political neutrality) ก็เป็นหลักสำคัญอันหนึ่งของการบริหารงานบุคคลในราชการตามระบบคุณธรรม (merit system) ซึ่งประกอบด้วย หลักความเสมอภาค (equity) หลักความสามารถ (competence) หลักความมั่นคง (security) และ หลักความเป็นกลางทางการเมือง¹⁸ ซึ่งหมายความว่า ข้าราชการประจำมีหน้าที่ปฏิบัติราชการให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลที่กำหนดไว้ โดยไม่คำนึงว่าจะมีความเชื่อส่วนตัวเกี่ยวกับการเมือง หรือการดำเนินนโยบายของรัฐบาลนั้นอย่างไร อันจะเป็นการบังคับการให้อำนาจหน้าที่ราชการเพื่อประโยชน์ทางการเมืองและเพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยในการปฏิบัติราชการ หรืออาจจะกล่าวอย่างง่ายๆ ได้ว่า ข้าราชการประจำจะไม่ปฏิบัติราชการ เพราะเหตุที่ไม่ชอบนโยบายของรัฐบาลไม่ได้ นอกจากนี้ยังถือเป็นมาตรฐานที่สำคัญอย่างหนึ่งของข้าราชการอีกว่า จะต้องไม่แสดงตนโดยเปิดเผยในการช่วยเหลือฝ่ายการเมืองกำหนดนโยบาย (political anonymity) ซึ่งหมายความว่า ถึงแม้ว่าข้าราชการประจำจะมีส่วนช่วยเหลือในการพิจารณากำหนดนโยบายบางเรื่องก็ตาม จะบอกอันหัวใจแสดงว่า นโยบายเหล่านั้นเป็นของตนไม่ได้ ในหลักการนี้ ในบางประเทศ เช่น อังกฤษ ข้าราชการจะได้รับความคุ้มครอง โดยไม่ถูกเปิดเผยชื่อในการที่คนได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายแก่ฝ่ายการเมือง และจะไม่ถูกนำมาพัวพันให้รับผิดชอบต่อผลการขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดจากการต่อสู้ทางการเมืองอันมีผลจากนโยบายที่ข้าราชการได้มีส่วนให้คำแนะนำกำหนดขึ้นนั้น และห้ามข้าราชการปราบภัยทั้งหรือแสดงตนต่อประชาชนอย่างเบิดเผย ว่าได้มีส่วนเกี่ยวข้องกันในการริเริ่มหรือร่วมในการกำหนดนโยบาย¹⁹

ดังนั้นเมื่อพิจารณาว่า ข้าราชการมีฐานะพิเศษแตกต่างจากประชาชนธรรมดา เพราะได้เข้ามายุ่งในวงการบริหารราชการ และเป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาล เป็นการเสียสละสิทธิบทางอย่างใน

¹⁷ เพียงครึ่ง วายવานนท์ “ระบบคุณธรรม” ใน อมร รักษ์สัตย์ และไสร์ ลูวิตตูล (เรื่องเรื่อง) กรณีการงานบุคคลในประเทศไทย (พรยนทร์ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2505), หน้า 117

¹⁸ O.Glen Stahl, *Public Personnel Administration*, (5-th ed.) (New York: Harper & Row, 1962)pp. 360-370.

¹⁹ ศุนทร ศรีสัตนา, *op.cit.*, หน้า 257,

ฐานะที่เป็นประชาชน เพื่อประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม จำเป็นต้องมุ่งปฏิบัติงานในหน้าที่ให้สำเร็จ ลุล่วงไป ข้าราชการจึงต้องอยู่ในความเป็นกลางทางการเมือง²⁰ เพราะการวางแผนเป็นกลาง ทางการเมืองของข้าราชการประจำ จะก่อให้เกิดความมั่นใจของประชาชนที่มีต่อรัฐบาล

ทรงคนเดียวกับสิทธิทางการเมืองของข้าราชการ

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าจะมีหลักปฏิบัติว่า ข้าราชการที่วางแผนเป็นกลางทางการเมืองดัง ได้ก่อความไม่สงบ แต่ก็ยังมีความคิดเห็นในเรื่องนี้ไม่ตรงกัน กต่าวคือ ถึงแม้ว่าจะพิจารณาแผนพะใน ฐานะข้าราชการ ซึ่งมีฐานะพิเศษแตกต่างจากประชาชนธรรมดา ฝ่ายหนึ่งก็ยังเห็นว่าข้าราชการ ต้องวางแผนเป็นกลางทางการเมือง ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งมีทัศนะว่า ข้าราชการน่าจะมีสิทธิทาง การเมืองและสามารถเข้าถึงเกี่ยวกับการเมืองได้ หรือกล่าวง่าย ๆ ว่า ข้าราชการน่าที่จะเล่นการ เมืองได้อย่างเต็มที่และมีบทบาทในพระครุการเมืองได้

สำหรับฝ่ายที่เห็นว่า ข้าราชการจะต้องวางแผนเป็นกลางทางการเมืองนั้นก็ยังเห็นผลต่างๆ มาสนับสนุนความคิดเห็นของตน เช่น “ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้นคำนึงถึงสูงสุดเป็น ของประชาชน ข้าราชการเป็นแต่เพียงผู้รับใช้ประชาชน จึงไม่ควรใช้สิทธิพิเศษซึ่งเกิดจากตำแหน่งหน้าที่การทำงานของตน เป็นเครื่องโน้มเนื้อยกความคิดเห็นในทางการเมืองของประชาชน”²¹ ข้าราชการประจำจะเล่นการเมืองโดยเบ็ดเตล็ดและเกินขอบเขตไม่ได้ เพราะการใช้ตำแหน่ง หน้าที่ผลประโยชน์ให้แก่พระครุหรือนักการเมืองนั้น เป็นการแสดงความจงรักภักดีในศักดิ์ศรี และเป็นทางก่อให้เกิดความระส່ระสายในระบบข้าราชการได้²² นอกจากนั้นถ้าข้าราชการไม่ วางแผนเป็นกลางทางการเมืองแล้ว ก็จะทำให้ข้าราชการมีโอกาสใช้อำนาจหน้าที่ราชการเพื่อประโภช์ทางการเมือง อันจะทำให้ประชาชนไม่เกิดความมั่นใจในรัฐบาลด้วย

“นิใช้สิ้งแวดล้อมใดที่ข้าราชการจะมีความพึง ใจในบรรญาการเมือง อย่างใดอย่างหนึ่งหรือน้อยอย่าง ใดอย่างหนึ่งซึ่งพระคุณนั้นพระคุณได แต่ ความพึงใจคุ้งค่า หานบันเหตุผลเพียงพอที่จะทำให้ข้าราชการต้องเข้าผูกพัน กับพระครุการเมืองได ๆ จนต้องมีพันธะที่จะต้องจงรักภักดีหรือปฏิบัติตามพระคุ กการเมืองนั้นหรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับกลไกของพระครุการเมืองอย่างใกล้ชิด เพราะ

²⁰ เพ็ญศรี วาฒนาท์, *op.cit.*, หน้า 117

²¹ ไสรัช สุจิตรกุล, “ประชาธิปไตยกับระบบข้าราชการพลเรือน,” ใน อมน รักษាស्तย์ และไสรัช สุจิตรกุล (เขียนเรียง) *การบริหารงานบุคคลในประเทศไทย* (พะนก: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2506), หน้า 48.

²² *Ibid.*, หน้า 48.

ถ้าเป็นเช่นนั้นผู้นั้นหาใช่ข้าราชการไม่ก็ต้นเป็นหักการเมืองท้องถิ่นพอกดือพ้อง”²³

นอกจากนี้ ถ้าข้าราชการเข้าพรรคการเมือง ก็อาจจะทำให้เกิดการแตกแยกหรือเสียความยุติธรรมได้ เพราะการเข้าเป็นสมาชิกของพระคันธ์จะต้องมี moral obligation และ loyalty ต่อพระคันธ์เป็นประการสำคัญ ... ข้าราชการก็จะหาโอกาสสนับสนุนพระคันธ์ที่ตนเป็นสมาชิกอยู่จนถึงขนาดทำให้พระคันธ์เมืองอื่น ๆ เสื่อมโอกาสในการที่จะเข้าผลักปลดภัยแก้ปักครองประเทศไทยก็เท่ากับไม่สนับสนุนให้เกิดความเป็นประชาธิปไตย²⁴

นอกจากนี้ การที่จะให้ข้าราชการเล่นการเมืองได้อย่างเต็มที่ อย่างเป็นสมาชิกพระคันธ์ได้ก็ทำได้โดยเสรี “จะทำให้ข้าราชการบางคนประสบกับความยากลำบากในการวางแผนทั่วและปฏิบัติหน้าที่ เมื่อพระคันธ์เมืองที่ตนสังกัดอยู่ หมดอำนาจไป และนอกจากนั้นพระคันธ์เมืองที่ขึ้นสู่อำนาจใหม่อาจใช้สมาชิกพระคันธ์ของตนแทนสมาชิกของพระคันธ์อื่น ๆ”²⁵

กล่าวโดยสรุปแล้ว หลักปฏิบัติที่กำหนดให้ข้าราชการวางแผนกันกลางทางการเมืองได้ช่วยบังกันผลประโยชน์ของบุคคล ๓ ฝ่าย คือ ตัวข้าราชการประจำ ประชาชนทั่วไป และพระคันธ์เมืองกัลูมน้อย กล่าวคือ

๑. ข้าราชการได้รับความคุ้มครองมิให้ถูกบังคับบุญจากนักการเมือง หรือผู้บังคับบัญชาเพื่อให้ปฏิบัติแก้เคนตอบแทน บังคับไม่ให้มีการเล่นพระคันธ์ใน การแต่งตั้ง เลื่อนชั้นเลื่อนตำแหน่ง เป็นหลักประกันความนั่นคงเกี่ยวกับอัตราเงินเดือนตำแหน่งหน้าที่ . ไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอย่างไรก็ตาม เกี่ยวก็คุณและฐานะของข้าราชการ ก็ได้รับการรับรองทางกฎหมายเพื่อเป็นเครื่องต่อต้านการบีบบังคับจากผู้บังคับบัญชาในทางไม่ถูกไม่ควร และเมื่อมีการบีบบังคับให้นำระบบอุปถัมภ์มาใช้ในการเลื่อนชั้นเลื่อนตำแหน่งจากการก้าวเดียวของฝ่ายการเมือง ก็จะทำให้ลดความระแวงสงสัยในการเลื่อนชั้นเดือนตำแหน่ง ซึ่งจะมีผลเป็นการช่วยส่งเสริมขั้น และกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการให้ดียิ่งขึ้น²⁶

²³ ชรุณ ฤกษา, “บัญชาทางประการที่เกี่ยวเนื่องกับพระคันธ์เมือง,” วารสารสังคมศาสตร์ ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ (เมษายน ๒๕๑๒), หน้า ๘๐.

²⁴ Ibid., หน้า ๕๑.

²⁵ กระมงคล ทองธรรมชาติ, “ข้อคิดเกี่ยวกับบัญชาการเมืองของไทย,” วารสารสังคมศาสตร์ ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ (เมษายน ๒๕๑๒), หน้า ๔๑.

2. ประชานจะได้รับความคุ้มครองจากการให้ข้าราชการห้ามที่ในท่านที่ไม่ถูกไม่ควรของข้าราชการที่มีอำนาจเพื่อแสวงหาประโยชน์แก่ตนเอง เพราะการห้ามนี้ให้ข้าราชการเข้าเกี่ยวขึ้นในการดำเนินการทางการเมืองได้ก่อให้เกิดความที่ยงธรรม และมีใจเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ โดยไม่เข้าข้างประชาชนกลุ่มนี้ที่ท่านมีความผูกพัน ประชานก็จะมีความนั่นใจว่า ตนจะได้รับบริการจากข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ โดยยึดหลักความยุติธรรมไม่ล้าเอียงให้ประโยชน์แก่กลุ่มนี้ก่อนได้โดยเด็ดขาด ข้าราชการจะรับใช้ประชาชนทั่วทุกความเชื่อสัญญา ซึ่งจะได้รับความไว้วางใจจากประชาชนและได้รับความร่วมมือจากประชาน²⁷

3. ทางฝ่ายพระคริการเมืองกลุ่มน้อย ก็จะได้รับหลักประกันว่า ข้าราชการจะให้การปฏิบัติแก่กลุ่มพระคริการเมืองของตนโดยยุติธรรม ข้าราชการจะไม่ปฏิบัติการที่เป็นประปักษ์แก่ตน²⁸

4. หลักความเป็นกลางทางการเมืองของข้าราชการ จะช่วยส่งเสริมแนวความคิดของ การปกครองระบบที่ประชานิปปะไทรในชื่อที่ว่า นโยบายของรัฐบาลเป็นเครื่องแสดงออกหรือเป็นเครื่องชี้บยกให้เห็นโดยปริยายถือความต้องการของประชาน รัฐบาลซุกใต้กําตามจะมีนโยบายอย่างไรก็ตี ย่อมมุ่งที่จะปฏิบัติความพยายามต้องการของประชาน เป็นส่วนใหญ่ทั้งสิ้น เนื่องจาก หัวหน้าฝ่ายบริหารและผู้ร่วมงานในระดับบริหาร เช่น นายกรัฐมนตรี ต้องรับผิดชอบต่อประชานในคันที่จะดำเนินนโยบายที่ได้แต่งไว้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี บรรดาข้าราชการประจำซึ่งเป็นกลไกในการบริหารงานของรัฐบาลก็จะต้องปฏิบัติตามนโยบายให้บรรลุผลด้วยดี²⁹

ดังนั้นจึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า ในฐานะที่เป็นข้าราชการ จำเป็นจะต้องวางแผนเป็นกลางในทางการเมือง แต่ขณะเดียวกันก็ยังมีเอกลักษณ์ในฐานะที่เป็นประชานซึ่งทรงสิทธิ์ที่จะนิยมเชื่อถือ และสนับสนุนพระคริการเมืองได้ ได้เท่าที่จะไม่เป็นผลเสียหายแก่ราชการ และอยู่ในขอบเขตของกฎหมายของประเทศไทย

อย่างไรก็ตีหลักความเป็นกลางทางการเมืองของข้าราชการ ก็เป็นหลักที่นิยมและใช้ได้ดีในประเทศไทย ลักษณะนี้ในประเทศไทยเราบังมีผู้ไม่เห็นด้วยกับหลักปฏิบัตินี้ โดยได้เห็นว่าประเทศไทยอยู่ในระยะแรกของการพัฒนาการเมือง ไปสู่ระบบประชาธิปไตย จึงควรจะเปิดโอกาสให้ข้าราชการ履行การเมืองได้อย่างเต็มที่ สามารถจะเป็นสมานชนกพระคริการเมืองได้โดยเสรี ซึ่งจะทำให้เก็บภูมิความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการกับประชานได้

²⁷ Ibid., หน้า 263.

²⁸ Ibid., หน้า 264.

²⁹ เพ็ญศรี วายานันท์, op.cit., หน้า 117.

“การแยกช้าราชการประจ้าออกจากการเมืองเสีย และขัดต่อรัฐบาลของประชาชน ซึ่นเพื่อทำหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของช้าราชการ เป็นวิธีที่จะนำมาปฏิบัติได้ยากในประเทศไทย เพราะผู้ที่จะขัดต่อรัฐบาลที่สามารถทำหน้าที่ดังกล่าวได้ก็คือพระครุการเมืองใหญ่ที่เข้มแข็ง มีระเบียบวินัยดี และได้รับการสนับสนุนจากประชาชนอย่างกว้างขวางอันเป็นสิ่งที่บ้านเมืองเรายังไม่มี นอกจากนั้นวิธีนี้ยังจะใช้ได้โดยรำรื่นก็ต้องมีพลังฝ่ายช้าราชการโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ฝ่ายทหารย้อมวงศ์ตนเป็นกลางจริงๆ ซึ่งจะเป็นไปได้หรือไม่ก็แล้วแต่ว่ารัฐบาลจะสามารถรักษาสถานการณ์ทางการเมืองภายในและภายนอกประเทศไทยไว้ได้อย่างมั่นคงเพียงใด”³⁰

แท้ที่ใช้ปฏิบัติได้ในประเทศไทย และจำเป็นท้องใช้ระยะแรก อาจมีการพัฒนาระบบการเมืองไปสู่ระบบประชาธิปไตยเสียด้วย ก็คือ “การยอมให้ช้าราชการเด่นการเมืองได้อย่างเต็มที่ ช้าราชการผู้ใด ซากเป็นสมាជิกรของพระครุการเมืองใด ก็สามารถทำได้โดยเสรี โดยมีข้อแม้ว่า ช้าราชการนั้นจะพยายามงานหน้าที่ราชการไปช่วยเหลือพระครุการเมืองที่ตนสังกัดมิได้ ถ้าช้าราชการผู้ใดทำก็จะมีผลตามกฎหมาย”³¹

สำหรับในประเทศไทยเราใน พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ช้าราชการเมืองไทยไม่เคยเด่นการเมืองอย่างเต็มที่เลย เพราะช้าราชการชนผู้ให้ภูกระดุงหนึ่งได้กุมอำนาจการเมืองไว้ แล้วก็ใช้อำนาจทางการเมืองนั้นเพื่อเสริมสร้างฐานะช้าราชการประจำของเข้าให้มากขึ้น พอกเข้าไม่เคยถือว่า การเมืองเป็นเรื่องของประเทศ เช่น เพื่อนำนโยบายที่ดีที่สุด ไปใช้ในการปกครองบ้านเมืองแต่ถือว่า งานการเมือง คือส่วนหนึ่งของช้าราชการประจำ”³²

ผู้ที่เห็นควรให้ช้าราชการประจำเด่นการเมือง “ได้ให้เหตุผลคือไม้อีกว่า “ เนื้อช้าราชการประจำสามารถเป็นสมាជิกรของพระครุการเมืองได้โดยปฏิบัติโดยไม่ต้องหลบซ่อนพอกเข้าก่อนนี้ โภกาลที่จะเสนอความเห็นของเข้าสู่สาธารณะได้โดยผ่านพระครุการเมือง”³³ และ “เป็นการสมควรหรือที่ช้าราชการประจำเข้ามามากเหล่านี้ ต้องนั่งนึงดูเข้าไปในบ้านเมืองกันตามบ้านเมือง จะคัดค้านก็ไม่ได้ เพราะต้องวางแผนตัวเป็นกลาง”³⁴

³⁰ ธรรมด ทองธรรมชาติ, *op.cit.*, หน้า 41.

³¹ *Ibid.*, หน้า 41.

³² ธรรมด ทองธรรมชาติ, “ขาดหมายเหตุ,” *วารสารสังคมศาสตร์* ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม 2512), หน้า 180.

³³ *Ibid.*, หน้า 180.

³⁴ *Ibid.*, หน้า 180.

นอย่างกันนี้ยังมีผู้เสนอแนวความคิดใหม่ในการปฏิรูปโครงสร้างของบ้านชาติใหม่ โดยเฉพาะโครงสร้างอำนาจนิติรัฐที่ชี้ว่าจะประกอบกับสภานิติแห่งสภานิติ ชี้ว่าจะต้องมาใช้ในสังคม 4 กดุลเมือง ฯ ทั้งกันคือ กดุลอาชีพ กดุลนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญแขนงต่าง ๆ กดุลข้าราชการ การซั่นสูงและชั้นกลางทั้งฝ่ายบริหารและทุกภาคการ สมบูรณ์เพื่อประโยชน์ส่วนรวมซึ่งใน 4 กดุลนี้ ผู้เสนอ เสนอให้มีผู้แทนจากชั้นราษฎร์ถึง 3 ประมุกทัวร์กัน คือ ข้าราชการชั้นผู้น้อย ชั้นรวมอยู่ในกดุลอาชีพ กดุลข้าราชการชั้นสูงและชั้นกลางทั้งฝ่ายบริหารและทุกภาคการ และอาจารย์มหาวิทยาลัยชั้นรวมอยู่ในกดุลนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญแขนงต่าง ๆ แนวความคิดนี้ผู้เสนอเห็นว่า อาจถือเป็นแนวการปฏิรูปที่ควรนำมาใช้ชี้คร่าวในระยะที่ระบบพระคราเมืองเริ่มพักตัวและยังไม่มีความมั่นคง³⁵

ความจริงแนวความคิดในการให้ข้าราชการเด่นการเมืองได้อย่างเต็มที่นี้ ก็มีการปฏิรูปต่อยู่ในบางประเทศแล้ว เช่น ในฝรั่งเศสและเยอรมันซึ่งไม่มีข้อห้ามให้ข้าราชการเข้าเกี้ยวข้องในการดำเนินการทางการเมือง อนุญาตให้ข้าราชการในระดับสูงสมัครรับเลือกตั้ง หรือดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ โดยมีโอกาสจะกลับไปดำรงตำแหน่งข้าราชการประจำอีกได้³⁶ และในประเทศตุรกีที่มีการพัฒนาทางการเมืองคล้ายของไทย ก็มีให้ห้ามอาจารย์มหาวิทยาลัยทำงานให้กับพระคราเมือง กฎหมายพระคราเมืองของตุรกี อนุญาต ไว้เป็นพิเศษโดยว่าข้าราชการที่เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยแสดงบทบาทในพระคราเมืองได้เต็มที่³⁷

สรุปแล้ว ฝ่ายที่เห็นว่าควรให้ข้าราชการเด่นการเมืองได้อย่างเต็มที่เห็นว่าจะก่อให้เกิดผลดี หลายประการ คือ

- จะทำให้ข้าราชการกับประชาชนมีฐานะเท่ากันในสังคมการเมือง (socio-political status) เพราะท่างก็มาเป็นสมาชิกของพระคราเมืองทัวร์กัน และมีผลประโยชน์ร่วมกันที่จะต้องรักษา จะทำให้ข้าราชการประจำและประชาชนที่สังกัดพระคราเมืองเข้าใจกันดีขึ้น ข้าราชการก็จะได้ไม่สงสัยว่า พระคราเมืองเป็นศักดิ์สูงอย่างไร ผลประโยชน์ของตน ในขณะเดียวกันประชาชน

³⁵ พงษ์เพ็ญ ภกุณตาภัย, ประชารัฐปัจจัยกันระหว่างการเมืองในประเทศไทย (พระบรมราชูปถัมภ์, 2512) หน้า 34-37.

³⁶ อุนทร ศรีสัตนา, *op.cit.*, หน้า 241.

³⁷ กระนัด ทองธรรมชาติ, “จดหมายเหตุ”, *op.cit.*, หน้า 182.

ก็จะได้เข้าใจข้าราชการตื้นๆว่า ข้าราชการที่เป็นมิตรกับประชาชนก็ยังมีอยู่ไม่น้อยอันจะเป็นการตอบสนองความเข้าใจผิดของประชาชนที่ว่า ข้าราชการนั้นคือแต่จะรีดไถประชาชนอยู่ร้าไปและไม่เข้าใจกันระหว่างข้าราชการกับประชาชน ขันเป็นบัญหาสำคัญทางการเมืองของไทยก็จะค่อยๆ ลดลง และหมดไป³⁸

2. เมื่อข้าราชการมีเสรี ที่จะเล่นการเมืองในรูปพรรค ก็จะช่วยให้ข้าราชการค้างขึ้นนี้สูญเสียทางการเมืองเท่ากัน อันจะช่วยให้เกิดประชาธิปไตยในวงราชการได้บ้างและช่วยทำให้ข้าราชการเปลี่ยนทรรศนะที่ชอบต่อค้านพรรคการเมืองอันเป็นผลลัพธ์สำคัญของการบูรณะการประชาธิปไตย ซึ่งจะช่วยให้กระบวนการการเมืองของไทยพัฒนาไปสู่ประชาธิปไตยเร็วขึ้น³⁹

3. เมื่อพรรคการเมืองทุกพรรค ตั้งอยู่บนฐานกฎหมายของความเข้าใจซึ้งกันและกัน ระหว่างข้าราชการกับประชาชน พรรคการเมืองนี้จะอยู่ได้ย่างมั่นคงไม่ล้มไปได้ง่าย ๆ⁴⁰

4. เมื่อให้ข้าราชการเด่นการเมืองได้เต็มที่ การกดันแก้จังข้าราชการ เพราะเหตุผลทางการเมืองไม่ได้จะเป็นไปได้ เพราะต้องมีการกลั่นแกล้งโดยเหตุผลทางการเมืองแล้ว พรรคการเมืองของข้าราชการที่ถูกกลั่นแกล้ง ย่อมจะร้องเรียนและนำเรื่องไปเปิดเผยต่อสาธารณะนี้ได้

5. โดยเฉพาะบรรดาอาจารย์มหาวิทยาลัย จะช่วยทำบ่าระโยชน์ให้วางการเมืองไทยให้มากที่เดียว เพราะจะช่วยให้การแข่งขันระหว่างพรรคการเมืองมีลักษณะเป็นการแข่งขันกันทางค้านความคิดเห็นมากขึ้น แทนที่จะเป็นเพียงการแข่งขันแข่งยำนำจการเมืองกันแต่อย่างเดียว เพราะอาจารย์มหาวิทยาลัยย่อมมองบัญชาการเมืองของประเทศได้กว้างขวางกว่านักการเมืองอาชีพหรือข้าราชการคนผู้ใหญ่ซึ่งมีตำแหน่งที่จำกัดยังรักษา⁴¹

กรณีที่เป็นอย่างไรก็ตามในพรรคนะจะคงผู้เขียนนี้เห็นว่า การที่จะเปิดโอกาสให้ข้าราชการเด่นการเมืองได้ย่างเต็มที่นั้น น่าจะก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี เพราะในการที่บุคคลใดจะเด่นการเมืองอย่างเต็มที่ ก็เป็นธรรมชาติที่จะต้องมี moral obligation และ loyalty ต่อพรรคอย่างสูงด้วย ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นข้าราชการก็จะต้องมีความตั้มเต็มเข้าข้างพรรคไปพรรคนี้ แล้วจะมีหลักประกันอันใดที่จะไม่ให้ข้าราชการซึ่งมีอำนาจหน้าที่เป็นพิเศษใช้อำนาจหน้าที่มาประโยชน์

³⁸ กระนนก ทองธรรมชาติ, “จัดกิจกรรมประกวดการเก็บข้าวกับบัญชาการเมืองไทย,” *op.cit.*, หน้า 41.

³⁹ *Ibid.*, หน้า 41.

⁴⁰ กระนนก ทองธรรมชาติ, “จดหมายเหตุ,” *op.cit.*, หน้า 181.

⁴¹ *Ibid.*, หน้า 182.

แก่พรรคและพวกรของตน เพราะถ้าข้าราชการไม่มีความสำเร็จทางการเมืองแล้ว ข้าราชการก็ไม่จำเป็นที่จะต้องเข้าไปมีบทบาทหรือแสดงบทบาทอย่างเต็มที่ในทางการเมือง นอกจากนั้นถ้าข้าราชการสามารถเล่นการเมืองได้อย่างเต็มที่แล้ว หลักคุณธรรม (merit system) ซึ่งถือว่าเป็นหลักการที่สำคัญในการบริหารงานบุคคลก็ย่อมจะถูกทำลายไป เพราะข้าราชการไม่ต้องวางแผนทั่วเป็นกลางทางการเมืองแต่ยังมีข้อที่น่าสังเกตอีกว่า ขนาดที่มีหลักปฏิบัติให้ข้าราชการต้องวางแผนทั่วเป็นกลางทางการเมืองก็ยังมีการตอบลี่ย์เบียงบ่ายเบนพรรคเล่นพวกรกันอยู่ตลอดมาโดยเนินพะโนเมืองไทย เรา ดังนั้นถ้าจะปลดภัยให้เล่นการเมืองกันอย่างเต็มที่แล้วก็จะทำให้อาชญากรรมดับลง การเด่นพรรคเล่นพวกรสูงมากขึ้นด้วยและปัญหาที่ตามมาก็คือ เมื่อต่างฝ่ายต่างเล่นพรรคเล่นพวกร ก็จะกลายเป็นเหตุการณ์ธรรมชาติสามัญซึ่งคงจะก่อให้เกิดความยุ่งเหยิงสับสนกันเหมือนระหว่างฝ่ายการเมืองกับข้าราชการประจำ และในท้ายที่สุดอาจจะถอยหลังเข้าคอกองท่านองที่ว่ามีแต่ข้าราชการการเมืองไม่ต้องมีข้าราชการประจำทำหน้าที่บริหารประเทศก็ได้

บัญหาเรื่องนี้เป็นเรื่องละเอียดย่อนมาก จำเป็นจะต้องพิจารณาด้วยความรอบคอบ และผู้เขียนก็ยังมีความเห็นว่า ข้าราชการน่าจะต้องวางแผนทั่วเป็นกลางทางการเมือง จะเล่นการเมืองได้กัยในขอบเขตจำกัดเท่านั้น ต้องพยายามเป็นพี่เลี้ยงให้แก่ประชาชน และปฏิบัติภารกิจด้วยความสุจริตยุติธรรม ซึ่งจะช่วยสร้างความสมัพนันขึ้นระหว่างประชาชนกับข้าราชการและรัฐบาล ในที่สุด

สิทธิทางการเมืองของข้าราชการไทย

สิทธิทางการเมืองที่จะพิจารณาในที่นี้จะหมายถึง สิทธิในการเลือกตั้ง สิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน และสิทธิในการเมืองหรือกลุ่มการเมือง สิทธิเหล่านี้อาจจะศึกษาไว้เฉพาะห้องเรียนที่เกี่ยวข้องเช่นกฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง กฎหมายว่าด้วยพระราชการเมือง กฎหมายเกี่ยวกับเบี้ยบข้าราชการพลเรือน ตลาดจน กฎหมายเบี้ยบ ข้อบังคับที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งจะได้กล่าวต่อไป

1. สิทธิในการเลือกตั้ง เมื่อพิจารณาจากกฎหมายทั่วๆ แล้วจะเห็นได้ว่า ข้าราชการทุกคนซึ่งมีคุณสมบัติอย่างอื่นครบถ้วนตามกฎหมาย เช่น อายุ การศึกษา หรือสถานภาพอย่างอื่น ล้วนแล้วแต่มีสิทธิในการเลือกตั้งทั้งนั้น นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาจากกฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายเดือกตั้งของประเทศไทยทุกฉบับจะเห็นได้ว่า การเป็นข้าราชการตั้งบัญชีให้บุคคลบาง部分 ไม่สิทธิในการเลือกตั้งทั้งหมด เช่น ในกรณีที่บุคคลซึ่งมีสัญชาติไทยแต่เป็นชาวบ้านต่างด้าว จะเป็นผู้เลือกตั้งได้ ฉะนั้นเมื่อถูกสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งดังที่ไปนี้ ก็อ "...(3)" เป็นหรือ

“ให้เป็นข้าราชการหรือข้าราชการตัวท้องถิ่นโดยมีเงินเดือนประจำแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี ...” หรือ “ให้รับราชการตามลักษณะเกณฑ์ทั่วไป หรือได้รับราชการประจำแผนกค่านๆ ในตำแหน่ง ทั้งแต่เมื่อียนพนักงานขึ้นไปโดยมีเงินเดือนประจำแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี”⁴² ดังนั้นจึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า เมื่อพิจารณาถึงสิทธิใน การเลือกตั้งแล้ว การเป็นข้าราชการไม่ใช่เป็นอุปสรรค ต่อการใช้สิทธิเลือกตั้งทางการเมืองของข้าราชการเพียงลำพัง ตรงกันข้ามกลับเป็นสิ่งที่จะช่วยให้ ข้าราชการบางคนมีสิทธิทางการเมืองเพิ่มขึ้นเสียอีก

2. สิทธิในการสมัครรับเลือกตั้ง เมื่อพิจารณาถึงสิทธิของข้าราชการในทางการเมือง เกี่ยวกับการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวัฒนาแล้ว จะพบว่า อาจใช้พื้นที่การบริการเป็น ข้าราชการ อาจจะเป็นทั้งอุปสรรคและอุปกรณ์ในการสมัครรับเลือกตั้ง กล่าวคือในกฎหมาย วัฒนา มุญญู และกฎหมายเลือกตั้งบังคับ ให้มีข้อห้ามไว้ มิให้ข้าราชการมีสิทธิสมัครรับเลือก ตั้งหรือห้ามไว้ว่า สมาชิกสภาพผู้แทนจะเป็นข้าราชการประจำได้ ในขณะที่กฎหมายบังคับ กลับบัญญัติให้ความเป็นข้าราชการเป็นเงื่อนไขที่สามารถช่วยให้ข้าราชการบางคนมีสิทธิสมัครรับ เลือกตั้งเป็นสมาชิกวัฒนาได้ ดังตัวอย่างเช่น “ข้าราชการรับพระราชทานเงินเดือนของรัฐบาล ในตำแหน่งประจำในจังหวัด จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรของจังหวัดนั้นไม่ได้” แต่เจ้า ศรีรัตน์เลือกตั้งจากจังหวัดอื่นแล้วต้องลาออกจากตำแหน่งประจำในจังหวัดใด ก็ได้ “นอกจากข้าราชการ การเมือง ห้ามมิให้ข้าราชการหรือพนักงานเทศบาลซึ่งมีเงินเดือนและตำแหน่งประจำ ณ จังหวัดใด สมัครรับเลือกตั้งในจังหวัดนั้น”⁴³ หรือ “สมาชิกสภาพผู้แทนต้องไม่เป็นข้าราชการประจำ”⁴⁴

⁴² โปรดดู “พระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในระหว่างเวลาที่ให้ขึ้นทบัญญัติเฉพาะ กัดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2475” ราชกิจจานุเบกษา ปี 2475 หน้า 554 และ “พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน พ.ศ. 2511” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 85 ตอนที่ 103 วันที่ 4 พฤษภาคม 2512 “พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2476 (ฉบับที่ 2)” ราชกิจจานุเบกษา ปี 2476 หน้า 337 บ. 5 ข้อ 1 (ก). และกฎหมายเลือกตั้งฉบับอื่นๆ

⁴³ “พระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระหว่างที่ให้ขึ้นทบัญญัติเดพะกาด ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2475”, บ. 8.

⁴⁴ “พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2479 (ฉบับที่ 3)” ราชกิจจานุเบกษา ปี 2479 หน้า 750.

⁴⁵ “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2489)” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 63 ตอนที่ 80 (10 พฤษภาคม 2489) หน้า 318 และ “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับที่สอง) พ.ศ. 2490” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 64 ตอนที่ 68 (9 พฤษภาคม 2490) หน้า 1.

นอกจากนี้กฎหมายเลือกตั้งบางฉบับยังกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เกี่ยวข้องกับข้าราชการไว้ในลักษณะอื่น ๆ อีก เช่น ผู้ขาดคุณสมบัติของผู้สมัครหรือ⁽⁶⁾ ข้าราชการซึ่งถูกได้ออก หรือปลดออกจากทำหน้าที่ราชการโดยไม่ได้รับเป็นหวัด บำเหน็จหรือบำนาญ หรือพนักงานเทศบาล พนักงานสุขาภิบาล หรือหน่วยงานของกิจการของรัฐ ซึ่งถูกได้ออก ปลดออก หรือเลิกจ้าง เพราะทุจริตต่อหน้าที่ นับแต่วันออกจากการทำหน้าที่ถึงวันรับสมัครเลือกตั้งยังไม่ครบห้าปี⁴⁶ และห้ามมิให้ข้าราชการ พนักงานเทศบาลหรือพนักงานสุขาภิบาล สมัครรับเลือกตั้งเว้นแต่....⁽²⁾ ได้ออกจากทำหน้าที่ในวันสมัครรับเลือกตั้ง เว้นแต่ในกรณีที่มีการยุบสภาพผู้แทนราษฎร หรือในการณ์ที่มีการเลือกตั้งสมาชิกชั้นแทนทำหนังที่ว่าง ให้สมัครรับเลือกตั้งได้ เมื่อได้ออกจากทำหน้าที่อนุรัณสมัครรับเลือกตั้ง⁴⁷

นอกจากนี้รัฐธรรมนูญบางฉบับยังบังคับห้ามไว้อ้างเคร่งครัดว่า “สมาชิกวุฒิสภาและสภาผู้แทนจะเป็นข้าราชการประจำได้”⁴⁸ และสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสมาชิกสภาผู้แทนต้องไม่รับทำหนังหรือหน้าที่ใดๆ ก็ตาม หน่วยราชการของรัฐ หรือหน่วยงานของรัฐใดๆ ที่อยู่ในบังคับบัญชาของรัฐโดยมีประ样子น์ควบคุมแทนหรือดำรงทำหน้าที่ เช่น ว่าண ทั้งนี้ นอกจากทำหนังรัฐนหรือข้าราชการการเมืองอื่น หรือทำหนังที่รัฐนตรีต้องดำรงโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือทำหนังที่รัฐสภา วุฒิสภาหรือสภาพผู้แทนเป็นผู้แต่งตั้ง หรือทำหนังหน้าที่เป็นผู้สอนในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันศึกษาชั้นยุคแรกเริ่มฯ⁴⁹ และบุคคลมีลักษณะคงคือไปนี้เป็นบุคคลท้องหัวมีให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คือ “...ข้าราชการประจำหรือบุคคลซึ่งเคยเป็นข้าราชการประจำมาแล้ว และได้พ้นจากทำหนังราชการประจำมาอย่างไม่ถึงหนึ่งปีในวันเลือกตั้ง แต่บทบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับแก่ผู้เข้ารับราชการตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย”⁵⁰ หรือแม้แต่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันก็มีบทบัญญัติไว้ว่า ข้าราชการหรือข้าราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งมี

⁴⁶ “พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2499,” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 73 ตอนที่ 21 ว. 20.

⁴⁷ Ibid., บ. 21.

⁴⁸ “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2492” ราชกิจจานุเบกษา แผ่น ๘๖ ตอนที่ ๑๗ (๒๓ มีนาคม ๒๔๙๒), บ. ๗๙.

⁴⁹ Ibid., บ. ๘ ข้อ ๑.

⁵⁰ Ibid., บ. ๑๑ ข้อ ๕ และ ข้อ ๖.

เงินเดือนประจำอย่างจากข้าราชการการเมือง เป็นบุคคลที่ยังห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง⁵¹ นอกจากนี้แม้แต่พุฒิสภा (สภาสูง) ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกที่ราชภูมิเลือกตั้งแบบสืบคัน ก็ยังมีรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ว่า พุฒิสภा ต้องไม่เป็นข้าราชการประจำ⁵²

ตามที่กล่าวมาข้างต้นนี้เป็นตัวอย่างของข้อห้ามที่บังคับจำกัดสิทธิทางการเมืองของข้าราชการ ไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายเลือกตั้งบางฉบับ แต่อย่างไรก็ตามในบางกรณีกฎหมายก็ได้มีบทบัญญัติให้ความเป็นข้าราชการเป็นเงื่อนไขที่ช่วยให้ข้าราชการบางคนมีสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวัสดุสภาก็ได้ เช่นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งค้องเป็นผู้มีสิทธิเป็นผู้เลือกตั้งและไม่ขาดคุณสมบัติ... กับต้องมีคุณสมบัติเพิ่มเติมต่อไปนี้ ก็อ... “หรือเป็นข้าราชการประจำตั้งแต่ชนโภชินไป หรือมีชื่อย่ออย่างกันชื่องคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนรับรองว่าเทียบได้ไม่ต่ำกว่าชนโภชินไป หรือเคยเป็นข้าราชการประจำตั้งกล่าวมาข้างต้น และมิได้ถูกไล่ออกหรือปลดออกจากข้าราชการโดยมิได้รับบำเหน็จบำนาญ”⁵³ หรือ “พุฒิสภาระประกอบด้วยสมาชิกที่ราชภูมิเลือกตั้งแบบสืบคัน...ผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างนักตั้งมีอายุไม่ต่ำกว่าสิบปี...หรือ เศียรดำรงตำแหน่งทางราชการมาแล้วไม่ต่ำกว่าห้าหกปีหรือเทียบเท่า...”⁵⁴ หรือแม้แต่กฎหมายเลือกตั้งฉบับปัจจุบันก็ยังบัญญัติไว้ว่า “บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งถูกเป็นคนต่างด้าว จะเป็นผู้สมัครได้ต้องมีคุณสมบัติเป็นผู้สอบไล่ได้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่หกหรือน้อยกว่าปีที่สาม...และต้องมีคุณสมบัติค้องต่อไปนี้ด้วย... (2) เศียรเป็นข้าราชการหรือข้าราชการส่วนท้องถิ่น ตั้งแต่ชนโภชินไปหรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่าชนโภชินไป”⁵⁵

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวมาข้างต้นแล้ว จะเห็นได้ว่าในบางกรณี การเป็นข้าราชการกลับจะช่วยเป็นอุปกรณ์ต่อการให้สิทธิทางการเมืองของข้าราชการเสียด้วยซ้ำไป

⁵¹“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๕ ตอนที่๙๙ (๒๐ มิถุนายน ๒๕๑๑), บ. ๘๙ ข้อ (๕).

⁵²“รัฐธรรมนูญแห่งประเทศไทยเพิ่มเติมว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภารัฐแบบรายบุคคล พ.ศ. ๒๔๘๖” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๙ ตอนที่ ๗๕ (๓ ธันวาคม ๒๔๘๕), บ. ๒๔.

⁵³“พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๔๙๕” ประชุมกฤษฎามประจำปี เล่ม ๖๕ ภาค ๑ (๒๔๙๕), บ. ๓ และ “พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๙๔” ประชุมกฤษฎามประจำปี เล่ม ๖๔ ภาค ๒ พ.ศ. ๒๔๙๔, บ. ๖.

⁵⁴“รัฐธรรมนูญแห่งประเทศไทยเพิ่มเติมว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภารัฐแบบรายบุคคล พ.ศ. ๒๔๙๕,” *op. cit.*, บ. ๒๖.

⁵⁵“พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภารัฐแบบรายบุคคล พ.ศ. ๒๕๑๑” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๕ ตอนที่ ๑๐๓ (๔ พฤษภาคม ๒๕๑๑), บ. ๑๙ ข้อ (๒) และ “พระราชบัญญัติการเลือกตั้งฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๔๙๕” *op. cit.*, บ. ๓ ข้อ ๒.

ทั้งนี้นิจกล่าวสรุปได้ว่า สิทธิทางการเมืองของข้าราชการในการสมัครรับเลือกตั้ง เมื่อพิจารณาจากรัฐธรรมนูญและกฎหมายเลือกตั้งตามด้วยย่างที่กล่าวมานี้จะเห็นว่า มีทั้ง 2 ลักษณะคือ มีลักษณะจำกัด และที่ช่วยเพิ่มสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้ง และในลักษณะที่เป็นการจำกัดสิทธิ์เป็นการจำกัดสิทธิโดยมีเงื่อนไขกล่าวคือ เงื่อนไขเกี่ยวกับสถานที่ เช่นห้ามสมัครในเขตจังหวัดที่ดำรงตำแหน่งอยู่ หรือเงื่อนไขเกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ เช่นห้องเป็นข้าราชการชั้นโทหรือเป็นหัวหน้ากองหรือเทียบเท่าขึ้นไป เงื่อนไขเกี่ยวกับเวลา เช่น ต้องขอจากราชการก่อนไม่น้อยกว่า 6 เดือน หรือ 1 ปี หรือต้องขอโดยมิได้ทุจริตต่อหน้าที่ราชการเป็นทัน

3. สิทธิในพระการเมือง ได้กล่าวมาแล้วว่า ข้าราชการในสุนทรียภูมิคนหนึ่งของประเทศไทย ยอมมีสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ ยอมทรงสิทธิ์ส่วนตัวในการที่จะเป็นสมัชิกพระองค์เมื่อใด ตามที่ตนจะเห็นสมควร แต่อย่างไรก็ตาม โดยเหตุที่ข้าราชการเป็นบุคคลซึ่งมีอำนาจ หน้าที่พิเศษโดยเฉพาะ การที่จะแสดงบทบาทโดยเบ็ดเตล็ด หรือเป็นตัวการกระทำการในพระองค์ย่อมอาจจะเป็นทางก่อให้เกิดความระส่ำระสายในระบบฯข้าราชการได้ ดังนี้ จึงได้มีข้อกำหนดเกี่ยวกับสิทธิของข้าราชการในการเข้าดำเนินการในพระองค์ไว้ แต่เรื่องนี้ไม่เป็นัญญาติไว้ในกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือนโดยตรง ทว่าเคยมีระเบียบของสำนักคณะกรรมการรัฐมนตรี ว่าด้วยมารยาททางการเมืองของข้าราชการพลเรือนที่กำหนดไว้ว่า ห้ามมิให้ข้าราชการพลเรือนวิพากษ์วิจารณ์การกระทำการของรัฐบาลให้ปรากฏแก่ประชาชน ห้ามนิให้ดำรงตำแหน่งในพระองค์ แต่ห้ามมิให้แสดงออกโดยเบ็ดเตล็ดผู้อื่นให้บังคับบัญชา หรือประชาชนในการสนับสนุนพระองค์⁵⁶

อย่างไรก็ได้ เมื่อพิจารณาจากพระบัญญัติพระองค์ ฉบับนี้จะบัน ก็ไม่พบว่า มีข้อห้ามข้าราชการดำรงตำแหน่งในพระองค์แต่อย่างใด⁵⁷ ทั้งๆ ที่เมื่อตอนพิจารณาพระราชนบัญญัติฉบับนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกาได้กำหนดให้มีบทบัญญัติ ห้ามมิให้ข้าราชการประจำหรือข้าราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีเงินเดือนและตำแหน่งประจำ เป็นหัวหน้าพระองค์ รวมทั้งหน้าพระองค์เมือง และข้าราชการพระองค์เมือง กรรมการอำนวยการอื่นๆ หรือผู้ดำเนินการในตำแหน่งให้ดำรงตำแหน่งหนึ่งในพระองค์ เมือง นอย่างผู้นี้จะเป็นข้าราชการภายใน หรือ

⁵⁶ หนังสือเดินทาง กรมสารนรรษณ คณธรรมดวี่ฝ่ายการเมือง ที่ นว. ๕๔/๒๔๙๙ ลงวันที่ 21 มีนาคม ๒๔๙๙

⁵⁷ “พระราชนบัญญัติพระองค์เมือง พ.ศ. ๒๕๑๑” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๖ ตอนที่ ๙๔ (๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๑)

สมชัยกุลิสภากอยู่ด้วยในขณะเดียวกัน⁵⁸ เผ่ากาญหลังคณะรัฐมนตรีนิจฉัยว่า ควรตัดข้อห้ามนี้ออก เพราะบัญญัติไว้ไม่ถูกที่ ถ้าจะห้ามข้าราชการดังกล่าว ควรจะห้ามไว้ในกฎหมายเท่านั้น ข้อบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน⁵⁹ ทั้ง ๆ ที่คณะกรรมการกฤษฎีกา เห็นว่าเป็นเรื่องของพระราชบัญญัติพระราชการเมือง เพราะการห้ามนี้ให้ดำรงตำแหน่งในพระราชการเมือง เป็นเรื่องของพระราชการเมือง และถ้าห้ามไว้ในพระราชบัญญัติพระราชการเมืองฯ ก็เป็นหน้าที่ของนายทะเบียนที่จะไม่ยอมจากทะเบียนพระราชการเมืองในการพิทป์ประกอบว่า ข้าราชการประจำดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าพระคร รองหัวหน้าพระคร เลขาธิการพระคร กรรมการอำนวยการ หรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่น⁶⁰

ดังนั้นในปัจจุบันนี้ จึงปรากฏว่ามีข้าราชการทั้งทางฝ่ายทหารและพลเรือนจำนวนไม่น้อย ที่สามารถดำรงตำแหน่งสำคัญในพระราชการเมืองได้⁶¹ ทั้งนี้ เพราะไม่มีกฎหมายใดห้ามไว้โดยเฉพาะ เพราะฉะนั้น จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า ถึงแม้ว่าข้าราชการควรจะมีมารยาททางการเมือง ตามที่กล่าวข้างต้น แต่โดยเหตุที่ไม่มีข้อห้ามใด ๆ ไว้ ในปัจจุบันข้าราชการจึงสามารถดำรงตำแหน่งในพระราชการเมืองได้ ไม่ว่าจะเป็นตำแหน่ง หัวหน้าพระคร รองหัวหน้าพระคร เลขาธิการพระคร รองเลขาธิการพระคร ตลอดจนกรรมการอำนวยการต่าง ๆ

กรณีจะเป็นอย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาโดยสรุปเกี่ยวกับสิทธิทางการเมืองของข้าราชการไทยโดยเฉพาะในปัจจุบันนี้แล้ว จะเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะเป็นสิทธิเลือกตั้ง สิทธิในการสมัครรับเลือกตั้ง หรือสิทธิในการดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในพระราชการเมืองแล้ว จะเห็นว่า ข้าราชการไทย มีสิทธิในทางการเมืองก่อนข้างสูง กล่าวคือ สิทธิเลือกตั้งและสิทธิในพระราชการเมืองนั้น มีอยู่คู่กันเดิมที่ แต่สำหรับสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งนั้น ถึงแม้จะจำกัดสิทธิข้าราชการไว้ แต่ก็ยังมีเงื่อนไขบางประการที่ผู้สนใจจะสามารถเลือกตั้งได้ โดยการลาออกจากสมัครรับเลือกตั้ง และถ้าสมัครแล้วไม่ได้รับเลือก ก็ยังมีโอกาสกลับเข้ารับราชการได้อีกด้วย

⁵⁸ พยุต แสงอุทัย, กำลังภายในพระราชนูญศักดิ์พระราชการเมือง พ.ศ. 2511 (ฉบับที่ : บันทึกการพิมพ์, 2512) หน้า 97-98.

⁵⁹ Ibid., หน้า 98.

⁶⁰ Ibid., หน้า 98.

⁶¹ ศูรายชื่อด้วยใน มนตรี เจนวิทักษ์การ และผู้อื่น, พระราชการเมืองไทยยุคใหม่ (ฉบับที่ : กรุงไทยการพิมพ์, 2512), หน้า 33.

III.

ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพรับราชการกับการเป็นสมาชิกสภาผู้แทน ในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง

เน้นตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบทบบสมบูรณ์มาถึงสิทธิราษฎรมาเป็นระบบประชาธิปไตย เมื่อปี พ.ศ. 2475 เป็นที่น่ามา ได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นการเลือกตั้งทั่วไปขึ้นในประเทศไทย รวม 11 ครั้ง (รวมทั้งการเลือกตั้งเพิ่มเติมตามรัฐธรรมนูญด้วย 2 ครั้ง) ทั้งนี้ ก็คือตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งแรกเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2475 จนถึงการเลือกตั้งครั้งหลังสุด เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 กล่าวคือ หลังจากที่ “คณะราษฎร” ได้ทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 แล้ว ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. 2475 เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2475 โดยบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติดังบันนี้ จึงได้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้น สำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ธรรมนูญการปกครองประเทศไทยบัญญัติว่าสมาชิกในสภาผู้แทนราษฎรจะต้องเป็นไปตามกาลสมัยดังนี้ คือ⁶²

ก. สมัยที่ 1 นับแต่วันที่ใช้ธรรมนูญนี้เป็นตนไป จนกว่าจะถึงเวลาที่สมาชิกในสมัยที่สองจะเข้ารับตำแหน่ง ให้คณะราษฎรซึ่งมีคณะผู้รักษาพระองค์ฝ่ายทหาร เป็นผู้ใช้อำนาจแทน จัดตั้งผู้แทนราษฎรชั่วคราวขึ้น เป็นจำนวน 70 นาย ซึ่งเป็นสมาชิกในสภา

ก. สมัยที่ 2 ภายในเวลา 6 เดือน หรือจนกว่าการจัดประเทศไทยเป็นปกติเรียบร้อย สมาชิกในสภาจะต้องมีบุคคล 2 ประเภททำกิจการร่วมกัน คือ

ประเทศไทย 1 ผู้แทนราษฎรจะได้เลือกขึ้นจังหวัดละ 1 นาย ถ้าจังหวัดใดไม่มีราษฎรเกินกว่าแสนคน ให้จังหวัดนั้นเลือกผู้แทนเพิ่มขึ้นอีก 1 นายทุก ๆ แสนคน เกษตรของแสนคน ถ้าเกินกว่าครึ่งให้นำเพิ่มขึ้นอีก 1

ประเทศไทย 2 ผู้เป็นสมาชิกอยู่แล้วในสมัยที่ 1 มีจำนวนเท่ากับสมาชิกประเทศไทย 1 ถ้าจำนวนเกินให้เลือกกันเองว่า ผู้ใดจะเป็นสมาชิกต่อไป ถ้าจำนวนขาดให้ผู้ที่มีตัวอยู่ เลือกบุคคลใด ๆ เข้าแทนจนครบ

⁶² สำนักงานเลขานุการสภาผู้แทนราษฎร, สมุดภาคสมาชิกวัชชากา 2475–2502 (หนังสือ: สำนักงานเลขานุการสภาผู้แทนราษฎร, 2503)

ค. สมัยที่ ๓ เมื่อจำนวนราชภูมิที่พระราชทานมาจ้าว ได้สอบให้วิชาประดิษฐ์ศึกษาได้เป็นจำนวนเกินกว่าครึ่ง และอย่างซ้ำต้องไม่เกิน ๑๐ ปี นับแต่วันใช้ธรรมนูญนี้ สามารถในสภานักแทนราชภูมิที่ต้องเป็นผู้ที่ราชภูมิได้เลือกตั้งขึ้นเองทั้งสิ้น สามารถประเทบที่สอง เป็นอันไม่มีต่อไป

ต่อมาในวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๔๗๕ คณะผู้รักษาพระบรมครุพยาบาลหาร จึงได้จัดทั้งผู้แทนราชภูมิชั่วคราวขึ้น ๗๐ นาย^{๖๓}

ฉะนั้นจะเห็นว่า ก่อนที่จะมีการเลือกตั้งทั่วไปขึ้นในประเทศไทย ก็ได้มีการจัดทั้งผู้แทนราชภูมิชั่วคราวขึ้นคงกล่าวได้ว่า สำหรับการเลือกตั้งทั่วไปในประเทศไทยห้ามคราม ๑๑ ครั้ง ตัวยกันนั้นจะได้พิจารณารายละเอียดต่อไป

ค่าย่างไรก็ต้องในการเลือกตั้งแต่ละครั้งแต่ละสมัย สามารถสภานักแทนมีลักษณะทางกฎหมายหลังทั้งที่คล้ายคลึงและแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็น อายุ การศึกษา ประสบการณ์ทางการเมือง หรืออาชีพ แต่สำหรับบทความนี้ จะพิจารณากฎหมายหลังทางด้านอาชีพ โดยวิเคราะห์เฉพาะอาชีพรับราชการว่ามีความสัมพันธ์กับการเป็นสามารถสภานักแทนอย่างไรบ้าง

แต่โดยเหตุที่สามารถสภานักแทนในการเลือกตั้งทั่วไปแต่ละครั้งมีอาชีพแตกต่างกันออกไป มากมายหลายประเภท มีเกือบทุกลักษณะอาชีพ ผู้เขียนได้จัดแบ่งประเภทของลักษณะอาชีพออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ๘ ประเภท คือ

๑. กสิกรรมและประมง ลักษณะอาชีพนี้ได้แก่ การเกษตร ทำนา ทำสวน ทำไร่ พืชพันธุ์ทุกประเภท ตลอดจนการประมง ล่าสัตว์ จับสัตว์ และอื่นๆ

๒. ข้าราชการ หมายถึง

ข้าราชการบำนาญ หรือข้าราชการที่พ้นหรือลาออกจากตำแหน่งและใช้เงินบำนาญ นั้นเสียงชีพเป็นส่วนใหญ่ และรวมถึงพวกเบี้ยหวัดด้วย และ

ข้าราชการประจำซึ่งหมายถึง ผู้ที่ขณะสมัครรับเลือกตั้งยังเป็นข้าราชการอยู่ หรือลาออกจากมาสมัครรับเลือกตั้ง

๓. ครู ในที่นี้หมายถึง ครูที่สอนหรือบรรยายในโรงเรียนราชภูมิหรือวิทยาลัยเอกชน ครูใหญ่ ผู้จัดการ หรือเจ้าของโรงเรียน

^{๖๓} ถูกรายชื่อได้ใน *ibid.*

4. ทนายความ หมายถึงทนายความทุกประเภท รวมถึงที่ปรึกษาทางกฎหมายของบริษัท ห้างร้านครัว

5. ธุรกิจการค้า ได้แก่ผู้ที่ดำเนินธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย รับจ้าง เจ้าของ ผู้จัดการ พนักงานบริษัททุกราย

6. นักหนังสือพิมพ์ ได้แก่นักเขียน บรรณาธิการ เจ้าของหนังสือพิมพ์ และผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการหาข่าวและเสนอข่าว

7. แพทย์หรือเภสัชกร

8. อาชีพอื่น ๆ ได้แก่อาชีพที่ไม่ได้ต้องในประเภทอื่นที่กล่าวมาแล้ว นักศึกษา นักการเมือง ฯลฯ

ทั้งนี้โดยที่อหลักษณะผู้ที่ได้รับเลขที่บัตรเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากกว่า 2 ประวัติปีไปแล้วให้ยกเวอาอาชีพหลักหรืออาชีพที่คุณใช้เวลาเป็นส่วนใหญ่ประกอบการ เพียงอาชีพเดียว

ส่วนอาชีพรับราชการหรือข้าราชการนั้น เพื่อสะดวกแก่การศึกษาวิเคราะห์ผู้เขียน ได้แบ่งเป็นข้าราชการบำนาญ กับข้าราชการประจำ และห้องพักนี้ แบ่งออกเป็น 5 ฝ่ายดังนี้ กัน คือ

1. ข้าราชการฝ่ายปกครอง ซึ่งรวมถึง ปลัดเชิงกราน นายอำเภอ ปลัดจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือข้าหลวง และคำราช

2. ข้าราชการฝ่ายศึกษา ซึ่งรวมถึง ครู อาจารย์ ศึกษารัฐการสำนัก และศึกษารัฐการจังหวัด

3. ข้าราชการฝ่ายคุ้มครอง ซึ่งรวม ผู้พิพากษา และอัยการ

4. ข้าราชการฝ่ายทหาร

5. ข้าราชการฝ่ายอื่น ๆ ซึ่งไม่ได้ระบุสังกัดไว้ให้แน่นัด

ดังจะพิจารณาความสมัพนธรรมระหว่างอาชีพรับราชการกับการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนในการเลือกตั้งแต่ละครั้งได้ต่อไปตามลำดับ

1. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร_ครั้งที่ 1

เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2475 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ได้พระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 ขึ้น รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้บัญญัติให้มีสภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 ประมئة กอง

ก. สมนาซิกประภากที่ 1 ได้แก่ผู้ที่ราชภูมิเลือกตั้งขึ้นโดยถือจำนวนราชภูมิสองแสนคน คือผู้แทน 1 คน ส่วนการเลือกตั้งผู้แทนราชภูมินั้น เป็นการเลือกตั้งทางอ้อม โดยเลือกผู้แทน คำบลก่อนแล้วผู้แทนคำบลจะเป็นผู้เลือกผู้แทนราชภูมิอีกท่านหนึ่ง

ข. สมนาซิกประภากที่ 2 ได้แก่ผู้ที่พระมหามาฆัตริย์ทรงตั้งขึ้น ในระหว่างเวลาตั้งแต่ใช้รัฐธรรมนูญนี้ไปจนกว่าจะเลือกตั้งสมนาซิกประภากที่ 1 เสร็จสนิท สภาพผู้แทนราชภูมิคงประกอบไปด้วยสมนาซิก 70 คน ที่มีอยู่แล้วไปก่อน

เมื่อได้มีการประกาศให้รัฐธรรมนูญฉบับนี้แล้ว ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. 2475 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2476 ห้ามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งฉบับนี้มีผลให้การเลือกตั้งสมนาซิกสภาพผู้แทนราชภูมิประภากที่ 1 ขึ้นเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2476 ^{๖๔} ซึ่งนับว่าเป็นการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกในประวัติการปกครองตามระบบประชาธิปไตยของไทย เป็นการเลือกตั้งทั่วไปโดยทางอ้อม (indirect vote) คือเลือกผู้แทนคำบลก่อน แล้วผู้แทนคำบลเลือกผู้แทนราชภูมิอีกทีหนึ่ง นับว่าเป็นการเลือกตั้งสองชั้น ผลการเลือกตั้งปรากฏว่าได้ผู้แทนราชภูมิ 78 นาย

ในจำนวนผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราชภูมิทั้ง 78 คนนี้ เพื่อพิจารณาถึงภูมิหลังทางค้าน อาชีพของแต่ละคนแล้วจะพบว่า ถ้าแยกพิจารณาข้าราชการราษฎร์จำนวนหกสิบหกนายแล้ว ผู้ที่มีอาชีพพนักงานภาครัฐ ได้รับเลือกตั้งมากที่สุด จำนวน 21 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 26.92 ข้าราชการประจำจำนวนมากเป็นอันดับรอง คือ มี 16 คนหรือ 20.51% อาชีพธุรกิจการค้ามี 15 คน หรือ 19.23% และข้าราชการบำนาญมี 11 คน หรือ 14.10% อาชีพยื่นให้รับเลือกในอัตราห้าสิบนายโดยเฉพาะอาชีพครุ ไม่ได้รับเลือกตั้งเลย

^{๖๔} “พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. 2476 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2476” ราชกิจจานุเบกษา ปี 2476 หน้า 337-470.

ตารางที่ 1

**จำนวนผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 1
จำแนกตามอาชีพ**

อาชีพ	กลุ่ม และ ประเภท	ข้าราชการ		ครุ ภานุ ภานุ	นาย กาน กาน	ธุรกิจ การค้า การค้า	นักหนังสือ พิมพ์	แพทย์ และ เภสัชกร	อาชีพ อื่นๆ	ไม่ทราบ	รวม
		บ้านนา	ประจำ								
จำนวน		8	11	16		21	15	3		2	78
ร้อยละ		10.26	14.10	20.51		26.02	19.23	3.85	2.56	2.56	100.00

อย่างไรก็ตาม ถ้าพิจารณาอาชีพข้าราชการประจำและข้าราชการบำนาญรวมกันแล้ว จะพบว่าผู้ที่เคยมีอาชีพรับราชการ จะเป็นผู้ที่ได้รับเลือกตั้งมากที่สุด คือ มีถึง 27 คน หรือ 34.61% ของทั้งหมด ในจำนวนนี้สามารถแบ่งออกได้ดังนี้ คือ ทางฝ่ายข้าราชการประจำ 16 คนนั้น มี ข้าราชการฝ่ายปกครอง ตำแหน่งนายอำเภอ 2 คน ข้าราชการครู 3 คน ผู้พิพากษา 2 คน ทหาร 4 คน และข้าราชการอื่นๆ 5 คน ส่วนทางฝ่ายข้าราชการบำนาญ 11 คนนั้น เป็น ข้าราชการทหาร 5 คน และข้าราชการอื่นๆ ที่ไม่ได้ระบุอีก 6 คน

ตารางที่ 2

**จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 1
จำแนกผู้ที่มีอาชีพข้าราชการ**

ประเภท	ฝ่ายปกครอง					ฝ่ายศึกษา				ผู้พิพากษา	อื่นๆ	รวม	
	จำนวน	ปลัด	นอ.	ปลัด จ.	หมวด	ครุ ภานุ ภานุ	อ.มหা঵ิทยาลัย	ศึกษา อ.	ศึกษา จ.				
ประจำ		2				3				2	4	6	16
บ้านนา											5	6	11
รวม		7.4				11.1				7.4	33.3	40.7	100.0

สรุปแล้วจะเห็นได้ว่า ข้าราชการทางฝ่ายทหาร ได้รับการเลือกตั้งมากที่สุด นอกนั้น กระทรวงฯ จัดเป็นข้าราชการในกระทรวงท่าอากาศยาน民用航空局 ก็

๔. ๒. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๒

เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประชุมที่ ๑ ที่ได้รับการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๔๗๖ ได้สั่นสุดลงโดยถึงคราวอุคกามา率为เมื่อเดือนพฤษจิกายน ๒๔๘๐ ก็ไม่มีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ ๒ ขึ้น เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๔๘๐ โดยอาศัยพระราชบัญญัติ การเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๓ พ.ก. ๒๔๘๙^{๖๕} เป็นเหตุที่ กฎหมายฉบับนี้ ได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักการทางประการ กล่าวคือ เปลี่ยนจากการเลือกตั้งทางอ้อมมาเป็นการ เลือกตั้งโดยตรง (Direct Vote) คือให้ราษฎรเลือกผู้แทนราษฎรเอง การเลือกตั้งครั้งนี้ เลือก โดยวิธีแบ่งเขตแต่ละเขตให้เลือกผู้แทนราษฎรได้เพียง ๑ คน โดยถือเกณฑ์ราชภูรสองแสนต่อ ผู้แทนราษฎร ๑ คน ผลการเลือกตั้งปรากฏว่าได้ผู้แทนราษฎร ๙๑ คนมากกว่าซุก่อน ๑๓ คน

ในการเลือกตั้งครั้งนี้ปรากฏว่า อาชีพรับราชการ เป็นอาชีพที่ได้รับเลือกตั้งมากที่สุด กล่าวคือ ผู้ที่รับราชการได้รับการเลือกตั้ง ๔๗ คน ในจำนวนทั้งหมด ๙๑ คน หรือคิดเป็น ร้อยละ ๕๑.๖๕ ซึ่งในจำนวนนี้ แบ่งให้เป็นข้าราชการประจำ ๓๙ คน หรือ ๔๒.๘๖% เป็นข้าราชการบำนาญ ๘ คน หรือ ๘.๗๙% อาชีพที่ได้รับเลือกตั้งรองลงมาได้แก่ อาชีพธุรกิจการค้า และ อาชีพพาณิชย์ความ ซึ่งมีจำนวน ๑๘ คน และ ๑๕ คน หรือ ๑๙.๗๘% และ ๑๖.๔๘% ตามลำดับ นอกจากนี้เป็นอาชีพกรรม ครุ แพทย์และเภสัชกร และมีนักหนังสือพิมพ์ได้รับเลือก ๑ คน

ตารางที่ ๓

จำนวนผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งที่ ๒

จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	กลุ่ม และ ประชุม	จำนวนการ		กม.	ท่านข ค่า	ธุรกิจ การค้า	นักหนังสือ พิมพ์	แพทย์ และ เภสัชกร	อาชีพ อื่นๆ	ไม่ทราบ	รวม
		บ้านนา	ประจำ								
จำนวน	๕	๘	๓๙	๒	๑๕	๑๘	๑	๒		๑	๙๑
ร้อยละ	๕.๔๙	๘.๗๙	๔๒.๘๖	๒.๒๐	๑๖.๔๘	๑๙.๗๘	๑.๑๐	๒.๒๐		๑.๑๐	๑๐๐.๐๐

^{๖๕}"พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๓ พ.ก. ๒๔๗๙" ราชกิจจานุเบนถยา ตอนที่ ๔๔ ลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๔๗๙.

ในจำนวนข้าราชการที่ได้รับเลือกตั้งทั้ง 47 คนนั้น ที่สามารถดูแลให้มีข้าราชการประจำซึ่งเป็นข้าราชการครุภูมิ 7 คน และมีข้าราชการฝ่ายปกครอง 7 คนเท่านั้น โดยแบ่งได้ว่า เป็นนายอำเภอ 5 คน ท้าววุฒิ 2 คน และผู้พิพากษา 1 คน ที่เหลืออีก 24 คนเนื่องความสามารถบุคคลที่ได้รับเลือกตั้งเป็นข้าราชการฝ่ายไทย ด้านข้าราชการบำนาญนั้น มีทั้งหมด 1 คน และมีข้าราชการบำนาญที่ไม่สามารถดูแลให้สังกัดได้อีก 7 คน

ตารางที่ 4

จำนวนสมาชิกสภาพัฒนราษฎรที่ได้รับเลือกในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 2

จำแนกผู้ที่มาร่วมการ

ประทับ จำนวน	ฝ่ายปกครอง				ฝ่ายกิจยา				ผู้พิพาก- ษา	อัยการ	พนักงาน สอบสวน	อัตรา	รวม
	ปลัด	นอ.	ปลัด ช.	ผวจ.	กจ	อ. น.หัวหน้า ข้าราชการ	ลูกเสือ	ศึกษา					
ประจำ	5			2	7				1			24	39
บำนาญ											1	7	8
รวม	10.6			4.2	14.9				2.1		2.1	65.9	100.0

จะเห็นได้ว่าในการเลือกตั้งครั้งนี้ ด้านใหญ่ของข้าราชการที่ได้รับเลือกตั้งเป็นข้าราชการประจำ และที่สามารถดูแลประจำได้ ก็เป็นข้าราชการฝ่ายปกครอง และฝ่ายกิจยาซึ่งมีจำนวนเท่ากัน นยกันนี้ ไม่สามารถดูแลได้ ซึ่งมีจำนวนมากที่สุด

3. การเลือกตั้งสมาชิกสภาพัฒนราษฎร ครั้งที่ 3

เมื่อวันที่ 11 เดือนมกราคม 2481 ได้มีพระราชบัญญัติฯ ให้มีพระราชบัญญัติฯ ให้แก่สมาชิกสภาพัฒนประภากที่ 1 ขึ้นใหม่ภายใน 90 วัน นับวันเป็นการยุบสภาพัฒน์ฯ ในการปักธงชาติในประเทศไทย^{๖๖} ได้มีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่สามขึ้นในประเทศไทย เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2481 เป็นการเลือกโดยทางตรงทั่วประเทศ การลงคะแนน ถือแทนจำนวนราชภูมิลงคะแนนต่อผู้แทน 1 คน

^{๖๖} กองเลือกตั้ง กรมมาตราดไทย, รายงานการเลือกตั้งสมาชิกสภาพัฒนราษฎรของกระทรวงมหาดไทย เล่ม 1 (พะนัง : โรงพิมพ์กระทรวงมหาดไทย, 2500), หน้า 8.

ผลการเลือกตั้งประธานาธิบดีได้ผู้แทนราชฎร 91 คน เท่ากับการเลือกตั้งครั้งที่ 2 สมาชิก-
ภาพของผู้แทนราชฎรคุณี้ มีอายุอยู่ในวาระนานกว่าปกติ 4 ปี เพราะว่าได้มีพระราชบัญญัติ
ขยายกำหนดเวลาอยู่ในตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2486 และ พ.ศ. 2487
โดยได้ขยายวาระที่ครบกำหนดออกตามวาระของสมชิกไปอีกคราวละ 2 ปี ตามรัฐธรรมนูญ
แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2485 มาตรา 18 รวม 2 คราวต่อไปนั้น จึงทำให้สมาชิกภาพของผู้แทน
ราชฎรชุดนี้นานกว่าปกติ 8 ปี⁶⁷

ผลการเลือกตั้งครั้งที่ 3 นี้ เมื่อพิจารณาอาชีพของผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน
แม้ๆ นักการเมืองถ้าจะกล่าวถึงการเลือกตั้งครั้งที่ 2 มา ก กล่าวคือ อาชีพรับราชการเป็นอาชีพที่
ได้รับเลือกตั้งมากที่สุด กือ ได้รับเลือก 36 คน จากจำนวนผู้แทน 91 คนเท่ากัน หรือคิดเป็น
ร้อยละ 39.56 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบแล้วมีจำนวนห้อยกัวการเลือกตั้งครั้งที่สอง ซึ่งได้รับเลือกทั้ง
ถึง 51.65% ของทั้งหมด และในการเลือกตั้งครั้งนี้อาชีพทนายความได้รับเสียงเป็นอันดับ 2
คือมีจำนวน 24 คน หรือ 26.37% และอาชีพธุรกิจการค้าได้รับเลือกเป็นอันดับ 3 กือได้รับ⁶⁸
เลือก 20 คน หรือ 21.98% นอกจากนี้ยังมีอาชีพเกษตรกรรม 7 คน นักหนังสือพิมพ์ 3 คน และ
ไม่ทราบอาชีพอีก 1 คน

ตารางที่ 5

จำนวนผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 3

จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	กลุ่ม อาชีพ	จำนวนคน		ร้อย%	อาชีพ	กลุ่มอาชีพ	ร้อย%	อาชีพ	กลุ่มอาชีพ	ร้อย%	รวม
		บ้านเมือง	ประจำ								
จำนวน		7	9	27		24	20	3		1	91
ร้อย%		7.69	9.89	29.67		26.37	21.98	3.30		1.10	100.00

หมายเหตุ : — ไม่ว่าจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนอีก 4 คน ใน 4 จังหวัดที่เลือกตั้งเพิ่มขึ้น หลังจาก
ที่ประเทศไทยได้ดินแดน 4 จังหวัดคืนมา คือ จังหวัดนครจำปาศักดิ์ พระตะบอง
พบุลลงกรณ์ และล้านช้าง

⁶⁷ สำนักงานสภาผู้แทนราษฎร, *op. cit.*

ในจำนวนข้าราชการที่ได้รับเลือกตั้ง 36 คน แยกให้เป็นข้าราชการประจำ 27 คน ข้าราชการบำนาญ 9 คน ข้าราชการประจำจ้าแบ่งให้เป็น ข้าราชการฝ่ายศึกษา คือ เป็นครู 5 คน เป็นข้าราชการฝ่ายปกครอง 4 คน ซึ่งเป็นนายอำเภอ 3 คน กับปลัดอำเภอ 1 คน และมีที่หัว ให้รับเลือก 1 คน ในขณะที่ข้าราชการอีก 17 คน ที่ได้รับเลือกไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นข้าราชการสังกัดหน่วยใดฝ่ายใด ส่วนทางฝ่ายข้าราชการบำนาญนั้น ในจำนวน 9 คน เป็นข้าราชการทั่วไป 5 คน และอีก 4 คน ไม่ทราบสังกัด

ตารางที่ 6

จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 3

จำแนกผู้ที่มีอาชีพข้าราชการ

ประเภท จำนวน	ผู้เข้ามาลงคะแนน					ฝ่ายศึกษา					ผู้พิพากษาอัจฉริยะ	ทั่วไป	บุคคล	รวม
	ป.ส.ด.	น.อ.	ปลัด อ. จ.	ผู้ว.ค.	ตัวอักษร	ครร. ช.ลักษ์	อ. น. ห.วิทย.- ศึกษา	ศึกษา	ก.ศ.ก.	ก.ศ.ก.				
ประจำ	1	3				5						1	17	27
บำนาญ												5	4	9
รวม	2.8	8.3				13.9						16.7	58.8	100.0

สรุปแล้ว ข้าราชการที่ได้รับเลือกและสามารถระบุได้ทั้งฝ่ายประจำและบำนาญนั้น มี ข้าราชการครู ข้าราชการฝ่ายปกครอง และฝ่ายทหารในจำนวนได้เลือกัน แต่ยังมีลักษณะ เหมือนกับการเลือกตั้งครั้งที่ 2 คือ จำนวนส่วนใหญ่ 21 คน ไม่สามารถระบุสังกัดได้

4. การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 4

เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2488 ได้มีการยุบสภาผู้แทนราษฎรเป็นครั้งที่สองในระบบราชสัมภាយของไทย และได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ 4 ขึ้นเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2489 ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2488 ลักษณะการเลือกตั้งครั้งนี้ เป็นการเลือกตั้งโดยทางตรงคือวิธีแบ่งเขต ถือเกณฑ์จำนวนราษฎรสองแสนคนต่อผู้แทน 1 คน ปรากฏว่า

ผู้มีสิทธิอย่างเดียวเลือกตั้ง	6,431,897 คน แต%
ผู้มาใช้สิทธิ	2,091,788 คน
เฉลี่ยเลขคิดเป็นร้อยละ	32.52

จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นจังหวัดที่มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งมากที่สุด (54.65 เปอร์เซ็นต์) และจังหวัดที่มีผู้มาใช้สิทธิน้อยที่สุด ได้แก่ จังหวัดสุพรรณบุรี เฉลี่ยได้ 13.40 เปอร์เซ็นต์ และจังหวัดแม่ข่ายอยู่ไม่มีการเลือกตั้ง เพราะมีผู้สมัครเพียงคนเดียว ผลการเลือกตั้งปรากฏว่าได้ผู้แทนรายภูมิ 96 คน

ผู้ที่ได้รับเลือกตั้ง ครั้งที่ 4 จำนวนทั้งหมด เมื่อพิจารณาดูแล้ว จะมีลักษณะคล้ายกับผลการเลือกตั้งครั้งที่ 3 และครั้งที่ 2 มาก เพราะว่าข้าราชการยังเป็นกลุ่มอาชีพที่ได้รับเลือกตั้งมากที่สุด คือมีจำนวนถึง 43 คน หรือ 44.70% ในขณะเดียวกัน อาชีพธุรกิจการค้าและอาชีพหน่วยความ ได้รับเลือกตั้งจำนวนมาก คือมีจำนวน 20 คน และ 17 คน หรือ 20.83% และ 17.71% ตามลำดับ นักนักเรียนประจำจังหวัด ไป คือ เป็นอาชีพก่อสร้างและประมง 7 คน นักหนังสือพิมพ์ 2 คน ครุ แล้วแพทย์และเภสัชกร อย่างละ 1 คน อีก 2 คนเป็นอาชีพอื่นๆ และไม่ทราบอาชีพ 3 คน

ตารางที่ 7

จำนวนผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมชายศักดาผู้แทนรายภูมิในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 4 จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	ก่อสร้าง และ ประมง	ข้าราชการ		ครุ	พนาย ความ	ครุภัย การค้า	นักหนังสือ พิมพ์	แพทย์ และ เภสัชกร	อาชีพ อื่นๆ	ไม่ทราบ	รวม
		บ้านภู	ประจำ								
จำนวน	7	6	37	1	17	20	2	1	2	3	96
ร้อยละ	7.29	6.25	38.54	1.04	17.71	20.83	2.08	1.04	2.08	3.12	100.00

ข้าราชการทั้ง 43 คน ที่ได้รับเลือกนั้น เป็นข้าราชการประจำ 37 คน ข้าราชการบ้านภู 6 คน ทางด้านข้าราชการประจำนั้นเป็นข้าราชการฝ่ายศึกษา 8 คน เมืองครุ 4 คน ศึกษาริการจังหวัด 3 คน ศึกษาริการอำเภอ 1 คน และเป็นข้าราชการฝ่ายปกครอง 6 คน คือตำรวจ 3 คน ปลัดอำเภอ 2 คน ผู้ว่าราชการจังหวัด 1 คน และอีก 2 คน เป็นอัยการ

ส่วนข้าราชการจำนวนที่ได้รับเลือกมากที่สุด คือที่เหลือถูก 21 คนเน้น ไม่สามารถตอบบุปผะเกท และสังกัดได้ ส่วนทางทันข้าราชการบ้านญี่ 6 คนเน้น สามารถทราบได้ว่าเป็นข้าราชการ ทั้งวาร 1 คน อีก 5 คน ไม่ทราบสังกัดและบุปผะเกท

ตารางที่ ๘

จำนวนสมาชิกสมาคมราชภาน្តราษฎร์ที่ได้รับเลือกในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ ๔ จำนวนผู้ที่มาใช้สิทธิการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ ๔

ประเภท ชั้นเรียน	ผู้เข้ามาใช้สิทธิการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ ๔					ผู้มาใช้สิทธิการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ ๔					รวม	
	ปลัด	น.ส.	ปลัด จ.	ผู้อ.	ตัวแทน กรรช.	อ.น.น.น.ว.ก. ภาคอีส	ศึกษา อ.	ศึกษา อ.	ผู้ที่พำนยา ศึกษา	ศึกษา	ทั้งหมด	
ประจำ	2			1	3	4		1	3	2	21	37
บ้านญี่										1	5	6
รวม	4.6			2.3	6.9	9.2		2.3	6.9	4.6	2.3	60.5 100.0

สูบบันได ผลการเลือกตั้งครั้งที่ ๔ ที่มี ผู้มาใช้สิทธิการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ ๔ แต่ไม่สามารถตอบบุปผะเกท และสังกัดได้ ที่ทราบส่วนใหญ่ก็เป็นข้าราชการฝ่ายศึกษา และฝ่ายปกครอง จะมีกี่คนสังเกต ก็คง ฝ่ายทหาร ได้รับเลือกตั้งน้อยลงมาก

๕. การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ ๕

เนื่องจากวัชชารัฐมนุษย์แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๘๙ ได้อาภัยให้เพิ่มความเข้มแข็งใน ผู้แทนราษฎรขึ้นจากเดิม จึงได้มีการเลือกตั้งเพิ่มเติมใน ๔๗ จังหวัด เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๔๘๙ เป็นการเลือกตั้งโดยตรง ด้วยวิธีการแบ่งเขตแต่ละเขตให้เลือกผู้แทนได้เพียง ๑ คน

ผลการเลือกตั้งปรากฏว่า ให้ผู้แทนราษฎร ๘๒ คน (รวมกับการเลือกตั้งครั้งที่ ๔ จำนวน ๙๖ คน เป็น ๑๗๘ คน)

ผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งเพิ่มเติม ๘๒ คนนี้ ได้รับการรับรองเป็น อาทิตย์พหุตักษ์ได้รับเลือกมากที่สุด โดยเฉพาะจังหวัด ได้รับเลือกมากเป็นพิเศษ ก็อ. เป็นจำนวนถึง ๕๐ คน หรือ ๖๐.๙๘% ในขณะที่อีกพื้นที่ได้รับเลือกของจังหวัด ทันที หน่วยความ และธุรกิจการค้า มีจำนวนเพียง ๑๖ คน และ ๙ คน หรือ ๑๘.๒๙% และ ๑๐.๙๘% หรือทั้งสองอย่างรวมกัน

เป็น 29.27% ซึ่งก็ยังไม่ถึงครึ่งหนึ่งของผู้ที่มีอาชีพรับราชการ ส่วนอื่นๆ ได้รับเลือกน้อยมาก คือมาสิกรรมและประมง 4 คน ครู 1 คน อาชีพอื่นๆ 2 คน และไม่ทราบอาชีพเป็น 1 คน

ตารางที่ 9

จำนวนผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 5
จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	ผลการม		ข้าราชการ		กม.	พนัก งาน	ครู	นักเรียน ห้อง เรียน	แพทย์ และ เภสัชกร	ลูกชิ้น ชนฯ	ไม่ทราบ	รวม
	แบบ ประยุ	บ้านชุม	บ้านชุม	ประจำ								
จำนวน	4	8	42	1	15	9				2	1	82
ร้อยละ	4.88	9.76	51.22	1.22	18.20	10.98				2.44	1.22	100.00

ข้าราชการที่ได้รับเลือกตั้ง 50 คนนี้ เป็นข้าราชการประจำ 42 คน ซึ่งเป็นข้าราชการฝ่ายศึกษา และฝ่ายปกครอง อย่างละ 7 คน เป็นศึกษารัฐการจังหวัด 4 คน ศึกษารัฐบาล 2 คน ครู 2 คน ตำรวจ 4 คน นายคำเมือง 3 คน ข้าราชการฝ่ายทหารได้รับเลือก 3 คน เท่ากับบัญชาการ ส่วนที่เหลือซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่มาก คือ 22 คน ไม่ทราบสังกัดและประเภท ส่วนข้าราชการบำนาญนั้นมีทั้งหมด 8 คน เป็นข้าราชการฝ่ายปกครอง 5 คน คือ นายอำเภอ 2 คน ปลัดจังหวัด 1 คน ผู้ว่าราชการจังหวัด 1 คน ตำรวจ 1 คน ส่วนอีก 3 คนนี้ไม่ทราบว่าเป็นข้าราชการหน่วยไหน

ตารางที่ 10

จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 5
จำแนกผู้ที่มีอาชีพข้าราชการ

ประภาก	ฝ่ายปกครอง					ฝ่ายศึกษา					พนักงาน	ครู	ลูกชิ้นชนฯ	รวม
	ปลัด	นส.	ปลัด จ.	ผวจ.	ตำรวจน	กม.	อ. นราธิพ-	ศึกษา	ศึกษา	ผู้พิพากษา				
ประจำ	3				1	2	0	1	4		3	8	22	42
บ้านชุม	2	1	1	1								3		8
รวม	10.0	2.0	2.0	10.0	4.0		2.0	8.0			6.0	6.0	50.0	100.0

ฉบับนี้จึงสรุปได้ว่า ผลการเลือกตั้งครองนี้ลักษณะโดยทั่วไปคล้ายกับการเลือกตั้งครั้งที่ 3 มากราชสูตร คือ อาชีพรับราชการได้รับเลือกเป็นยังตัวหนึ่ง ในขณะที่อาชีพธุรกิจการค้าได้รับเลือกรองลงมา และข้าราชการส่วนใหญ่ที่ได้รับเลือกเกี้ยงคงเป็นข้าราชการผู้บุคคลและพ่อค้าแม่ค้า

๖. การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ ๖

เป็นการเลือกตั้งโดยครองกัวบารีการรวมเขตจังหวัด ที่ก แทนที่จังหวัดฯ แล้ว กำหนดให้เป็นวันที่ 29 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2491 ผลการเลือกตั้งไว้ภูมิภาค ได้ผู้แทนราษฎร 99 คน

การเลือกตั้งครั้งนี้ อาชีพรับราชการ ซึ่งรวมทั้งข้าราชการประจำและข้าราชการบำนาญ ก็ยังคงได้รับเลือกตั้งมากที่สุด คือ มีจำนวน 34 คน หรือ 34.34% และมีอาชีพหน่วยความกับธุรกิจการค้า ได้รับเลือกให้เป็นเดิบบังลงมาเนื่องจากนั้นเอง เดิบบังลงมา คือ มีจำนวน 28 และ 22 คน หรือ 28.28% และ 22.22% ตามลำดับ อาชีพนอกราชภูมิได้รับเลือกตั้งน้อย ที่ก กลุ่มอาชีพและประจำอยู่ 6 คน นักหนังสือพิมพ์ 3 คนและยาชีพอื่น ๆ ซึ่งรวมตั้งผู้ที่เกยเป็นรัฐมนตรี นายกเทศมนตรี ผู้เชี่ยวชาญทางศึกษา และสมนักศึกษาจังหวัดยัง 6 คน

ตารางที่ ๑๑

จำนวนผู้ที่ได้รับเลือกตั้งในหมวดอาชีพส่วนภูมิภาคในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ ๖
จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	กลุ่มอาชีพและประจำอยู่	ข้าราชการ		ครัวเรือน	พนักงาน	ธุรกิจการค้า	นักฟังเสียง	แพทย์และสาธารณสุข	อาชีพอื่น ๆ	ไม่ทราบ	รวม
จำนวน	๘	๑๙	๑๕		๒๘	๒๒	๓		๖		๙๙
ร้อยละ	๖.๐๖	๑๙.๑๙	๑๕.๑๕		๒๘.๒๘	๒๒.๒๒	๓.๐๓		๖.๐๖		๑๐๐

หมายเหตุ— อาชีพอื่น ๆ หมายถึงข้าราชการการเมือง

ข้าราชการทั้งหมด 34 คน ที่ได้รับเลือกในการนี้ ปรากฏว่า เป็นข้าราชการบ้านญี่ปุ่นมากกว่าข้าราชการประจำ ก็มีข้าราชการบ้านญี่ปุ่น 19 คน ซึ่งเท่าที่สามารถทราบและระบุได้เป็นทหาร 6 คน ตำรวจนาย 1 คน อีก 12 คน ไม่ทราบว่าสังกัดกระทรวงไหนเพื่อไม่ให้ระบุไว้ในทะเบียน ส่วนข้าราชการประจำมี 15 คน เป็นตำรวจนาย 2 คน ปลัดสำนัก 1 คน อาจารย์มหาวิทยาลัย 1 คน ส่วนที่เหลืออีก 11 คน ไม่ทราบสังกัด

ตารางที่ 12

จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 6 จำแนกผู้ที่มีอาชีพข้าราชการ

ประเภท จำนวน	ฝ่ายปกครอง					ฝ่ายศึกษา					ผู้พิพากษา	อัยการ	ทหาร	อื่นๆ	รวม
	ปลัด	น.ส.	ปลัด น.ส.	ผู้อ.น.	ตำรวจน.	ครุ	อ.น.หน้าที่ ยาลักษ.	ศึกษา อ.	ศึกษา จ.	ผู้พิพากษา					
ประจำ	1				2		1							11	15
บ้านญี่ปุ่น					1								6	12	19
รวม	2.9				8.8		2.9						17.6	67.6	100.0

ในการเลือกตั้งครั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่า ถ้าแยกพิจารณาข้าราชการประจำต่างหากจากข้าราชการบ้านญี่ปุ่นแล้วจะพบว่า อาชีพที่นายความได้รับเลือกมากที่สุด รองลงมาคืออาชีพธุรกิจการค้าแล้วจึงมาถึง ข้าราชการบ้านญี่ปุ่น และข้าราชการประจำ และที่น่าสังเกตก็คือว่า ข้าราชการบ้านญี่ปุ่นได้รับเลือกมากกว่าข้าราชการประจำ

7. การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 7

การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 7 เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2492 นี้เป็นการเลือกตั้งเพิ่มเติมเฉพาะใน 19 จังหวัด ทั้งนี้ เพราะได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2492 ซึ่งท้องเพิ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ครบถ้วนตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญฉบับนี้

ลักษณะการเลือกตั้งครั้งนี้ เป็นการเลือกตั้งโดยตรง ด้วยวิธีการรวมเขตจังหวัดถือเกณฑ์จำนวนราษฎร แสนห้าหมื่นคนต่อผู้แทน 1 คน ผลการเลือกตั้งปรากฏว่า ได้ผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้น 21 คน

ผู้แทนราชภูมิทั้ง 21 คนนี้ ปรากฏว่า อาศัยพนักงานราชการทั้ง ได้รับเลือกทั้งมากที่สุด 10
คน 7 คน รองลงมาเป็นทนายความ 6 คน และข้าราชการ 4 คน ครุ แต่ก็ยังไม่มีการรวมและประชุม^๔
อย่างถูกต้อง 1 คน อาศัยพอนฯ อีก 2 คน และในบรรดาข้าราชการที่ได้รับเลือกทั้ง 4 คนนี้ ก็
เป็นข้าราชการประจำ 3 คน ซึ่งเป็นครุ 2 คน อีก 1 คน สังกัดกระทรวงได้มีระบุ กับข้า-
ราชการบำนาญอีก 1 คน

๗๖๙๗

จำนวนผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 7

จํานวนตามอัตราชั้พ

รายการ	กสิกรรม และ ประมง	ขาวะชการ			ค่า	พนัก ความ	ธุรกิจ การค้า	น้ำหนังสือ พิมพ์	เผยแพร่ และ แพร่กระจาย	ค่าใช้ จันทร์	เงินทุน	รวม
		ปั๊นหาด	กระดาษ	ครุภัณฑ์								
จำนวน		1	1	3	1	6	7	7	2	2	21	
ร้อยละ	2.9	2.9	8.8	2.9	17.6	20.6			9.5		100.0	

๑๒๖๘

จำนวนที่มาใช้ในการตัดสินใจที่ได้รับเลือกในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 7

ข้ามแกนพัฒนาอาชีพข้ามภาระการ

ประเพณ จำนวน	ผู้สอน					ผู้ช่วยสอน					ผู้ฝึกสอน	อัชการ	พหุการ	4 อันดับ	รวม
	ปลัด	นธ.	ปลัดฯ	ผู้ก.	ตัวร่วม	ครุ	อ. มหาวิทยาลัย	ศึกษา	พิจารณา						
ประจำ						2								1	3
ทั้งหมด														1	1
รวม														60.0	100.0

๘. การเลือกตั้งทว่าไประดับที่ ๘

เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2494 ได้มีการประกาศเลิกใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พ.ศ. 2492 และได้ถูกตั้งมาใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2475 แทนเดิมซึ่งก้าวผ่านไป ๒๕ ปี จึงได้มีการเลือกตั้งทว่าไประดับที่ ๘ ขึ้น เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2495 ตามพระราชบัญญัติการดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประจำที่หนึ่ง พ.ศ. 2494

ลักษณะการเลือกตั้งเป็นการเลือกตั้งโดยตรง ทั้งวิธีรวมเขตจังหวัดถือเกณฑ์ราหู แสดงให้เห็นคนที่คุ้นเคย 1 คน ใน การเลือกตั้งครั้งนี้ จังหวัดระยอง ไม่มีการเลือกตั้ง เพราะสมัครเพียงคนเดียว และผลการเลือกตั้งปรากฏว่าได้ผู้แทนราษฎร 123 คน

การเลือกตั้งครั้งนี้ ปรากฏว่าผู้แทนราษฎรที่ได้รับเสียงมากที่สุดมีอาชีพพาณิชย์คือ มีเด็ก 44 คน หรือ 35.77% รองลงมาเป็นอาชีพบริษัทการ มี 34 คน หรือ 27.64% และธุรกิจการค้ามี 25 คน หรือ 20.32% อาชีพนักศึกษาได้รับเสียงมาก คือ ครู 5 คน กิจกรรมและประมง 4 คน แพทย์และเภสัชกร 3 คน นักห้องตื้อพิมพ์ 1 คน อาชีพอื่นๆ 2 คน และอีก 5 คน ไม่ทราบอาชีพ

ตารางที่ 15

จำนวนผู้ที่ได้รับเสียงมากที่สุดในการเลือกตั้งทว่าไประดับที่ ๘

จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	กิจกรรม และ ประมง	จำนวนการ		%	พนัก งาน	ครู สอน	นักห้องตื้อ พิมพ์	แพทย์ และ เภสัชกร	อาชีพ อื่นๆ	ไม่ทราบ	รวม
		นำมานา	ประจำ								
จำนวน	4	20	14	5	44	25	1	3	2	5	123
ร้อยละ	3.25	16.26	11.38	4.07	35.77	20.32	0.81	2.44	1.63	4.07	100.00

ในจำนวนข้าราชการ 34 คนที่ได้รับเสียงมาก เป็นข้าราชการบำนาญ 20 คน ซึ่งเท่ากับสามารถทราบได้ เป็นทหาร 6 คน เป็นตำรวจ 1 คน ส่วนอีก 13 คน ไม่ได้รับบุสังกัด แนวตั้ง ส่วนข้าราชการประจำมี 14 คน เป็นข้าราชการครู 2 คน ตำรวจ 1 คน ทหาร 2 คน ผู้พิพากษา 1 คน ส่วนอีก 8 คน เป็นข้าราชการสังกัดกระทรวงยุติ ซึ่งไม่ได้รับบุสังกัดในระเบียบ

ตารางที่ 16
จำนวนสมาชิกสภាភ្លោងរាយ្យរที่ได้รับเลือกในการเดือดตั้งทั่วไปครั้งที่ ๘
จำแนกผู้ที่มีอาชีพข้าราชการ

ประเภท จำนวน	ฝ่ายปกครอง					ฝ่ายศึกษา				ผู้พิพากษา	อัยการ	ทหาร	อัตรา%	รวม
	ปัจจุบัน	นอ.	ปอด. ช.	พอก.	ตำรวจ	ครู	อ.มหาวิทยาลัย	ศึกษา ๐.	ศึกษา อ.					
ประจำ						1	2			1		2	8	14
บ้านเมือง						1					6	18		20
รวม ร้อยละ						5.8	5.8			2.9		17.6	61.8	100.0

เมื่อพิจารณาโดยสรุปแล้ว จะเห็นได้ว่า การเดือดตั้งคราวนี้ ข้าราชการรากណ์ได้รับเลือกมากกว่าข้าราชการประจำ แต่เท่าที่สามารถทราบได้ ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการทหาร นอกนั้นก็มีลักษณะคล้ายกัน คือ ส่วนใหญ่ไม่ทราบสังกัดแน่ชัด

๙. การเดือดตั้งทั่วไปครั้งที่ ๙

การเดือดตั้งทั่วไปครั้งที่ ๙ เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2500 น. มีขั้นเนื่องจากสมาชิกภาพของสมาชิกสภាភ្លោងរាយ្យร ประจำที่นั่ง ราชฎรได้เดือดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกำหนดใน การเพือดตั้งสมาชิกสภាភ្លោងรាយ្យร พ.ศ. 2494 ถึงคราวออกตามวาระ

ลักษณะการเดือดตั้งครั้งนี้เป็นการเดือดตั้งโดยตรง ด้วยวิธีรวมเขตเดือนที่จำนวนราชฎรแสนห้าหมื่นคนต่อผู้แทน 1 คน จากผลการเดือดตั้งพบว่ามีผู้มีสิทธิเดือดตั้ง 9,859,039 คน มีผู้มาใช้สิทธิ 5,668,566 คน เฉลี่ยแล้ว มาใช้สิทธิ 57.50 เปอร์เซ็นต์ จังหวัดสระบุรีมีผู้มาใช้สิทธิออกเสียงเดือดตั้งมากที่สุด คือ 93.30 เปอร์เซ็นต์ และจังหวัดสุพรรณบุรี มีผู้มาใช้สิทธิน้อยที่สุด 42.06 เปอร์เซ็นต์ ได้ผู้แทนราชฎร 160 คน ซึ่งแยกได้ดังนี้ คือ พระราชนิมนตรี 86 คน พระบรมราชูปถัมภ์ 30 คน พระบรมราชินีบรมราชินี 9 คน พระเก呜านุกร 9 คน พระยาเสรีราชาธิบดี 11 คน พระชยบวนการไชปาร์ก 2 คน พระชาตินิยม 3 คน พระอิสรະ 2 คน และไม่สังกัดพระโคต ๗ คน

ในจำนวนผู้ที่ได้รับเดือดตั้งทั้ง 160 คนนี้ ปรากฏว่ามีอาชีพที่ได้รับเดือดตั้งในเกณฑ์สูง ได้เดียกันอยู่ ๓ อาชีพด้วยกัน คือ อาชีพรับราชการ หน่วยความและธุรกิจการค้า คือได้รับเดือดเป็นจำนวน 47 คน 44 คน และ 42 คน ตามลำดับ นอกนั้นจะจัดรายอัญในอาชีพอื่น

คือสิกรรมและประมง 11 คน ครู 5 คน นักหนังสือพิมพ์ 2 คน อาชีพอื่นๆ 4 คน และไม่ทราบอาชีพอีก 5 คน

ตารางที่ 17

จำนวนผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 9

จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ และ ประเภท	กสิกรรม และ ประมง	ข้าราชการ		ครู	หนา กาม	ครุกิจ การค้า	นักหนังสือ พิมพ์	นพกช และ เภสัชกร	อาชีพ อื่นๆ	ไม่ทราบ	รวม
		บ้านนา	ประจำ								
จำนวน	11	20	27	5	44	42	2		4	5	160
ร้อยละ	6.88	12.50	16.88	3.12	27.50	26.25	1.25		2.50	3.12	100.00

ข้าราชการทั้ง 47 คนที่ได้รับเลือกแบ่งได้เป็นข้าราชการประจำ 27 คน ข้าราชการบ้านนา 20 คน ข้าราชการประจำแบ่งได้เป็นข้าราชการฝ่ายศึกษา 6 คน คือ เป็นครู 5 คน อาจารย์มหาวิทยาลัย 1 คน เป็นข้าราชการฝ่ายปกครอง คือ นายตำรวจ 1 คน เป็นพนักงาน 6 คน ผู้พิพากษา 1 คน ส่วนอีก 13 คน เป็นข้าราชการสังกัดกระทรวงอื่นๆ ซึ่งไม่ระบุไว้ ส่วนข้าราชการบ้านนาแบ่งเป็นข้าราชการทหาร 6 คน ตำรวจนายและครุยว่ายางละ 1 คน อีก 12 คน ซึ่งเป็นส่วนใหญ่ของหัวหน้าไม่ระบุว่าเป็นข้าราชการกระทรวงใด

ตารางที่ 18

จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 9

จำแนกผู้ที่มีอาชีพข้าราชการ

ประเภท จำนวน	ฝ่ายปกครอง					ฝ่ายศึกษา					ผู้พิพาก- ษา	อัยการ	ทหาร	อื่นๆ	รวม
	ปลัด	นอ.	ปลัด ช.	ผวจ.	ตำรวจน.	ครู	อ.มหาวิทยาลัย	ศึกษา อ.	ศึกษา ช.	บ้านนา					
ประจำ	1					5	1				6		6	19	27
บ้านนา					1	1							6	12	20
รวม ร้อยละ	2.1				2.1	12.8	2.1				12.8		25.5	53.2	100.0

สรุปแล้ว ข้าราชการฝ่ายทหารได้รับเลือกมากที่สุด คือ ถึง 12 คน รองลงมาเป็น ข้าราชการครู ส่วนที่ไม่สามารถทราบสังกัดแน่ชัดก็ยังเป็นจำนวนส่วนใหญ่เช่นเคย

๑๐. การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ ๑๐

เนื่องจากเมื่อ ๑๖ กันยายน ๒๕๐๐ คณะกรรมการประกาศให้การนำข้อบัญญัติ จอมพลสุธรรม พันเอก มนัส ธรรมรงค์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ออกโดยมีอำนาจตามที่ได้รับไว้ในพระราชบัญญัติประกอบด้วย ให้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม ๒๔๙๕ ทำให้สมานิษกภาพแห่งรัฐสภาสันสุດลงตั้งแต่วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๐๐ และให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประจำมาตราที่ ๑ ขึ้นใหม่ภายใน ๙๐ วัน จึงมีการเลือกตั้งครั้งที่ ๑๐ ขึ้นเมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๐๐

การเลือกตั้งครั้งนี้เป็นการเลือกตั้งโดยตรง ทั่วทิศทิศทั่วประเทศ ดังเกณฑ์รายภูมิเสนห์ หนึ่งคนต่อกลุ่ม ๑ คน การเลือกตั้งครั้งนี้ให้ผู้แทนราษฎร ๑๖๐ คน ดังจะแสดงได้ดังนี้ พระคลังภูมิ ๔๔ คน พระคลังชาติบุปผ์ ๓๙ คน พระคลังธรรมธิราษฎร ๖ คน พระคลังเสรี-ประชาติปั้นไทร ๕ คน พระคลังเสรีนังค์คิลิ ๔ คน พระคลังชาตินิยม ๑ คน พระคลังบุนนาการ ไชยากร์ก ๑ คน พระคลังสิริ ๑ คน และไม่สังกัดพระคลัง ๕๙ คน

การเลือกตั้งครั้งนี้ ปรากฏว่า ชาวพื้นบ้านได้รับเลือกมาเป็นอันดับสอง คือ มีจำนวน ๔๒ คน หรือ ๒๖.๒๕% ในขณะที่ชาวพื้นบ้านได้รับเลือกมากที่สุด คือ ๔๔ คน หรือ ๒๗.๕๐% ส่วนชาวพื้นบ้านความต้องรับเลือกเป็นอันดับสาม ๓๗ คนหรือ ๒๓.๑๒% และชาวพื้นบ้านได้รับเลือกเป็นอันดับสี่ เช่นเดียวกัน คือ ๑๓ คน รองลงมาเป็นชาวพื้นบ้านที่ได้รับเลือกเป็นอันดับห้า คือ ๕ คน ชาวพื้นบ้านที่ได้รับเลือกเป็นอันดับหก คือ ๓ คน ชาวพื้นบ้านที่ได้รับเลือกเป็นอันดับเจ็ด คือ ๒ คน และชาวพื้นบ้านที่ได้รับเลือกเป็นอันดับแปด คือ ๑ คน รวมทั้งหมด ๑๖๐ คน

ตารางที่ ๑๙

จำนวนผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ ๑๐

จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	กสิกรรม และ ประมาณ	จำนวนการ		กต.	หมาย ความ	ธุรกิจ การค้า	นักหนังสือ พิมพ์	แพทย์ และ เภสัชกร	อาชีพ อื่นๆ	ไม่ทราบ	รวม
		นำนา	ประจำ								
จำนวน	๑๘	๒๒	๒๐	๕	๓๗	๔๔	๘	๘	๒	๖	๑๖๐
ร้อยละ	๘.๑๒	๑๓.๗๕	๑๒.๕๐	๓.๑๒	๒๓.๑๒	๒๗.๕๐	๕.๐๐	๑.๘๘	๑.๒๕	๓.๗๕	๑๐๐.๐๐

ข้าราชการ 42 คนที่ได้รับเลือก แบ่งให้เป็นข้าราชการบ้านญู 22 คน ข้าราชการประจำ 20 คน ข้าราชการบ้านญู แบ่งเป็นข้าราชการทหาร 6 คน ครุ 4 คน ผู้พิพากษา 2 คน อีก 10 คนไม่ทราบสังกัด ส่วนข้าราชการประจำนั้นเป็นครุ 4 คน อาจารย์มหาวิทยาลัย 1 คน ทหาร 4 คน ตำรวจ 1 คน อีก 10 คนไม่ทราบสังกัด

ตารางที่ 20

จำนวนสมัชิกสถาบันรายญูที่ได้รับเลือกในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 10
จำแนกผู้ที่มารายชีพข้าราชการ

ประเภท จำนวน	ฝ่ายปกครอง					ฝ่ายศึกษา				ผู้พิพากษาอัชการ	ทหาร	อื่นๆ	รวม	
	ปลด	นบ.	ปลด จ.	พวค.	ตำรวจ	ครุ	อ.มหาวิทยาลัย	ครุ	ศึกษา					
ประจำ					1	4	1				4	10	20	
บ้านญู						4				2		6	10	22
รวม					2.4	19.0	2.4			4.8		23.8	47.0	100.0
ร้อยละ														

จะเห็นได้ว่า การเลือกตั้งครั้งนี้ ข้าราชการบ้านญูได้รับเลือกมากกว่าข้าราชการประจำ โดยส่วนมากยังเป็นข้าราชการทหาร รองลงไปเป็นข้าราชการฝ่ายศึกษา และที่เหลือจำนวนส่วนใหญ่ไม่ระบุสังกัด

11. การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 11

หลังจากได้วางเว้นการเลือกตั้งและรัฐธรรมนูญมาเป็นเวลา 10 ปี นับแต่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ทำการปฏิวัติครั้งที่สองเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2501 ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2511 เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2511 และได้มีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 11 ขึ้นเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2512

การเลือกตั้งทั่วไปครั้งนี้เป็นการเลือกตั้งโดยตรง โดยใช้วิธีรวมเขต ถือเกณฑ์รายภูมิ แสดงหัวหน้าคนต่อผู้แทน 1 คน

ผลการเลือกตั้งประชากรว่า

ผู้มีสิทธิออกเสียงเพื่อออกตั้ง 14,820,180 คน

ผู้มาใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 7,285,832 คน

คิดเป็นร้อยละ 49.16

จังหวัดที่ผู้มาใช้สิทธิมากที่สุด ได้แก่ จังหวัดรวมของ เนื่อง 73.95 เปอร์เซ็นต์

จังหวัดที่ผู้มาใช้สิทธิบกน้อยที่สุด ได้แก่ จังหวัดพะนัง แผ่น 36.66 เปอร์เซ็นต์

การเลือกตั้งครั้งนี้ ได้รับคะแนนรวม 219 คน แยกได้ดังนี้ พระครسمประเทศไทย 75 คน
พระคริสต์ 57 คน พระแม่พระคริปติสต์ 7 คน พระตามัวร่วมศรัทธา 4 คน
พระคริสต์ 2 คน พระชานนาชาติ 2 คน พระพุฒมารชีพชากลาง 1 คน พระคร
เสรีประชาธิปไตย 1 คน และไม่สังกัดพระใด 70 คน

ในการเลือกตั้งครั้งที่ 11 นี้ ผู้ที่มายื่นหนังสือกิจการค้าได้รับการเลือกตั้งมากที่สุด คือ
ถึง 100 คน หรือ 45.66% รองลงมาเป็นอาชีพรับราชการ ซึ่งมี 45 คน หรือ 20.54%
อาชีพหนาแน่นกว่าได้รับเลือกเป็นอันดับสาม 35 คน หรือ 15.98% นักนักเรียนจัดการสายคู่
ในอาชีพคันๆ ก่ออาชีพก่อสร้างและประดิษฐ์ ได้รับเลือก 12 คน แพทย์และเภสัชกร 4 คน
ครู 3 คน นักหนังสือพิมพ์ 3 คน อาชีพอื่นๆ 8 คน และไม่ทราบ 9 คน เป็นเหตุผลเกต
ว่าอาชีพชุมชนค่อนข้างน่าสนใจมาก โดยมีแนวโน้มมาตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งที่ 9 และ
10 แล้ว และมีที่ท้าวเวชเพิ่มขึ้นสูงในการเลือกตั้งครั้งที่ 11

ตารางที่ 21

จำนวนผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้มาใช้สิทธิแทนราษฎรในการเลือกตั้งครั้งที่ 11

จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	กิจกรรม และ ประชุม	จำนวนผู้ที่ ได้รับเลือกตั้ง		กิจกรรม	หมายความ	หุ้นส่วน ทางการ	นักหนังสือ พิมพ์	แพทย์ และ เภสัชกร	อาชีพ อื่นๆ	ไม่ทราบ	รวม	
		จำนวน	เปอร์เซ็นต์									
จำนวน		12	31	14	3	85	100	8	4	8	219	
ร้อยละ		5.48	14.16	6.89	1.87	15.98	45.66	1.87	1.83	8.65	4.11	100.00

ในจำนวนข้าราชการที่ได้รับเลือกตั้ง 45 คนนี้ ไม่ได้เป็นข้าราชการบำนาญ 31 คน ข้าราชการประจำ 14 คน ข้าราชการบำนาญແเน่ฯได้ยื่นข้าราชการห้าม 10 คน ข้าราชการฝ่ายปกครอง 5 คน กือ นายสำราญ 3 คน ตำรวจ 2 คน และข้าราชการฝ่ายศึกษา 4 คน เป็นครูทั้งหมด และอีก 1 คน เป็นผู้พิพากษา ส่วนที่เหลือซึ่งเป็นจำนวนมากที่สุด 11 คน ไม่ได้ระบุแน่ชัดว่าสังกัดกระทรวงใด ทางด้านข้าราชการประจำนั้น เป็นข้าราชการฝ่ายศึกษา 6 คน แยกได้เป็นครู 2 คน อาจารย์มหาวิทยาลัย 5 คน ศึกษาธิการอีก 1 คน อีก 2 คน เป็นข้าราชการฝ่ายปกครอง กือ ตำรวจและปลัดสำนักงาน ส่วนอีก 6 คน ไม่ได้ระบุกระทรวง ทบวงกรมที่สังกัด

ตารางที่ 22

จำนวนสนาซึ่กสภากู้เงินรายบุคคลที่ได้รับเลือกในการเดือดตั้งที่ 11 ไปครั้งที่ 11

จำแนกผู้มีอาชีพข้าราชการ

ประจุทหาร	ฝ่ายปกครอง					ฝ่ายศึกษา					ผู้พิพากษา	อัษฎาก	ทบวง	บันทึก	รวม	
	นาย	น.ส.	ปลัด อ.	ผู้ว.ก.	ตำรวจน.	ครู	อ.น.มหาวิ-	ศึกษา	ศึกษา	บ.						
จำนวน							บัณฑิต	บ.	บ.							
ประจำ	1				1	2	3	1						6	14	
บำนาญ		2			2	4				1		10	11	31		
รวม	2.2	6.6			8.6	13.8	8.8	8.2		2.2		22.2	37.8	100.0		
ร้อยละ																

จะเห็นได้ว่า ใน การ เลือกตั้ง คราวที่ 11 อาจารย์พิรบุตร ได้รับเลือกตั้ง ลดลงมาก คือ ได้รับเลือกเพียง 20.54% เท่านั้น และถ้าแยกพิจารณาข้าราชการประจำทั่วไปจากข้าราชการประจำ จะยิ่งเห็นชัดว่า อาจารย์พิรบุตรได้รับเลือกน้อยมาก กือ ข้าราชการบำนาญ ได้รับเลือกเพียง 14.16% และข้าราชการประจำ 6.39% เท่านั้น

สรุปแล้วจะเห็นได้ว่าในการเลือกตั้งที่ 11 ครั้ง อาจารย์พิรบุตร เป็นอาจารย์พิรบุตร เลือกตั้งมากที่สุดถึง 7 ครั้งทั้งทั้งกัน คือ การเลือกตั้งครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 6 และการเลือกตั้งครั้งที่ 9 เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2500 นอกจากนั้น อาจารย์พิรบุตรได้รับเลือกตั้งเป็นอันดับที่ 2 รวม 3 ครั้งทั้งกัน คือ ครั้งที่ 8 (26 กุมภาพันธ์ 2495) ครั้งที่ 10 (15 ธันวาคม 2500) และ

ครั้งล่าสุด (10 กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒) ส่วนการเลือกตั้งครั้งที่ ๗ เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๔๙๒ ซึ่งเป็นการเลือกตั้งเพิ่มเติมเฉพาะ ๑๙ จังหวัดนั้น อาศัยพรบบัราชการให้รับเลือกตั้งเป็นอันดับสาม ซึ่งนับว่าเป็นครั้งเดียวที่อาชีพนี้ได้รับเลือกตั้ง แต่ก็อาจจะเป็นเพียงการเลือกตั้งครั้งที่ห้าเฉพาะในบางจังหวัดเท่านั้น

แต่เมื่อปัจจุบันเป็นที่น่าสังเกตว่า ถึงแม้ว่าอาชีพรับราชการ หรือผู้ที่เคยเป็นข้าราชการจะได้รับเลือกตั้งเป็นอันดับสอง ใน การเลือกตั้งครั้งหลังสุด แต่จำนวนที่ได้รับเลือกตั้งกว่าคระแหน่งของอาชีพที่ได้รับเลือกตั้งนั้นมาก กล่าวคือ ในจำนวนผู้แทน ๒๑๙ คนนั้น อาชีพที่ได้รับเลือกตั้งอันดับหนึ่ง คือ อาชีพธุรกิจการค้า ซึ่งมีจำนวนถึง ๑๐๐ คน หรือ ๔๕.๕๖% ในขณะที่ผู้มีอาชีพรับราชการ ซึ่งได้คะแนนเป็นอันดับสองนั้น มีจำนวนเพียง ๔๔ คน หรือ ๒๐.๕๔% เท่านั้น แนวโน้มนี้เป็นที่น่าสังเกตมาก เพราะเหตุว่า นับตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งที่ ๗ เมื่อ ๕ มิถุนายน ๒๔๙๒ เป็นต้นมา อาชีพรับราชการเริ่มได้รับเลือกตั้งน้อยลง ถึงแม้ว่าในการเลือกตั้งครั้งที่ ๙ (๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐) จะได้รับเลือกมากที่สุด แต่ก็มีจำนวนมากกว่าอันดับสอง (ทนายความ) และยังดับสาม (ธุรกิจการค้า) เพียง ๓ และ ๕ คนเท่านั้น (๔๗, ๔๕ และ ๔๒ คนตามลำดับ) ดังนั้นจึงอาจจะทำนายได้ว่า ใน การเลือกตั้งครั้งต่อไป อาชีพรับราชการ มีแนวโน้มที่จะได้รับเลือกตั้งน้อยลงก็เป็นได้ แต่เท่าที่เสนอข้อมูลมาทางหน่วยงานได้ว่า อาชีพรับราชการมีความสมัพน์กับการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนอยู่มากที่เที่ยว

IV. อาชีพรับราชการกับการเป็นสมาชิกสภาผู้แทน

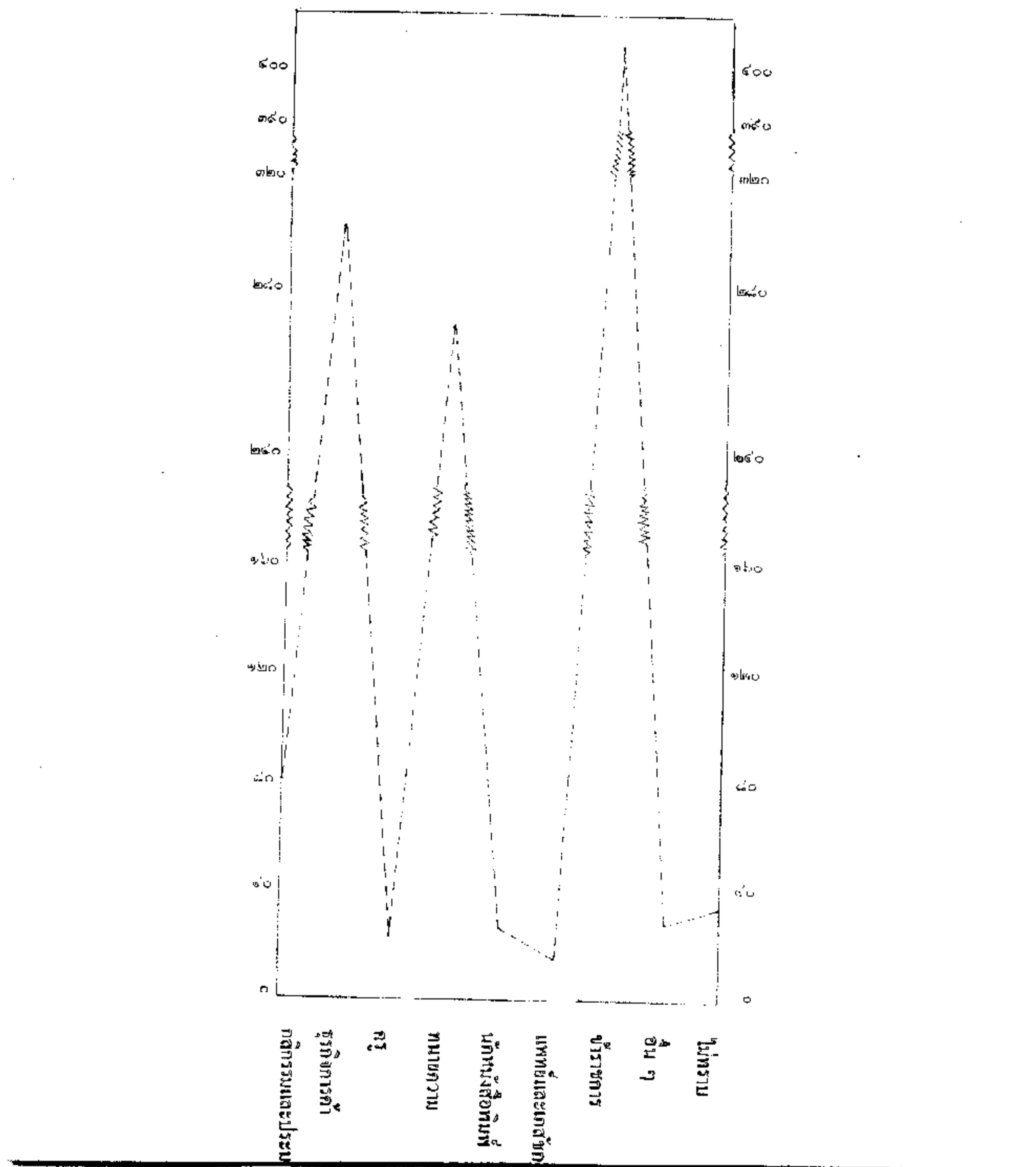
ในตอนที่ III ตามที่ผู้เขียนเสนอมาแล้ว เป็นการเสนอข้อมูลและการวิเคราะห์จากผลการเลือกตั้งครั้งที่ ๗ สำหรับในตอนที่จะกล่าวต่อไปนี้จะเป็นการพิจารณาจากผลการเลือกตั้งรวมทั้ง ๑๑ ครั้ง โดยจะแยกเสนอเป็น ๒ ส่วนติดต่อกัน คือส่วนที่หนึ่งจะเป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างอาชีพรับราชการกับอาชีพอื่น ๆ ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นจำนวนมากไม่เลือกัน ส่วนที่สองจะเป็นการเสนอข้อมูลการวิเคราะห์เปรียบเทียบและพาระในระหว่างอาชีพรับราชการตัวยอกันเท่านั้น โดยจะเปรียบเทียบอาชีพรับราชการฝ่ายต่าง ๆ เช่นฝ่ายปกครอง ฝ่ายศึกษา ฝ่ายทหาร ฝ่ายคลัง การและอัยการเป็นต้น ดังจะดิตตามได้ต่อไป

จากทัวเรชช้อมูลที่เสนอมาในตอนที่แล้ว จะสังเกตเห็นได้ว่า กลุ่มอาชีพของผู้ที่ได้รับเลือกตั้งมากออยู่เกือบทุกครั้งของการเลือกตั้ง โดยแก่ ผู้ที่มีอาชีพว้าราชการ ทนายความ ธุรกิจการค้า ซึ่ง 3 อาชีพนี้เป็นกลุ่มอาชีพที่มีคะแนนนำอยู่ทุกสมัย แต่ย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาอาชีพทั้งหมดในการเลือกตั้งทุกครั้งรวมกันแล้วจะเห็นได้ว่า ในจำนวนผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้ง ตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งแรกเมื่อ 15 พฤศจิกายน 24/6 ถึงการเลือกตั้งครั้งหลังสุดเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2512 รวม 11 ครั้งทั้งกันซึ่งมีจำนวน 1220 คนนั้น กลุ่มอาชีพของผู้ที่ได้รับเลือกตั้งมากที่สุดได้แก่ อาชีพรับราชการ ซึ่งมีถึง 408 คน หรือ 33.44% ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ที่ได้รับเลือกตั้งกลุ่มใหญ่ที่สุด ได้แก่ ผู้ที่เคยเป็นข้าราชการมาก่อน ผ่านอาชีพที่ได้รับเลือกห่งรองลงไปได้แก่ อาชีพธุรกิจการค้า ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 322 คน หรือ 26.39% และอาชีพทนายความ ได้รับเลือกเป็นสามีก็มีจำนวน 280 คน หรือ 23.44% ส่วนอาชีพเกษตรกรรมและประมงนั้นได้รับเลือกเป็นอันดับสี่ คือ มีจำนวน 78 คนหรือ 6.39% และเป็นที่น่าสังเกตว่า ใน การเลือกตั้งทุกครั้ง กลุ่มอาชีพนี้เป็นกลุ่มอาชีพที่ได้รับเลือกตั้งเป็นอันดับที่สอง แต่เมื่อรวมกันทั้ง 11 ครั้งแล้วก็ยังเป็นอันดับสองอยู่ที่เดิม

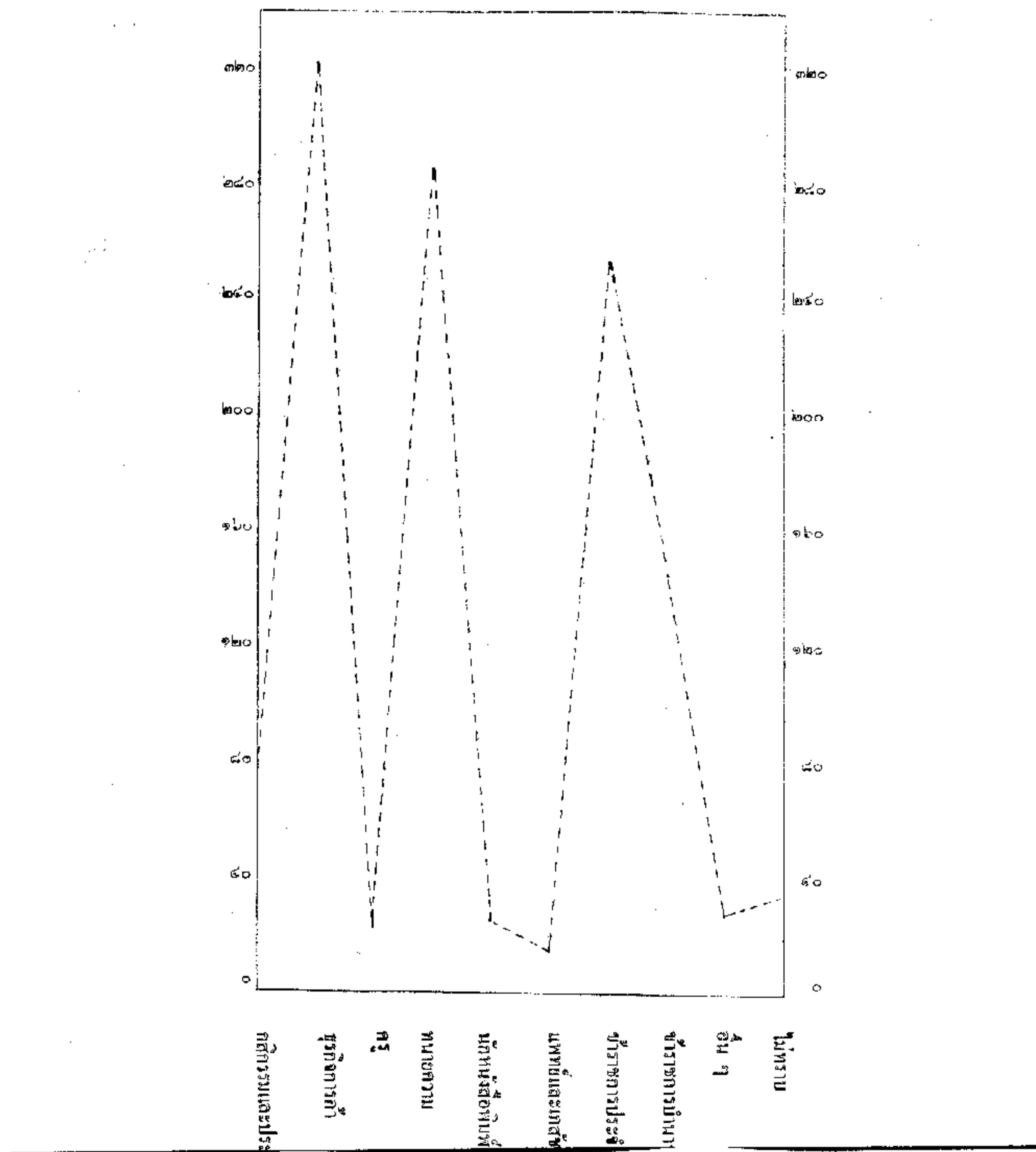
อาชีพเกษตรกรรม ได้รับเลือกในอัตราñoอยมาก ถัดมาคือ อาชีพครุชงโรงเรียนราษฎร์ มีจำนวน 23 คน หรือ 1.88% และอาชีพนักหนังสือพิมพ์ จำนวน 26 คน หรือ 2.13% อาชีพที่ได้รับเลือกน้อยที่สุดได้แก่ 医แพทย์และเภสัชกร ซึ่งมีจำนวนเพียง 15 คน หรือเพียง 1.23% เท่านั้น นอกจากนี้อีก 28 คน หรือ 2.30% มีอาชีพอื่นซึ่งนอกเหนือจากอาชีพข้างต้น และอีก 34 คน หรือ 2.79% ไม่ทราบอาชีพ (ดูรูปที่ 1)

แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ถ้าแยกอาชีพรับราชการ ยกเป็น 2 พวก ก็ยัง พวกหนึ่งเป็นผู้ที่เป็นข้าราชการบ้านภูภูมิกับพวกหนึ่งซึ่งเป็นข้าราชการประจำแล้วอีกมาสามครัวนับเลือกตั้ง ผลการเปรียบเทียบระหว่างอาชีพธุรกิจการค้า อาชีพทนายความ และอาชีพรับราชการจะเปลี่ยนไปโดยจะพบว่าอาชีพธุรกิจการค้า จะเป็นกลุ่มอาชีพที่ได้รับเลือกมากที่สุด คือ มีจำนวน 322 คน หรือ 26.39% และอาชีพทนายความจะถูกยกเป็นกลุ่มที่ได้รับเลือกเป็นอันดับสองคือ 23.44% ส่วนอาชีพรับราชการจะถูกยกเป็นอันดับรองลงมา ด้วยข้าราชการประจำจะได้รับเลือกเป็นอันดับสามคือ มีจำนวน 254 คน หรือ 20.82% และข้าราชการบ้านภูภูมิได้รับเลือกเป็นอันดับที่สี่ คือ มีจำนวน 154 คน หรือ 12.62% เท่านั้น (ดูรูปที่ 2 เปรียบเทียบกับรูปที่ 1)

กราฟที่ 1
จำนวนผู้ที่ได้รับเอกสารเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งแรกถึงครั้งหลังสุด
(15 พย. 2476 — 10 กพ. 2512)
จำแนกตามลักษณะอาชีพ

กราฟที่ ๒
จำนวนผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นเมืองที่มาลงคะแนนรายจุด ตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งแรกถึงครั้งหลังสุด
(๑๕ พ.ศ. ๒๔๗๖ – ๑๐ ก.พ. ๒๕๑๒)
จำแนกตามลักษณะอาชีพ

อย่างไรก็ต้องมีการรับเสียงความคิดเห็นของผู้ที่ได้รับเลือกมาอยู่เสมอในการเลือกตั้งแต่ละครั้งแล้วจะเห็นว่า คะแนนไม่แน่ใจนักในส่วนใหญ่ กล่าวคือ ในการเลือกตั้งครั้งที่ 1 นักศึกษาชี้ให้รับเลือกมากที่สุด 27 คน อาจารย์พหุรายความที่ได้รับอันดับสอง 21 คน อาจารย์ธุรกิจการค้าเป็นอันดับที่สาม 15 คน ส่วนในการเลือกตั้งครั้งที่ 2 นั้น อาจารย์พหุรักษ์กิจการค้า กล้ายื่นยันต์ที่สอง 18 คน ส่วนอาจารย์พหุรายความเป็นอันดับที่สาม 15 คน ในขณะที่อาจารย์พหุรักษ์การค้าที่ได้รับเลือกมากเป็นอันดับหนึ่งอยู่ คือมีจำนวน 39 คน และเป็นเห็นได้สังเกตว่าในการเลือกตั้งครั้งที่ 2 นี้ อาจารย์พหุรักษ์การค้าได้รับเลือกมากกว่าอาจารย์พหุรักษ์กิจการค้า และงานนี้ความมากน้อยเห็นได้ชัดเจน คือ จำนวนต่างกันถึง 21 และ 24 คนตามลำดับ

ส่วนในการเลือกตั้งครั้งที่ 3 อาจารย์พหุรายความกลับได้รับเลือกเป็นอันดับที่สองจำนวน 24 คนมากกว่า อาจารย์พหุรักษ์กิจการค้า ซึ่งได้รับเลือกเป็นอันดับที่สาม จำนวน 20 คน และอาจารย์พหุรักษ์การค้าที่ยังคงเป็นอาจารย์ที่ได้รับเลือกมากที่สุดอยู่ แต่ได้จำนวนลดลงกว่าครั้งที่สอง คือ ได้รับเลือกเพียง 36 คน ซึ่งมากกว่าอาจารย์พหุที่ได้รับเลือกในอันดับที่สองเพียง 12 คน และในการเลือกตั้งครั้งที่ 4 ที่ปรากฏลักษณะคล้ายกับครั้งที่ 2 มาใหม่ที่สุด คือ อาจารย์พหุรักษ์การค้าที่ได้รับเลือกมากเป็นอันดับหนึ่ง จำนวน 43 คน และมีจำนวนมากเท่ากันมากกับอาจารย์พหุที่ได้รับเลือกเป็นอันดับที่สองคืออาจารย์พหุรักษ์กิจการค้าซึ่งมี 20 คน ส่วนอาจารย์พหุรายความได้รับเลือกเป็นยังต้นที่สาม มีจำนวนเพียง 17 คน

สำหรับการเลือกตั้งครั้งที่ 5 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งเพิ่มเติมเฉพาะใน 47 จังหวัดนั้น ปรากฏว่ากลุ่มอาจารย์พหุที่ได้รับเลือกเป็นอันดับหนึ่ง มีจำนวนมากกว่าอาจารย์พหุที่ได้รับเลือกเป็นอันดับสองและอันดับสามกว่าสองเท่า คือ อาจารย์พหุรักษ์การค้าได้รับเลือกมากที่สุด จำนวนถึง 50 คน ในขณะที่อาจารย์พหุรายความ อันดับที่สองได้เพียงจำนวน 15 คน และอันดับที่สามอาจารย์พหุรักษ์กิจการค้าได้รับเลือกเพียง 9 คนเท่านั้น และในการเลือกตั้งครั้งที่ 6 ผลก็ปรากฏว่า อาจารย์พหุรักษ์การ หน่วยความและธุรกิจการค้า ที่ได้รับเลือกเป็นอันดับที่หนึ่ง อันดับที่สอง และอันดับที่สาม และครั้งนี้คะแนนเกาะก่ายกันมาก คือ จำนวนที่ได้รับเลือก ไม่เทียบกันอยู่มากคือ มีจำนวน 34 คน 28 คน และ 22 คน ตามลำดับ

การเลือกตั้งเพิ่มเติม 19 จังหวัด ที่เป็นการเลือกตั้งครั้งที่ 7 ซึ่งมีจำนวนผู้ที่ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภารัฐสภาเพียง 21 คนนั้น จำนวนผู้ที่ได้รับเลือกจะมีรายกันอยู่ในอาจารย์พหุต่างๆ จนแทนจะหาความแตกต่างกันมิได้เลย เพราะอาจารย์พหุรักษ์กิจการค้าซึ่งได้รับเลือกมากที่สุด มีจำนวน 7 คน ในขณะที่หน่วยความมี 6 คน เป็นอันดับที่สอง และอาจารย์พหุรักษ์การเป็นอันดับที่สาม

มีจำนวน 4 คน แต่อย่างไรก็ตาม แนวโน้มที่อาชีพรับราชการได้รับเลือกน้อยลง ถ้าหากกฎครั้งแค่การเลือกครั้งครั้งนี้เป็นต้นไป

ในการเลือกครั้งที่ 8 เมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2495 นั้น อาชีพที่พนายความกลับได้รับเลือกเป็นอันดับหนึ่ง โดยมีอาชีพรับราชการเป็นอันดับสอง และอาชีพธุรกิจการค้าเป็นอันดับสาม โดยมีจำนวน 44,34 และ 25 คน ตามลำดับ ส่วนในการเลือกครั้งที่ 9 เมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2500 นั้น อาชีพพนายความตกลงไปเป็นอันดับที่สอง อาชีพรับราชการกลับมาเป็นอันดับหนึ่งอีก ในขณะที่อาชีพธุรกิจการค้ายังคงเป็นอันดับที่สามเช่นเดิม เท่าเป็นที่น่าสังเกตว่าในการเลือกครั้งนี้จำนวนผู้ที่ได้รับเลือกในกลุ่มอาชีพห้องสมนัย เกาะก chụุ่นกันใกล้ชิดมาก มีจำนวนแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย คือต่างกันเพียงจำนวน 2 คนเท่านั้น โดยมีคะแนนตามลำดับที่ครั้งนี้ คือ 47,44 และ 42 คน

อย่างไรก็ตามพจนานุกรมการเลือกครั้งที่ 10 เมื่อ 15 ธันวาคม 2500 ถ้าหากว่าอาชีพธุรกิจการค้าซึ่งเคยได้รับเลือกเป็นอันดับที่สาม ในครั้งที่ 2 ครั้งที่ 4 และที่ 9 กลับได้รับเดือนมากเป็นอันดับหนึ่ง โดยมีจำนวน 44 คน ในขณะที่อาชีพรับราชการได้รับเลือกเป็นอันดับสองจำนวน 42 คน และอาชีพพนายความตกลงไปเป็นอันดับที่สาม โดยมีจำนวน 37 คน ซึ่งจะเห็นได้ว่าคะแนนก็ยังเกาะก chụุ่นกันอยู่อย่างใกล้ชิด

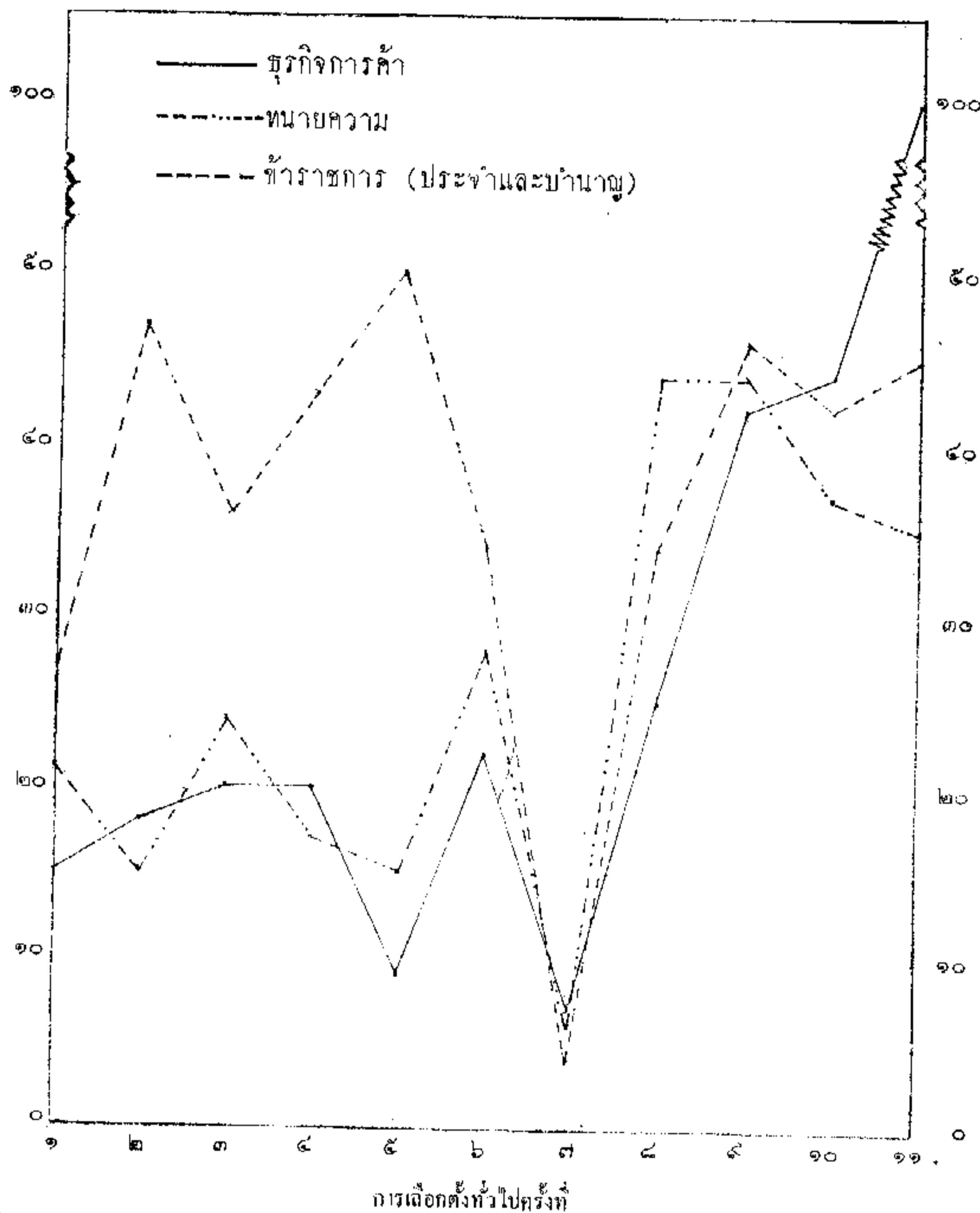
สำหรับการเลือกครั้งหลังสุด เมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2512 นั้น กลุ่มอาชีพรับราชการถึงแม้จะได้รับเลือกครั้งเป็นอันดับที่สอง คือ จำนวน 45 คน มากกว่าอาชีพพนายความซึ่งได้รับเลือกครั้งเป็นอันดับสาม ซึ่งมีจำนวน 35 คนก็ตามแต่เมื่อเปรียบเทียบกับอาชีพธุรกิจการค้าซึ่งได้รับเลือกครั้งเป็นอันดับที่หนึ่งแล้ว จะเห็นได้ว่ามีคะแนนแตกต่างกันมาก เพราะอาชีพธุรกิจการค้าได้รับเลือกมีจำนวนถึง 100 คน ซึ่งมากกว่าอาชีพรับราชการกว่าหนึ่งเท่า ซึ่งนับว่าเป็นแนวโน้มที่น่าสังเกตมาก (ดูกราฟที่ 3)

กราฟที่ ๓

จำนวนผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกผู้แทนราษฎรแต่ละครั้งและจำนวนผู้ร่วมลงคะแนน

(๑๕ พ.ศ. ๒๔๗๖—๑๐ พ.ศ. ๒๕๑๒)

แสดงการเปลี่ยนเที่ยบผู้ที่มาใช้สิทธิในการเลือกตั้งตามความต้องการ

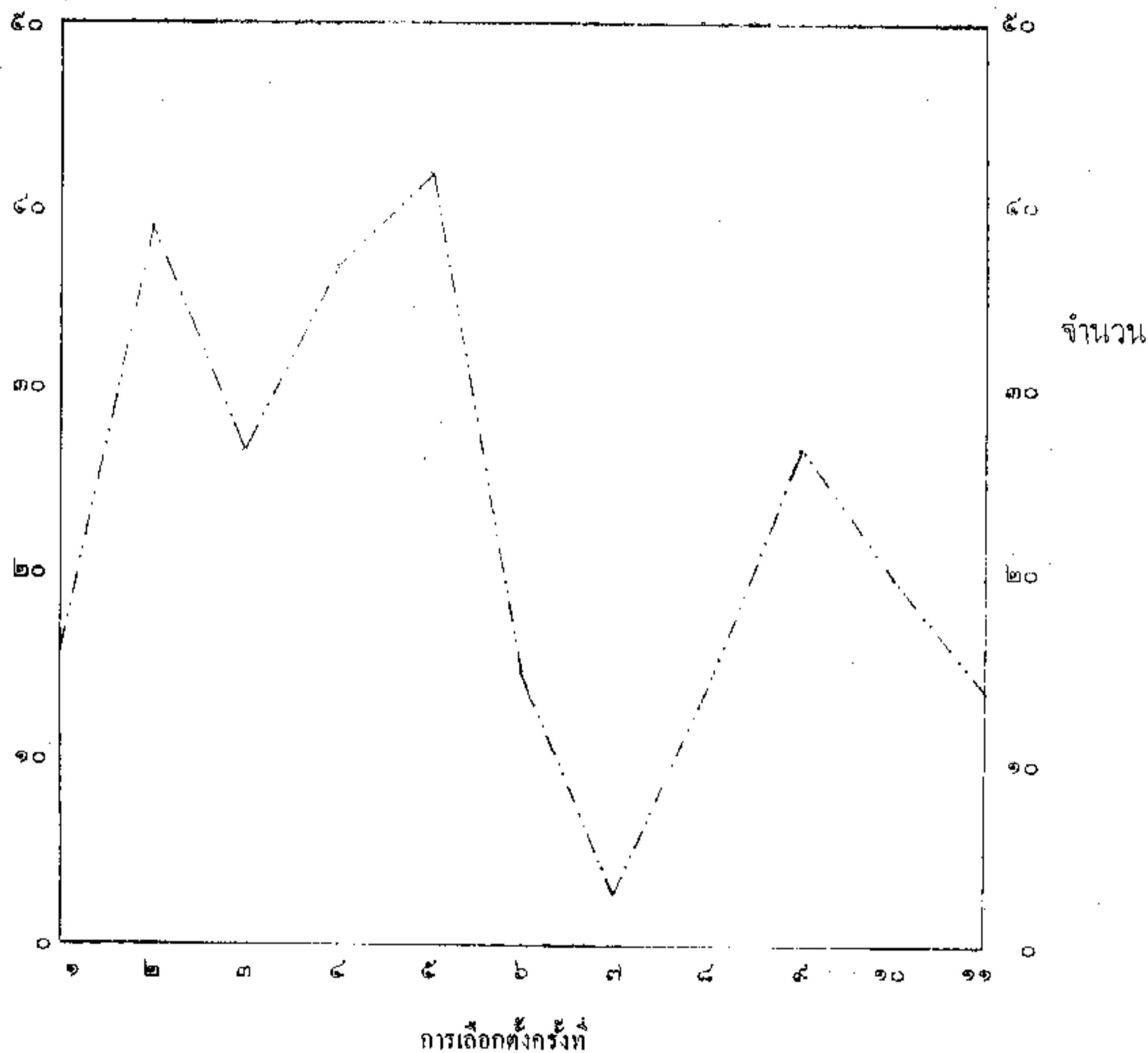

ถ้าหากจะพิจารณาเฉพาะผู้ที่มีอาชีพวันราชการแล้ว จะเห็นได้ว่าในการเลือกตั้งครั้งที่ ๑ คือ ครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 5 นั้น ส่วนใหญ่ของผู้ที่ได้รับเลือก เป็นฝ่ายข้าราชการประจำมากกว่า ข้าราชการบำนาญ กล่าวคือ ใน การเลือกตั้งครั้งที่ 1 นั้น ขณะที่ข้าราชการประจำได้รับเลือก 16 คน มีข้าราชการบำนาญ 11 คน และใน การเลือกตั้งครั้งที่ 2 มีข้าราชการประจำ 39 คน แต่ ข้าราชการบำนาญมีเพียง 8 คนเท่านั้น ส่วนในการเลือกตั้งครั้งที่ 3 ครั้งที่ 4 และครั้งที่ 5 อัตราส่วน ของผู้ที่เป็นข้าราชการประจำท่อข้าราชการบำนาญก็ยังเป็นไปในรูปเดิม คือ 27 คนต่อ 9 คน 37 คนต่อ 6 คน และ 42 คนต่อ 8 คน ส่วนในการเลือกตั้งครั้งที่ 6 นั้นอาชีพข้าราชการบำนาญ กลับได้รับเลือกมากกว่าข้าราชการประจำถือมีอัตราส่วน 19 คน ต่อ 15 คน แต่ในการเลือกตั้ง ครั้งที่ 7 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งเพิ่มเพิ่มเพิ่มใน 19 จังหวัดนั้น ข้าราชการประจำได้รับเลือกมากกว่า คือ 3 คน ต่อ 1 คน พอนماถึงการเลือกตั้งครั้งที่ 8 ข้าราชการบำนาญกลับได้รับเลือกมากกว่าข้าราชการประจำอีกคือ ข้าราชการประจำบำนาญได้รับเลือก 20 คน ข้าราชการประจำ 14 คน แต่ในการเลือกตั้ง ครั้งที่ 9 ข้าราชการประจำกลับได้รับเลือกตั้งมากกว่า คือ มีจำนวน 27 คน ในขณะที่มีข้าราชการบำนาญ 20 คน อย่างไรก็ตามในการเลือกตั้ง ๒ ครั้งสุดท้าย คือ การเลือกตั้งครั้งที่ 10 เมื่อ 15 ธันวาคม 2500 และการเลือกตั้งครั้งที่ 11 เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2512 ก็ปรากฏว่า อาชีพข้าราชการบำนาญได้รับเลือกตั้งมากกว่าข้าราชการประจำ คือ ครั้งที่ 10 ได้รับเลือกในอัตราส่วน 22 คน ต่อ 20 คน และครั้งที่ 11 ในอัตราส่วน 31 คนต่อ 14 คน ซึ่งนับว่าเป็นครั้งแรกที่ข้าราชการบำนาญได้รับเลือกมากกว่าข้าราชการประจำกว่าเท่าตัว

เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมทั้งหมด ข้าราชการประจำจะได้รับเลือกในอัตราส่วนที่มากกว่า ข้าราชการบำนาญ คือ จำนวน 254 คน ต่อ 154 คน แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าข้าราชการประจำ จะได้รับเลือกมากกว่า แต่ส่วนใหญ่ก็เนื่องมาจากการเลือกตั้งครั้งที่ ๑ แต่ในการเลือกตั้งครั้ง หลัง ๆ อาชีพข้าราชการบำนาญ ก็ได้รับเลือกมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเลือกตั้งหลังสุด อาชีพข้าราชการบำนาญได้รับเลือกมากกว่าข้าราชการประจำกว่าเท่าตัว คือ จำนวน 31 คน ต่อ 14 คน ดังนั้น แนวโน้มนี้จึงเป็นที่น่าสังเกต และอาจจะเป็นสาเหตุให้สามารถทำนายได้ว่า ต่อไป อาชีพข้าราชการบำนาญน่าจะได้รับเลือกมากกว่าข้าราชการประจำ (ดูกราฟที่ 4,5 และ 6)

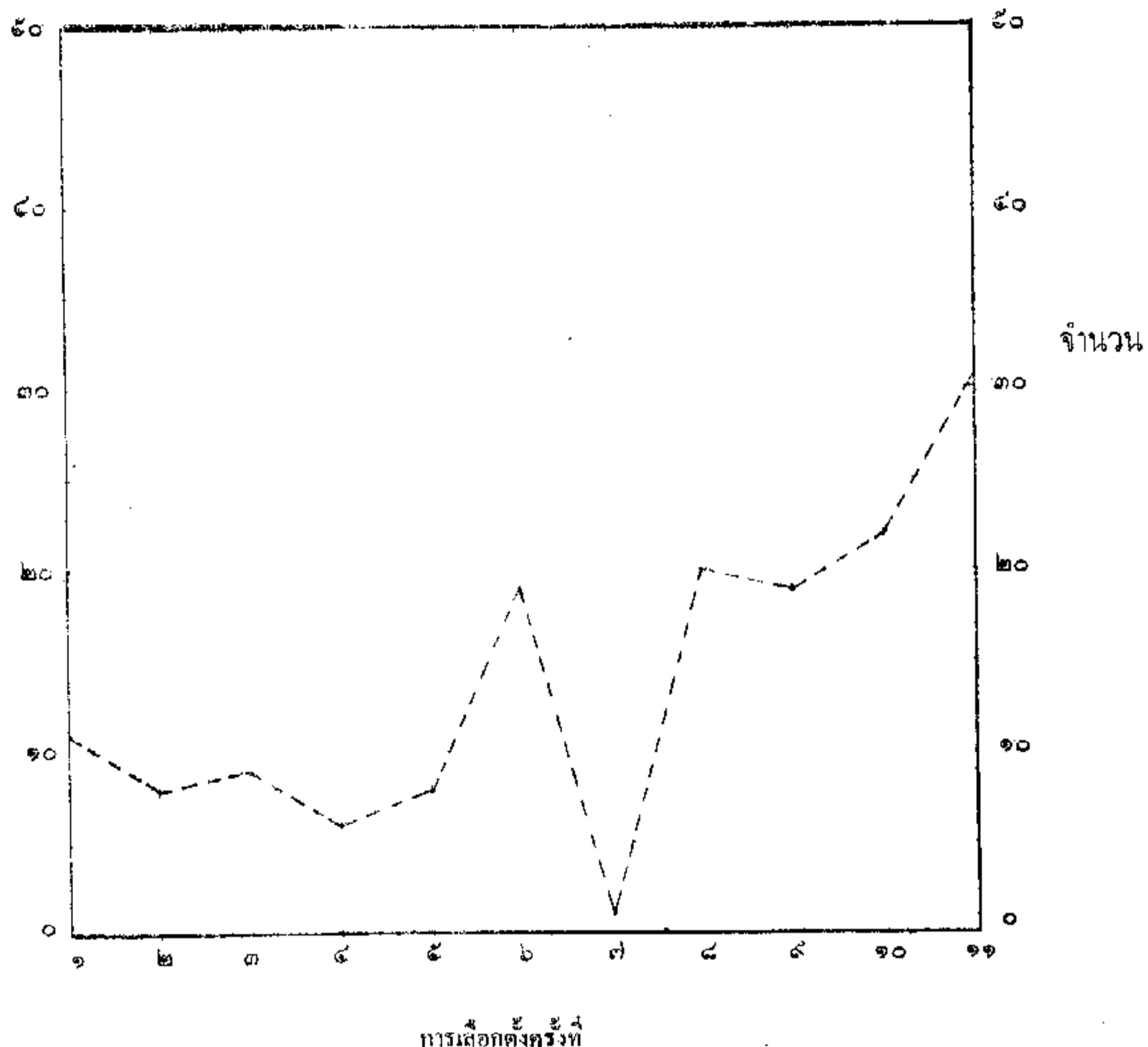
กราฟที่ 4

จำนวนผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งแรกถึงครั้งหลังสุด
(15 พย. 2476 ถึง 10 กพ. 2512)
เฉพาะผู้ที่มาใช้พิมพ์ราชการประจำ

กราฟที่ ๕

จำนวนผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร^๑ ตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งแรกถึงครั้งหลังสุด
 (๑๕ พ.ศ. ๒๔๗๖ – ๑๐ กพ. ๒๕๑๒)
 เดพาร์ทเม้นต์อาชีพข้าราชการบำนาญ

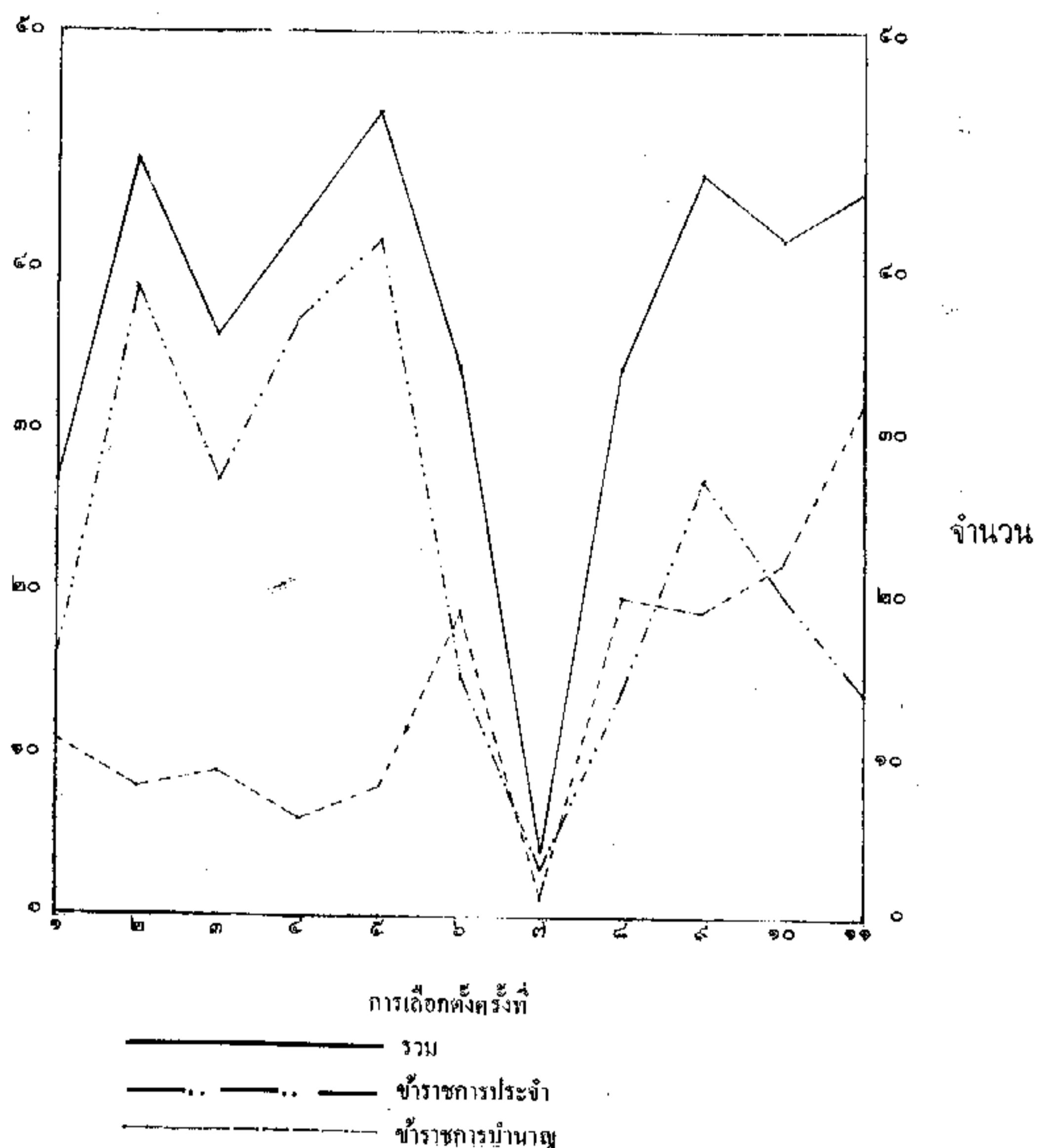

กราฟที่ ๖

จำนวนผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งแรกถึงครั้งหลังสุด

(15 พย. 2476 – 10 กพ. 2512)

แสดงการเปลี่ยนเที่ยบผู้ที่มีอาชีพ ข้าราชการประจำ และข้าราชการบำนาญ

ในบรรดาข้าราชการทั้งที่เป็นข้าราชการประจำและข้าราชการบำนาญ ซึ่งได้วันเลือกตั้ง เท่าไปเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่การเลือกตั้งครั้งแรกเป็นที่มานั้น ประกอบด้วยหลายฝ่ายด้วยกันเพื่อประโยชน์แก่การทำความเข้าใจและการวิเคราะห์ ผู้เขียนจะขอแบ่งประเภทของข้าราชการออกเป็นฝ่ายๆ ดังนี้ คือ

ฝ่ายปกครอง ซึ่งรวมถึงปลัดอำเภอ นายอำเภอ ปลัดจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือข้าหลวง และคำรวจ

ฝ่ายศึกษา ประกอบด้วย ครู อาจารย์ ในโรงเรียน วิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ศึกษาธิการอำเภอ และศึกษาธิการจังหวัด

ฝ่ายคุกคาร และอัยการ ได้แก่ผู้พิพากษา และอัยการ

ฝ่ายทหาร ซึ่งหมายถึงผู้ที่เป็นทหารโดยมิใช่เพื่อการถูกเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติ การเกณฑ์ทหาร

ไม่ระบุสังกัด ซึ่งหมายถึงผู้ที่เคยเป็นข้าราชการพลเรือน แต่ไม่ระบุสังกัดแน่ชัดว่า สังกัดกรมหรือกระทรวงใด

ผลการศึกษาปรากฏว่า ในการเลือกตั้งทั้ง 11 ครั้งนั้น ผู้ที่มีอาชีพรับราชการหรือข้าราชการประจำ ได้รับเลือกตั้งทั้งสิ้นเป็นจำนวน 254 คน ในจำนวนนี้เป็นข้าราชการฝ่ายปกครอง 34 คน หรือ 13.38% ฝ่ายศึกษา 51 คน หรือ 20.08% ฝ่ายคุกคารและอัยการ 10 คน หรือ 3.94% ฝ่ายทหาร 20 คน หรือ 7.87% และส่วนที่เหลือซึ่งเป็นจำนวนมากที่สุดคือ 139 คน หรือ 54.72% นั้น เป็นข้าราชการที่ไม่สามารถระบุได้ว่าสังกัดกรมหรือกระทรวงใด

ในแต่ละฝ่ายนั้นสามารถแบ่งได้ดังนี้ คือ ฝ่ายปกครอง 34 คนนั้น ปรากฏว่าเป็นปลัด-อำเภอ 5 คน นายอำเภอ 14 คน ผู้ว่าราชการจังหวัด 1 คน และเป็นคำรวจ 14 คน ส่วนในฝ่ายศึกษา 51 คนนั้น ส่วนใหญ่เป็นครูมีจำนวนถึง 36 คน เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยต่างๆ 6 คน เป็นศึกษาธิการอำเภอ 3 คน และศึกษาธิการจังหวัด 7 คน ทางฝ่ายคุกคารและอัยการนั้นเป็นผู้พิพากษา 5 คน และอัยการ 5 คน ส่วนฝ่ายทหาร 20 คนนั้น ไม่สามารถแยกได้เช่นเดียวกันอีก 139 คน ซึ่งไม่ระบุสังกัดแน่ชัด

จากข้อมูลดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่า ข้าราชการส่วนใหญ่ที่สามารถทราบสังกัดและแยกได้นั้น เป็นข้าราชการฝ่ายศึกษา (51 คน) และฝ่ายปกครอง (34 คน) ซึ่งรวมกันมีจำนวน 85 คน หรือ 33.46 % ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าข้าราชการทั้งสองฝ่ายนี้ เป็นผู้ที่ทำงานใกล้ชิดกับประชาชน ดังนั้นจึงน่าจะเป็นทัวร์สันบับสนุนได้เวลาลักษณะอาชีพของผู้สมควรรับเลือกตั้งมาจะมีส่วนสำคัญและสัมพันธ์กับโอกาสในการที่จะได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทน民意มากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชีพครู (ได้รับเลือกถึง 34 คน) ซึ่งเป็นอาชีพที่มีอิทธิพลของการใช้พระคุณมากกว่าพระเดช (คุณารางที่ 23)

ตารางที่ 23

บัญชีรายรับ-จ่ายประจำเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๒
 ยอดคงเหลือต้นเดือน ๑๕ พ.ศ. ๒๔๗๖ — ๑๐ พ.ศ. ๒๕๑๒

ยอดคงเหลือต้นเดือน ๑๕ พ.ศ. ๒๔๗๖ — ๑๐ พ.ศ. ๒๕๑๒

ประจำเดือน	จำนวนเงินบาท					จำนวนเงินบาท					จำนวนเงินบาท				
	เดือนกันยายน	เดือนตุลาคม	เดือนพฤศจิกายน	เดือน ธันวาคม	เดือน มกราคม	เดือนกันยายน	เดือนตุลาคม	เดือนพฤศจิกายน	เดือน ธันวาคม	เดือน มกราคม	เดือนกันยายน	เดือนตุลาคม	เดือนพฤศจิกายน	เดือน ธันวาคม	เดือน มกราคม
ก. ยอดยกต้นเดือน	คงเหลือ	นำเข้า	ปลดหนี้	จ่าย	คงเหลือ	คงเหลือ	นำเข้า	ปลดหนี้	จ่าย	คงเหลือ	คงเหลือ	นำเข้า	ปลดหนี้	จ่าย	คงเหลือ
1. ๑๕ พ.ศ. ๒๔๗๖	2				3					2					4
2. ๗ พ.ศ. ๒๔๘๐	5				2	7				1					24
3. ๑๒ พ.ศ. ๒๔๘๑	1	3				5								1	17
4. ๖ พ.ศ. ๒๔๘๙	2				1	3	4		1	3				2	37
5. ๕ พ.ศ. ๒๔๘๙*	3				4	2			1	4				3	21
6. ๒๙ พ.ศ. ๒๔๙๑	1				2									3	12
7. ๕ พ.ศ. ๒๔๙๒**					2									2	9
8. ๒๖ พ.ศ. ๒๔๙๕					1	2				1				1	3
9. ๒๘ พ.ศ. ๒๕๐๐		1					6	1		1				2	8
10. ๑๕ พ.ศ. ๒๕๐๐					1		4	1						6	14
11. ๑๐ พ.ศ. ๒๕๑๒	1					1	2	3	1					4	10
รวม	5	14			1	14	36	6	3	7	5	5		20	139
											51			20	139
														254	

* กิจการอุดหนุน ๕ หมื่นบาท เหลือคงเหลือ ๔๗ หมื่นบาท
 ** กิจการอุดหนุน ๗ หมื่นบาท เหลือคงเหลือ ๑๙ หมื่นบาท

*** หมายเหตุ หักภาษี ๐.๕% ของจำนวนเงินเข้ารัฐบาล ๔๗ หมื่นบาท

สำหรับข้าราชการบำนาญที่ได้รับเลือกห้องทั้ง 11 ห้องนั้น มีจำนวน 154 คน น้อยกว่า ข้าราชการประจำถึง 100 คน และในจำนวนนี้ปรากฏว่าเป็นข้าราชการฝ่ายปกครอง 13 คน หรือ 8.44% ฝ่ายศึกษา 9 คน หรือ 5.84% ฝ่ายคุ้มครองและอัยการ 3 คน หรือ 1.95% ฝ่ายทหารมีจำนวนมากถึง 45 คน หรือ 29.22% ส่วนจำนวนที่มากที่สุดที่เหลืออยู่ 84 คน หรือ 54.54% นั้น ไม่ระบุแน่ชัดว่าสังกัดหน่วยใด

จากข้อมูลด้วยที่นำมาเท่าที่สามารถแยกได้เบื้องต้น คือ ข้าราชการฝ่ายปกครอง 13 คน นั้น ปรากฏว่าเป็นพ่อครัว 6 คน นายคำເນຍ 5 คน ปลัดจังหวัดและผู้ว่าราชการจังหวัดอย่างละ 1 คน ส่วนฝ่ายศึกษานั้นเป็นครูหมวดทั้ง 9 คน เช่นเดียวกับฝ่ายคุ้มครองและอัยการ ก็เป็นผู้พิพากษาหมดทั้ง 3 คน

อย่างไรก็จะสังเกตเห็นได้ว่าในค้านข้าราชการบำนาญนี้ ที่สามารถทราบสังกัดนั้น ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการฝ่ายทหารเพรำมีจำนวนถึง 45 คน ซึ่งมากกว่าข้าราชการฝ่ายคุ้น ๆ รวมกันเสียอีกซึ่งตรงกันข้ามกับทางท้านข้าราชการประจำที่มีข้าราชการฝ่ายทหารเพียง 20 คน ไม่ถึงครึ่งหนึ่งของฝ่ายศึกษาหรือไม่ก็ในส่วนของฝ่ายปกครองรวมกับฝ่ายศึกษารวมกันเสียด้วยกันไป

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างข้าราชการประจำ กับข้าราชการบำนาญแล้ว อาจจะแสดงได้ดังนี้

	ข้าราชการประจำ	ข้าราชการบำนาญ
ฝ่ายปกครอง	34 คน	13 คน
ฝ่ายศึกษา	51 คน	9 คน
ฝ่ายคุ้มครองและอัยการ	10 คน	3 คน
ฝ่ายทหาร	20 คน	45 คน
ไม่ระบุสังกัด	139 คน	84 คน
รวม	254 คน	154 คน

ซึ่งจะเห็นได้ว่าทางค้านข้าราชการบำนาญนี้ มีเฉพาะทางฝ่ายทหารเท่านั้นที่ได้รับเลือกมากกว่า ทางค้านข้าราชการประจำ (คู่ความที่ 24)

ตารางที่ 24
บัญชีรายรับรายจ่ายประจำเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๒
(๑๕ พ.ย. ๒๔๗๖ – ๑๐ พ.ย. ๒๕๑๒)
เพื่อพิจารณาการนำเข้าสินค้าและออกตั๋วโดยสาร

ลำดับ รายการ	จำนวนครัวเรือน					จำนวนคน			จำนวนห้อง นักเรียน			จำนวนห้อง นักเรียน**			รวม
	จำนวน บ้าน	จำนวน บ้าน ถาวรสิ่ง	จำนวน บ้าน ถาวรสิ่ง	จำนวน บ้าน ถาวรสิ่ง	จำนวน บ้าน ถาวรสิ่ง	จำนวน บ้าน	จำนวน บ้าน	จำนวน บ้าน	จำนวน บ้าน	จำนวน บ้าน	จำนวน บ้าน	จำนวน บ้าน	จำนวน บ้าน	จำนวน บ้าน	
๑. ๑๕ พ.ย. ๒๔๗๖															๑๑
๒. ๗ พ.ย. ๒๔๘๐															๘
๓. ๑๒ พ.ย. ๒๔๘๑															๙
๔. ๖ พ.ย. ๒๔๘๙															๖
๕. ๕ ส.ค. ๒๔๘๙*	๒	๑	๑	๑											๓
๖. ๒๙ ม.ค. ๒๔๙๑					๑										๘
๗. ๖ ก.ย. ๒๔๙๒**															๑
๘. ๒๖ ต.ค. ๒๕๙๕					๑										๒๐
๙. ๒๖ พ.ค. ๒๕๐๐						๑	๑								๑๙
๑๐. ๑๕ ก.พ. ๒๕๐๐								๔							๑๙
๑๑. ๑๐ ก.พ. ๒๕๑๒								๒	๔						๓๑
รวม		๕	๑	๑	๖	๙				๓		๔๕		๓๔	๑๕๔
						๑๓				๓		๔๕		๘๔	๑๕๔

* ภาระเดือนพฤษภาคม ๕ เดือนการเดินทางเดือนพฤษภาคม ๔๗ ปี พ.ศ.
** ภาระเดือนตุลาคม ๗ เดือนการเดินทางเดือนตุลาคม พฤศจิกายน ๑๙ ปี พ.ศ.
*** หมายความว่าผู้พกพาภาระภาระ แต่ไม่ว่าจะด้วยสาเหตุใดๆ ก็ตามที่ต้องจ่ายให้

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถ้วนอาชีพรับราชการหรือข้าราชการประจำกับข้าราชการบำนาญรวมกันแล้ว ปรากฏว่าในการเลือกตั้งทั้ง 11 ครั้งนั้น ผู้ที่มีอาชีพรับราชการได้รับเลือกตั้งมากที่สุด คือ 408 คนหรือ 33.44 % ของจำนวนทั้งหมด 1220 คน ดังได้แก้ล่าวมาด้วย

ในจำนวนผู้ที่มีอาชีพรับราชการเหล่านี้ แบ่งได้เป็นข้าราชการฝ่ายปกครอง 47 คน หรือ 11.52 % ซึ่งในจำนวนนี้เป็นปลัดอำเภอ 5 คน นายอำเภอ 19 คน ปลัดจังหวัด 1 คน ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือข้าหลวงจังหวัด 2 คน และต่ำราก 20 คน ข้าราชการฝ่ายศึกษามีจำนวนรวม 60 คนหรือ 14.70 % โดยแบ่งได้เป็นครู 45 คน อาจารย์ 5 คน ศึกษาธิการ อำเภอ 3 คน และศึกษาธิการจังหวัด 7 คน ฝ่ายทุกๆ การและยังการมี 13 คนหรือ 3.19 % โดยแบ่งได้เป็นผู้พิพากษา 8 คน อัยการ 5 คน นอกจากนี้เป็นทหารซึ่งมีจำนวน 65 คนหรือ 15.93 % ขณะที่เหลือซึ่งเป็นจำนวนที่มากที่สุดถึง 223 คน หรือ 54.66 % นั้นไม่ระบุสังกัดแน่นชัด

ทั้งนี้นักจึงเห็นได้ว่าเมื่อพิจารณาผู้ที่มีอาชีพรับราชการทั้งหมดที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนจากการเลือกตั้งทั้ง 11 ครั้งแล้วผู้ที่เคยรับราชการฝ่ายทหารได้รับเลือกมากที่สุด มี 65 คน โดยมีฝ่ายศึกษามีจำนวนรองลงไปคือมี 60 คน และฝ่ายปกครองเป็นอันดับ 3 มี 47 คน และมีฝ่ายทุกๆ การและยังการน้อยที่สุดคือเพียง 13 คน

แต่ถึงกระนั้นก็ตามถ้าจะพิจารณา平均 เกณฑ์ของข้าราชการที่มีลักษณะงานท้องที่ติดต่อสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชน คือข้าราชการฝ่ายปกครองและฝ่ายศึกษาร่วมกันแล้วจะมีจำนวนมากถึง 107 คน หรือมากที่สุดซึ่งจากตัวเลขข้อมูลนี้น่าจะเป็นตัวชี้ให้พอสมควรในการที่จะกล่าวว่า ลักษณะอาชีพของผู้สมควรรับเลือกตั้ง มีความสมพันธ์อยู่มากที่เทียบกับโอกาสในการได้รับเลือกทั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน (ดูตารางที่ 25)

ตารางที่ ๒๕

ฉบับนี้ได้รับอนุญาตให้ใช้เพื่อการอ้างอิง ต้องระบุวันเดือนปี พ.ศ. และหน่วยงาน

(๑๕ พ.ศ. ๒๔๗๖ – ๑๐ พ.ศ. ๒๕๑๒)

เงินเดือนของพนักงานราชการ (หักประจำเดือนตามราย)

หมายเลข ภารกิจ	ฝ่ายปกครอง				ฝ่ายศาสนា				ฝ่ายดูแลการ เศรษฐกิจ				ฝ่ายทหาร				ฝ่ายมนุษย์			
	ประจำเดือน	ประจำปี	ประจำงวด	ประจำวัน	ประจำเดือน	ประจำปี	ประจำงวด	ประจำวัน	ประจำเดือน	ประจำปี	ประจำงวด	ประจำวัน	ประจำเดือน	ประจำปี	ประจำงวด	ประจำวัน	ประจำเดือน	ประจำปี	ประจำงวด	ประจำวัน
1. ๑๕ พ.ศ. ๒๔๗๖	๒				๓				๒				๙				๑๑			๒๗
2. ๗ พ.ศ. ๒๔๘๐	๕				๒				๑				๑				๓๑			๔๗
๓. ๑๒ พ.ศ. ๒๔๘๑	๑	๓			๕								๖				๒๑			๓๖
๔. ๖ พ.ศ. ๒๔๘๙	๒				๑	๔			๑	๓			๒				๒๖			๔๓
๕. ๕ พ.ศ. ๒๔๘๐*	๕	๑			๑	๕	๒		๑	๔			๓				๒๕			๕๐
๖. ๒๙ ต.ค. ๒๔๙๑	๑				๓								๖				๒๔			๙๔
๗. ๖ ป.ศ. ๒๔๙๒**					๒								๘				๒			๔
๘. ๒๖ ก.ย. ๒๔๙๕					๒	๒			๑				๑				๒๑			๙๔
๙. ๒๖ ก.พ. ๒๕๐๐					๑				๑	๖	๑		๑				๑๑			๔๖
๑๐. ๑๕ ก.พ. ๒๕๐๐									๑	๘	๑		๒				๑๐			๔๒
๑๑. ๑๐ ก.พ. ๒๕๑๒									๓	๖	๑		๑				๑๐			๔๕
รวม	๕	๑๙	๑	๒	๒๐	๔๕	๕	๘	๗	๘	๕		๖๕				๒๒๓			๔๐๘
					๔๗				๖๐				๑๓				๒๒๓			๔๐๘

หมายเหตุ * ก้าวเดือนครึ่งปี ๕ เป็นการเก็บอัตราน้ำเพียง ๔๗ ๙๖๖๓

** ก้าวเดือนครึ่งปี ๗ เป็นการเลือกอัตราน้ำเพียง ๑๙ ๙๖๖๓

*** หมายเหตุ ผู้คนในบ้านที่รับราชการ เนื่องจากภาระหนี้สินที่มาก ทางราชการได้

แต่อย่างไรก็ตี ข้อมูลนี้จะก่อให้เกิดความบกพร่องผิดพลาดในการวิเคราะห์อยู่มากที่เดียว เพราะว่าในจำนวนผู้ที่มีอาชีพรับราชการทั้งหมด 408 คนนั้น สามารถที่จะวิเคราะห์ได้แค่ชัดเพียง 185 คนหรือ 45.34% เท่านั้น ในขณะที่อีก 223 คนหรือ 54.66% ไม่สามารถที่จะใช้ในการวิเคราะห์ เพราะเป็นข้าราชการพลเรือนที่ไม่ระบุแน่ชัดว่าผู้ที่ได้รับเลือกตั้ง

V. สรุป

การศึกษาวิเคราะห์ภูมิหลังของสมาชิกสภาผู้แทนของไทยทั้งแทรุนแรกที่ได้รับเลือกตั้ง เมื่อ 15 พฤษภาคม 2476 จนถึงวันหลังสุด เมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2512 รวม 11 วัน ตามที่เสนอมา นี้ เป็นการศึกษาภูมิหลังทางด้านอาชีพเพียงอย่างเดียว โดยเน้นพิจารณาเฉพาะอาชีพรับราชการ หรือข้าราชการที่มีความสัมพันธ์กับการได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนมากที่สุดเท่านั้น

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับอาชีพอื่นๆ แล้ว ปรากฏว่า สมาชิกสมาชิกสภาผู้แทนซึ่งได้รับเลือกตั้งทั้งหมด 1,220 คนนี้ กลุ่มใหญ่ที่สุดเป็นผู้ที่เคยมีอาชีพรับราชการ หรือเป็นข้าราชการมาก่อน ทั้งที่เป็นข้าราชการฝ่ายพลเรือน และฝ่ายทหาร คือ 408 คน หรือประมาณ 33.44% และในจำนวนผู้ที่เคยเป็นข้าราชการมาก่อนนี้ พบว่า ผู้ที่เป็นข้าราชการประจำแล้วถูกโยกมาสมัครรับเลือกตั้ง ได้รับเลือกมากกว่าผู้ที่ออกจากราชการโดยเป็นข้าราชการบำนาญแล้วมาสมัครโดยมือตัวส่วน 254 คน คิดเป็น 154 คน

อย่างไรก็ตี โดยเหตุที่ยังมีข้าราชการอีกเป็นจำนวนมาก คือประมาณ 54% ของจำนวนทั้งหมด ที่ไม่ระบุสังกัดแน่ชัดว่าเคยเป็นข้าราชการกรมหรือกระทรวงใด ทราบแต่ว่าเป็นข้าราชการฝ่ายพลเรือน ทั้งนี้ในตอนที่วิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างข้าราชการฝ่ายทั้งๆ จึงทำได้ในข้อบ่งบอกถ้า กล่าวคือ สามารถเปรียบเทียบกันได้เฉพาะผู้ที่ระบุสังกัดแน่ชัดเท่านั้น

ตามข้อมูลดังที่ได้มานะสามารถวิเคราะห์ที่เปรียบเทียบกันได้นั้น กล่าวโดยสรุปได้ว่า เป็นข้าราชการพลเรือนมากกว่าข้าราชการฝ่ายทหาร คือ มือตัวส่วน 120 คนคิดเป็น 39.41% ต่อ 15.93% และในจำนวนนี้แบ่งได้เป็นข้าราชการฝ่ายปักธง 47 คน ฝ่ายศึกษา 60 คน ฝ่ายคุกคามการและอัยการ 13 คน และฝ่ายทหาร 65 คน

จากการศึกษานี้ จึงอาจเรียนกริ่งชี้ได้ว่า 抜け漏率ของผู้สมัครรับเลือกตั้งน่าจะมีส่วนสัมพันธ์กับโอกาสในการรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสมาชิกสภาผู้แทนอยู่ด้วยไม่มากก็น้อย โดยเฉพาะ

อย่างยิ่ง อาศัยที่มีลักษณะต้องทิดต่อสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชน เช่น อาชีพครู หรือปลัด-ข้าราชการ นายค้าเงื่อน เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม การที่ผลการศึกษาปรากฏว่า ผู้ที่เคยเป็นข้าราชการพลเรือนได้รับเลือกตั้งมากกว่าฝ่ายทหาร อาจจะเกิดจากสาเหตุยืนท้ายก็ได้ เช่น ผู้ที่เคยมีอาชีพรับราชการฝ่ายพลเรือน สนใจสมัครรับเลือกตั้งมากกว่าฝ่ายทหาร หรือฝ่ายพลเรือนนี้ โอกาสติดต่อสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชน ซึ่งมีผลที่โดยกาสในการหาเสียงมากกว่า ก็เป็นได้

กรณีจะเป็นอย่างไรก็ตาม ในที่สุดของผู้เขียนนั้น เห็นว่าการที่สมาชิกสภาพผู้แทน ส่วนใหญ่ เคยมีอาชีพรับราชการ หรือเคยเป็นข้าราชการมาก่อนนี้ ย่อมมีอิทธิพล หรือผล กระทบต่อทัศนคติหรือค่านิยม และบทบาทหรือพฤติกรรมในการปฏิบัติหนังสือสมาชิกสภาพผู้แทนอยู่ทั้งในและนอกรัฐสภาพอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แล้วเมื่อพิจารณาประกอบกับภูมิหลังทางด้านการศึกษา อายุ ประสบการณ์ทางการเมืองด้วยแล้ว อาจจะช่วยในการวิเคราะห์พฤติกรรมของสมาชิกสภาพผู้แทน และทำนายอนาคตหรือแนวโน้มทางการเมือง โดยเฉพาะบทบาทของฝ่ายนิติบัญญัติของไทยได้ถูกต้องมากขึ้นด้วย

อย่างไรก็เดียวสมาชิกสภาพผู้แทนส่วนใหญ่จะเคยมีอาชีพรับราชการมาก่อน ก็ไม่น่าจะหมายความว่า ควรจะเปิดโอกาสให้ข้าราชการเล่นการเมืองได้ยิ่งเต็มที่ ผู้เขียนยังยืนยันความเห็นที่ว่า ข้าราชการควรจะเล่นการเมืองภายในขอบเขตจำกัด กล่าวคือ ทราบเท่าที่เป็นข้าราชการอยู่ ข้าราชการควรจะต้องวางแผนเป็นกลางทางการเมือง ส่วนการที่จะเป็นสมาชิกพรรคการเมือง หรือสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาพผู้แทนนั้น ย่อมน่าจะเป็นสิทธิส่วนตัวในฐานะประชาชนคนหนึ่งของประเทศไทย

ดังนั้นสำหรับหลักปฏิบัติในการที่เปิดโอกาสให้ข้าราชการลาออกจากสมัครรับเลือกตั้งโดยมิใช้กาลับเข้ารับราชการใหม่ได้อีก คงที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้นั้น ย่อมเป็นสิ่งที่ชอบด้วยการปฏิบัติ แต่ผู้เขียนมีความเห็นว่า ควรจะได้มีการกำหนดระยะเวลาการลาออกจากหรือการพ้นสภาพจากการเป็นข้าราชการให้ยาวกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน กล่าวคือ ในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ก็จะกฎหมายเดียวกันน่าจะได้กำหนดไว้เช่นกัน ข้าราชการผู้ใดสนใจสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาพผู้แทน จะต้องลาออกจากราชการก่อนอย่างน้อย ๖ เดือน หรือมากกว่านั้น ทั้งนี้เพื่อเมื่อพิจารณาจากสภาพความเป็นจริงแล้ว การสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาพผู้แทนนั้น จำเป็นจะต้องมีการหาเสียง (campaign) สนับสนุนจากประชาชนด้วย และในการหาเสียงนั้น จะต้องใช้เวลามากที่เดียว เพราะฉะนั้น น้ำหนักข้าราชการผู้สมัครรับเลือกตั้ง ไม่สามารถใช้ในการหาเสียงก่อน ก็อาจจะมีโอกาสหรือทำให้ต้องเบียดบังหรือใช้เวลาซุกซ่อนทางราชการไปใช้ใน

การหาเสียง และนอกจากนั้นยังอาจเป็นช่องทางให้มีการใช้อำนาจหน้าที่ราชการที่ประโยชน์ได้ ตนในการแข่งขันรับเลือกตั้ง ซึ่งจะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมดี ได้

ดังนั้น ในท้ายที่สุด ผู้เขียนจึงควรขอสรุปว่า ถึงแม้ว่าควรเบ็ดเตล็ดให้ราชการ สมควรรับเลือกตั้ง โดยมีโอกาสกลับเข้ารับราชการได้อีก แต่หลักว่ากิจกรรมเป็นกลางทาง การเมืองของชั้นราชการ (political neutrality) จะต้องได้มีการยึดถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด ทั้งนี้ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของทางราชการและของประชาชนยัง ฉะนั้นจึงถึงเวลาแล้วที่ทางราชการ ควรจะได้พิจารณาวางแผนภูมิทัศน์ไว้ให้แน่ชัดว่า ชั้นราชการประจำจะมีบทบาททางการเมืองให้ หรือไม่ เพียงใด เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติหรือแบบฉบับที่ถูกต้อง

ABSTRACT

Occupational Background of the Members of the House of Representatives and Its Relation to Public Service Occupation

The article, being a comparative study on the occupational background of the members of the House of Representatives of Thailand, is an attempt by the author to analyze the relationship of the members of the House of Representatives' occupation to careers in the Thai government. The study takes data from the first election on November 15, 1933 to the most recent one on February 10, 1969.

The article is divided into four parts: (1) which is concerned with political rights of the public servants, (2) which shows the results of the study on the occupational background of the Members of the House of Representatives comparing those coming from government service in various authorities to those from other careers. The data presented here is based on the past eleven elections of Thailand, (3) which gives the total results of the study in part two, emphasizing the most common kinds of jobs of the government employees being most frequently elected to the House of Representatives and, (4) the conclusions of the study.

It is concluded that being a government official has more advantages in getting seats in the House of Representatives than being in any other career. In seven out of the eleven elections, government employees run highest in percentage of candidates being elected. Three out of the rest win second rank. There is only one time when they got third rank among others from other occupations. With regard to the government officials being elected, the data shows that educational officials are the first group to be elected, military, provincial executive workers, and judicial officials come second, third, and fourth in the elections.

Concluded also in his study on the numbers of government officials being elected, the author points out that the trend is going downward. In the last election, government employees numbered second. This is a remarkable trend. The author wishes that the concept of political neutrality should be maintained but should not prevent public servants from seeking political prestige for themselves.
